Glasilo delavcev v vzgoji in izobraževanju in znanosti Slovenije, 24. decembra 1990 – št. 19 – letnik XLI

prosvetni delavec

Vsem bralcem, sodelavcem in prijateljem voščita vesel božič in srečno novo leto v samostojni Sloveniji

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

Med drugim preberite

- TEHNIŠKA ŠOLA Z VELIKO NEZNANK, **str. 2**
- PRESTIŽ ALI POTREBA? **str. 3**
- SLOVENCI V ITALIJI, **str. 4**
- BREZ IZKUŠENJ NE MOREŠ PLAVATI, **str. 5**
- AKTUALNO V PERMANENTNEM IZOBRAŽEVANJU, **str. 7., 8., 9., 10.**
- KAJ JE RES IN KAJ DRUGAČE KOT SICER BEREMO, **str. 11**

DR. PETER VENCELJ, REPUBLIŠKI SEKRETAR ZA ŠOLSTVO

Trenutek slovenske odraslosti

Parlament je sprejel Zakon o plebiscitu. Naša zdajšnja naloga je torej jasna in je ne kaže posebej utemeljevati.

Kjerkoli in kadarkoli storimo vse, da bo plebiscit uspel.

Neuspeh bi imel katastrofalne posledice. Več let smo se trudili, da bi Slovenija postala samostojna in začetek tega je prav plebiscit. To je trenutek slovenske odraslosti.

V skupščini je Zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja, s katerim želimo urediti širšo problematiko. Šole naj postanejo to, kar so v svetu – namenjene izobraževanju in vzgoji mladih ljudi. Šola ima čisto poseben družbeni namen, zato je treba opustiti definicijo, po kateri je bila organizacija združenega dela s tržnim delovanjem.

Takšen pogled v preteklosti je našo šolo zmaličil na vseh ravneh in jo usmeril daleč proč od njenega poslanstva – oblikovanja učencev v celostne osebnosti. Zakon predvideva, da bodo šole neprofitne organizacije in da se bo med njimi razvijala tekmovalnost. To seveda ne pomeni, da bodo tiste, ki jih bo ustanovila država, imele prednost pred zasebnimi. Naš namen ni ohranjati nekaj, kar je slabo, temveč omogočiti mladim čim boljše izobraževanje.

Zakon ne govori o nacionalnem programu, ampak vsebuje le prvine za njegovo oblikovanje. Posebej naj poudarim strokovno razvojno razsežnost, ki je bila v šolstvu doslej kaj malo upoštevana. Težave nastajajo zaradi tega, ker se zmeraj znova poraja neskladje med željami in možnostmi.

Devet let so denar za slovensko šolstvo odmerjali z zveznimi intervencijskimi zakoni. Tako je bilo do lanskega julija, tedaj pa je pristojnost v resnici prešla na republiko. Vendar so gospodarske razmere še zmeraj zelo zaostrene, in če k temu dodamo še zdajšnji politični trenutek, ki zahteva več denanja za obrambo dežele, je jasno, da bo šolstvu v prihodnjem letu že kar dobro, če ne bo imelo manj denarja kot letos. Kaj več pa ga za razvoj ni mogoče pričakovati. Še hujše: v razpravi o proračunu za leto 1991 je bila ugotovljena velika razlika (nekaj milijard) med načrtovanimi prihodki in odhodki.

Še zmeraj ni strokovno dognano, kakšen šolski sistem je najboljši. Možnosti je veliko, treba je le imeti posluh za okolje, slovensko tradicijo; te ne kaže opuščati, ampak moramo poiskati rešitev, ki bo napisana tako, da bomo lahko vsi kot skupnost čim bolj koristili naši mladini.

Osebni interes je treba podrediti šoli in šolskemu sistemu, ta pa naj služi mladim. Takšen mora biti naš poglavitni cilj, egoizmu pa se moramo odpovedati.

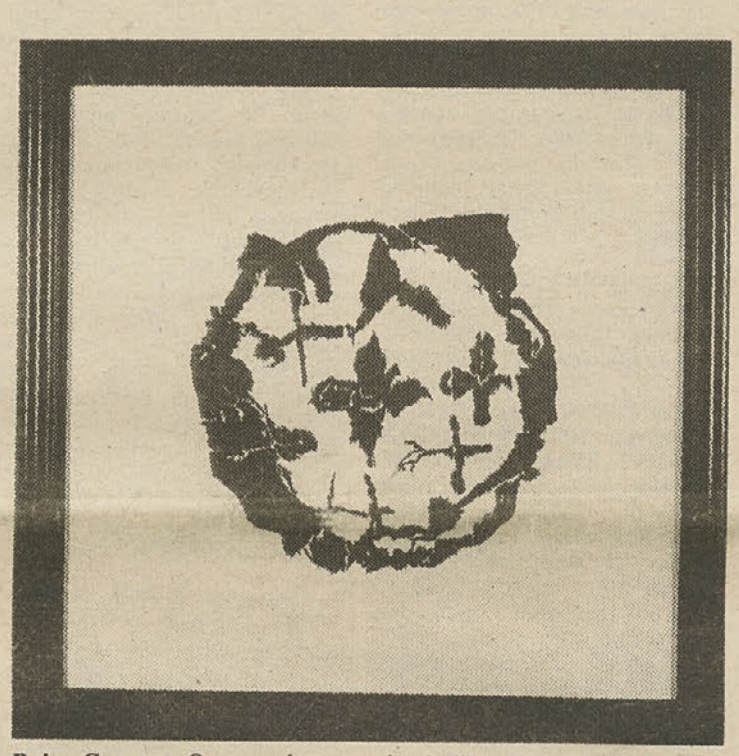

Bojan Gorenec: Opazovati vse ravnine in jih motiti. Zlomim barvo v žarenje neugotovljivega, julij 1985, linorez

Od začetka osemdesetih let smo lahko po tematskih ciklih redno spremljali razvoj Gorenčevega slikarstva in njegova prva sintezna razstava je bila, ne brez rahle simbolike, čeprav dokaj naključno, odprta ob izteku pravkar minevajočega desetletja. V umetnikovem delu se postavlja kot konstanta spoštovanje frontalnosti, v načelu torej tiste vizualne lastnosti, ki jo poznamo tako iz vsakdanjega življenja kot iz umetnosti. Čelni položaj pomeni pri soočenju največjo razvidnost, zato ima tudi najmočnejši signalni in simbolni naboj. Zato simetrija in centričnost, mandale, Veronikin prt, ikone, frontalni avtoportret, fotografije ali slike politikov, vladarjev in mogotcev, postavljenih en face, filmski veliki plan obraza, naša umestitev pred zrcalo. Gre za refleks prvinskega, atavističnega soočenja človekovega (morda tudi živalskega?) pogleda z žarečo sončno oblo ali obrazom, izrisanim na polnem mesecu, ki se odseva v obličju matere, boga, vladarja.

JURE MIKUŽ
iz kataloga ob razstavi

Oko in njegova resnica, 1985, linorez. Novoletno številko časopisa smo pospremili z izbranimi slikami z razstave Bojana Gorenca, ki je bila odprta v ljubljanski Moderni galeriji od 15. novembra do 15. decembra.

DR. SREČO ZAKRAJŠEK, DIREKTOR ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Sprostila se je ustvarjalnost učiteljev

Menim, da smo v tem letu veliko naredili za to, da se je slovensko šolstvo spremenilo motivacijsko, žal pa je manj sprememb v denarnem pogledu, čeprav vemo, da s tako skromnim vlaganjem v šolstvo v razvitem svetu nimamo nikakršnih možnosti. Kaj smo dosegli v tem letu? Velike spremembe v razmišljanju, v odnosu do učencev in tudi do učiteljev. To je pot v šolski sistem, ki upošteva različnost, ki to različnost ceni in si jo celo želi.

Šole postajajo drugačne. Sprostile so se ustvarjalne zmožnosti slovenskih pedagoških delavcev, tako da ni sodobnega učitelja ali ravnatelja, ki bi lahko rekel, da nekaj zna in hoče, pa tega ne sme izpeljati. V kratkem času smo v slovenskem šolstvu dosegli, da se dela pošteno, strokovno in se upoštevajo pravice otrok in odraslih. Šola je postala bolj človeška. Storili smo tisto, kar so vsi vedeli, da je treba storiti, pa doslej nihče ni naredil – si ni upal ali ni hotel. Oblike integriranega pouka, diferenciacija, obnavljanje gimnazij, poklicnih in tehniških šol, zmanjšanje števila in obsega predmetov, ciljno usmerjena šola z merilom ocenjevanja, izbirnost, vpeljevanje mednarodne mature, mednarodne recenzije naših projektov, športni oddelki idr. – vse to so organizacijske in vsebinske spremembe v slovenski šoli.

Vesel sem, ker v teh dneh končujemo dva velika projekta, brez katerih slovensko šolstvo ne more delovati: Koncepcijo strategije razvoja slovenskega šolstva in Strokovne podlage za slovenski nacionalni program. Združili smo znanje skoraj vseh slovenskih strokovnjakov, pripravili smo več različic, da bo lahko politika o njih kakovostno odločala. To je bistvena sprememba v našem delu, saj je doslej politika naročala Zavodu, kaj mora narediti. Usmeritev Slovenije v razviti svet zahteva rešitve, kakršne so bile zaprtemu šolskemu sistemu tuje, hkrati pa se moramo zavedati, da je nekritično prevzemanje tujih vzorcev lahko zelo neuspešno. Odločitve so prav gotovo veliko težje, če upoštevaš človeka, njegove želje in potrebe, ne pa le tisto, kar zahteva sistem. In ker vse to upoštevamo, so naše odločitve lažje, kot pa če bi študirali vseh dvesto ali tristo sistemov, ki so znani po svetu.

Takšno delo zahteva temeljite spremembe. Zavod je iz organizacije, ki se je ukvarjala povečini z nadzorom, postal povezovalec strokovnih in znanstvenih zmožnosti. Tako nastaja temeljno gradivo za delovanje slovenskega šolstva.

Iz govorov dr. Petra Venclja in dr. Sreča Zakrajška na srečanju pedagoških svetovalcev 7. decembra v Slovenj Gradcu

dogodki
novosti

Peto srečanje pedagoških svetovalcev

V predplebiscitnem ozračju in že kar živčnem pričakovanju večjih sprememb v našem šolstvu so se zbrali pedagoški svetovalci Zavoda RS za šolstvo 7. in 8. decembra v Slovenj Gradcu, seveda ne po naključju, saj se je letos preselila koroška pedagoška služba iz Dravograda v Slovenj Gradec (v lepe prostore), in ta dogodek je bilo treba počastiti tudi s primerno slovesnostjo. Na njej sta goste, okrog sto svetovalcev, prisrčno sprejela slovenjegraški župan Janez Komljanec in predstojnik tamkajšnje enote zavoda Franček Lasbaher, sicer tudi spretni in duhoviti organizator ekskurzije v turistično vas Šentanel, v kateri je zgledna šola s kombiniranim poukom.

Na uradnem delu srečanja sta imela glavni besedi šolski minister dr. Peter Vencelj in direktor Zavoda RS za šolstvo dr. Srečo Zakrajšek. Prvi je skušal pojasniti naš šolski politični trenutek, drugi pa predstaviti strokovno delo, ki ga omogoča politika. Skupni cilj je boljši šolski sistem, seveda razbremenjen dnevne politike, pa sprejemljiv in prijazen za učence in učitelje, kot se je dalo razbrati iz njuńih izjav, le da so ta hotenja tu in tam na različnih bregovih ali vsaj na vzporednih tirih. To je bilo najbolj očitno tedaj, ko sta dr. Vencelj in dr. Zakrajšek spregovorila o šolski prihodnosti, in sicer zaradi resnice, da pri nas zmeraj nastane praznina med tistim, kar želimo, in gmotnimi možnostmi. Vendar pa je razveseljiva skupna volja, da bi v poplebiscitni Sloveniji zares združili vse svoje moči. Ni vrag, da ne bi uspeli, če so le besede skladne z našimi mislimi in dejanji.

S. Š.

Podelitev priznanj delavcem Zavoda RS za šolstvo

Dr. Srečo Zakrajšek, direktor Zavoda RS za šolstvo, je 7. 12. 1990 v Slovenj Gradcu podelil priznanja šestim pedagoškim svetovalcem za dolgoletno, prizadevno in uspešno delo v slovenskem šolstvu.

Herman Čater (OE Celje), pedagoški svetovalec za angleški jezik, za vpeljevanje računalnika in videa v vzgojno-izobraževalni proces;

Ivan Galun (OE Maribor), pedagoški svetovalec za matematiko in fiziko, za spodbujanje in vpeljevanje učiteljev matematike v sodobno didaktiko;

Stane Jeraj (OE Ljubljana), predstojnik organizacijske enote, za uspešno strokovno in organizacijsko delo;

Danica Kmecl (s sedeža Zavoda), pedagoška svetovalka za biologijo, za prenovo učnih načrtov in vpeljevanje novosti;

Alenka Kozinc (s sedeža Zavoda), pedagoška svetovalka za slovenski jezik, za pripravo novih učnih načrtov in učbenikov ter organizacijo seminarjev za učitelje; in

mag. Tone Praček (OE Murska Sobota), pedagoški svetovalec za telesno vzgojo, za uspešno dolgoletno svetovalno delo in za razvoj telesne vzgoje v pomurskih šolah.

Januarja o novostih za šolsko leto 1991/92

V srednjih šolah se napovedujejo za šolsko leto 1991/92 nekatere novosti: manj predmetov, nekateri deli učne snovi opuščenih predmetov pridruženi drugim predmetom, več možnosti za pridobivanje praktičnih znanj v poklicnih šolah itd. Novote morajo biti določene tam v januarju, da bodo lahko vnesene v učne načrte in upoštevane ob razpisu za vpis novincev v šolsko leto 1991/92. V navadi je, da je vse to objavljeno v februarju.

Zavod za šolstvo ima večino gradiva pripravljenega in strokovni svet za vzgojo in izobraževanje je v četrtek sprejel predlagana izhodišča za prenovo srednješolskih programov za 3-letne in 4-letne smeri strokovnega šolanja.

Misli, da to zavodu omogoča pripravljati programe za šolsko leto 1991/92. Vendar pa predmetnikov še ni sprejel minuli četrtek. To naj bi storil januarja, do takrat pa naj bi zavod za šolstvo pripravil in predložil kompleten predlog novosti za novo šolsko leto. V tem paketu predlogov bo najbrž tudi zanimiv predlog za poskusno uvedbo obrtno-gospodarskega programa v zasavskem šolskem centru; prirejen je po avstrijskem modelu in je namenjen predvsem ženski mladini. Pripravljena naj bi bila tudi stališča o maturi, ki naj bi jo leta 1995 kot prvi imeli učenci štiriletnih šol, ki se bodo v prvi letnik vpisali prihodnje leto: ob vpisu morajo učenci poznati, kaj jih čaka, torej tudi zadevo o maturi. Z maturo za leto 1995 še ni vse jasno (denar za stroške, število predmetov, način izvedbe, interes univerze). Eno od mnenj, povedano na strokovnem svetu, je bilo, da naj se začetek republiške mature odloži, če vse stvari ne morejo biti zadovoljivo urejene pravi čas. Drugo mnenje je spet, da je mogoča tudi postopnost. Januarja bo najbrž tudi o maturi za leto 1995 vse jasno.

Srednje strokovno šolstvo na Slovenskem

Tehniška šola z veliko neznank

V Poljčah na Gorenjskem je bil med 13. in 15. decembrom posvet z naslovom Srednje strokovno šolstvo na Slovenskem. Kakšnih 200 raziskovalcev, učiteljev s srednjih šol in z univerze, ravnateljev, pedagoških svetovalcev, šolskih funkcionarjev, sem in tja tudi kakšen gospodarstvenik, je tri dni govorilo samo o strokovnem šolstvu na Slovenskem danes in za jutri. To je bil največji posvet o strokovnem šolstvu pri nas do zdaj, nemara v slovenski šolski zgodovini kar edini take vrste.

Podlaga zanj so bili izsledki raziskovalnega projekta Nadaljnji razvoj srednjega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Ta projekt bo sicer končan leta 1992, vendar pa so dozdajšnji izsledki raziskav že taki, da je kaj videti. Poročila so zbrana v štirih knjigah, obravnavajo pa tale področja: primerjalne raziskave, racionalno evalvacijo srednješolskih programov, empirično evalvacijo srednješolskih programov, diferencirano izvajanje programa Kovinarstvo in strojništvo v 3. in 4. letniku, izobraževanje za obrt in drobno gospodarstvo, spremljanje in vrednotenje vzgojno-izobraževalnih učinkov srednjega izobraževanja v pripravništvu. Delo je bilo zastavljeno leta 1987, po idejnem načrtu prof. dr. Janeza Sagadina, ki je tudi koordinator projekta. Namen je bil pripraviti strokovne podlage za drugi, temeljitejši del prenove srednjega šolstva v Sloveniji; prvi, manjši del prenove usmerjenega izobraževanja je bil opravljen v letih 1986/88.

Zanimanje za izsledke raziskav in posvet je bilo zelo veliko, v veliki dvorani v Poljčah je zmanjkalo stolov. Profesor Sagadin je na začetku povedal, da naj bi s projektom dosegli teoretsko-znanstveno (iz zornega kota pedagogike, filozofije, psihologije, sociologije, ekonomike, organizacijskih ved idr.) in praktično osvetlitev našega zdajšnjega sistema srednjega izobraževanja ter osvetlitev in utemeljitev potrebnih sprememb v njem. Kaj od vsega iz obravnavanih tematskih sklopov primerjav in evalvacij in koliko jih bo mogoče opraviti že ob pripravi strokovnih podlag za 2. fazo srednješolske prenove, kaj pa bo stvar dolgoročnega razvoja srednjega šolstva, se bo videlo šele ob možnostih in nemožnostih za takojšnje posege v množično prakso, ob potrebah po vzorčnem preskušanju morebitnih novosti.

»Dopuščal sem možnost, je rekel dr. Sagadin, da bodo nastali kakšni posegi v šolstvu tudi mimo tega projekta...« To se je v resnici zgodilo, npr. letos, ko se je Strokovni svet za vzgojo in izobraževanje odločil za predčasno ali pospešeno drugo fazo srednješolske prenove. Seznanili smo se tudi s Koncepcijo in strategijo razvoja vzgoje in izobraževanja v RS, ki jo je pripravil Zavod RS za šolsvo. V tako predrugačenih razmerah se spreminjata tudi poslanstvo in prihodnost našega projekta... Menim, da ga čas ni povozil ne po doslej opravljenem delu pri njegovem uresničevanju in ne po ciljih, ki so še pred njim. Projekt je sprejemljiv za spremembe v praksi in prilagodljiv. Sprejemljiv je tudi za izsledke raziskovalnega in strokovnega dela zunaj sebe, ko ti lahko pripomorejo k doseganju njegovih ciljev.«

Raziskave, ki so bile predstavljene v Poljčah, so nastale predvsem lani in letos. Opravili so jih največ sodelavci Pedagoškega inštituta, filozofske fakultete, Zavoda za šolstvo, slovenskega društva raziskovalcev šolskega polja in drugi. Projekt se je ukvarjal predvsem s temile področji srednjega šolstva: kmetijstvo, strojništvo, kemijske dejavnosti, tekstil, elektrotehnika, gradbeništvo, lesarstvo, ekonomska, trgovinska in administrativna dejavnost. V uvodnem delu je dr. Vera Doma povzela ugotovitve empirične avalvacije programov srednjega izobraževanja, dr. Darja Piciga pa izsledke racionalne evalvacije.

Med drugim je ugotovljeno, da je prvi del prenove srednjega šolstva po letu 1986 potekal v pravi smeri, da obstaja enotna zahteva po ločitvi poklicnega in tehniškega izobraževanja, da se bo nujno reba včleniti v evropski projekt enotne licence inženirja in ob tem razvijati sistem ne le višjega, temveč tudi visokega strokovnega izobraževanja (kot nadaljevalnice srednjega strokovnega šolstva), da bo treba oživiti pretrgano povezavo med gospodarstvom in srednjimi strokovnimi šolami, da naj se specifično in hitro spreminjajoče se znanje podajajo v programih usposabljanja zunaj rednega srednješolskega programa, da poklicnega izobraževanja ni mogoče opredeliti zgolj kot le triletno izobraževanje, da diferencirano izvajanje pouka v 3. in 4. letniku tehniških šol ne oblikuje dveh vrst tehnikov.

Mag. Jože Režonja je opisal učinke srednjega izobraževanja na stopnji pripravništva in omenil, da bo treba spremeniti razmerja med praktičnim poukom, proizvodnim delom in delovno prakso na eni strani ter programi usposabljanja in pripravništva nadrugi in da je pomanjkljivo usposabljanje mladine za poklicne odločitve že v dozdajšnji zunanje nediferencirani obvezni osemletni osnovni šoli. (»Ponovno bi veljalo ovrednotiti posege v šolski sistem na Slovenskem leta 1958, ko je bila ukinjena nižja gimnazija.«) Mag. Alfonz Vreznik je predstavil spodbudne dosežke poskusnega šolanja avtomehanikov za potrebe obrti na mariborski srednji kovinarski, strojni in metalurški šoli.

Prof. dr. Barica Marentič-Požarnik je govorila o trendih v izobraževanju srednješolskih učiteljev v Evropi in pri nas in poudarila: »Eno od temeljnih vprašanj šolske politike je, kako se odloča, kdo bo postal učitelj in po kakšnih programih se bo šolal.«

Omenila je pričakovano večjo mobilnost učiteljev med državami in internacionalizcijo tega izobraževanja. Med tipi programov izobraževanja učiteljev je navedla tri: integrirane programe (strokovne, pedagoške, specialno didaktične vsebine itdn., ki so ves čas prepletene), vzporedne programe (posamezne sestavine programa potekajo med študijem vzporedno) in zaporedne programe (pedagoški poklicni del izobraževanja poteka po opravljeni univerzitetni diplomi – ta tip je značilen za anglosaksonske in skandinavske dežele in se v zadnjem času širi v Evropi. V skladu s tujimi rešitvami je predlagala, da bi imeli zaposleni učitelji v obdobju, ko si pridobivajo pedagoško-andragoško izobrazbo, vsaj za 20 odstotkov zmanjšano učno obveznost – v tednu en dan prost za izobraževanje.

O prijemih in težiščnih idejah v iskanju sodobne ureditve srednjega šolstva v svetu je v uvodnem delu posveta govoril prof. dr. Zdenko Medveš in omenil, da po svetu vsi večji posegi v razvoj šolstva pripravljajo v parlamentih in sprejemajo večji del s strankarskim konsenzom; tudi za nas je predlagal tako pot, češ da ima sprememba v šoli tudi širše družbene značilnosti. Omenil je pozitivne učinke stopnjevanja šolske diferenciranosti in podaljševanja osnovnega šolanja, da se odločanje za poklic že nekako približuje polnoletnosti.

V Evropi je v zadnjih desetletjih mogoče opaziti prenos težišča interesov nacionalnih šolskih politik na poklicno šolstvo. Najbolj učinkovito poklicno šolstvo – tako pravijo – ima Nemčija; zanj sta po zakonu odgovorna šola in podjetje, med na novo zaposlenimi skoraj ni več ljudi brez javne šolske usposobljenosti.

Poti do poklicnega znanja je veliko, za pridobitev prvega poklica kar sedem. Opozoril je na razliko med sestavo našega in zahodnoevropskega srednjega šolstva in postavil trditev, da je jedro tega problema v vlogi tehniškega šolstva v sistemu srednjega izobraževanja. Večina evropskih držav ne pozna paralelizma med šolanjem poklicev širokega profila in šolanjem tehnikov.

Po uvodnem skupnem delu posveta so se vrstile razprave v skupinah za že omenjenih osem področij strokovnega srednjega šolstva, pogovori o učitelju v srednjem šolstvu, o programiranju pripravništva, o maturi v srednjih strokovnih šolah, veliko zanimanje sta zbudili okrogla miza o razvoju poklicnega in strokovnega izobraževanja ter usposabljanja v primerjavah s stanjem v Nemčiji, Franciji in Veliki Britaniji ter okrogla miza o srednjem strokovnem šolstvu med osnovno šolo in univerzo. Vabljiva je bila predstavitev novosti v srednjih strokovnih šolah: praktični pouk, obrt in drobno gospodarstvo, računalniški paket in vodenje dokumentacije, pouk kemije, psiho-pedagoške novosti, pouk strokovnih predmetov. Sestale so tudi nekatere skupine, ki v programu niso bile napovedane: za obrtno šolstvo, za izobraževanje odraslih. Zadnji dan je bil namenjen predstavitvi sklepnih poročil pogovorov na skupinah in okroglih miza Poročila, predloge in drugo gr divo bo poslano v vednost uporabo šolskemu ministrstv strokovnemu svetu, zavodu ž šolstvo, svetu za program vzgo in izobraževanja in univerzam

Izmed množice sklepnih p bud, predlogov, zahtev jih om nil le nekaj. Pri **poklicnem šo stvu**: zmanjšati število predm tov in nekatere združiti, v praktičnega pouka, razviti v različnih oblik poklicnega iz braževanja, graditi splošno zn nje na resničnem znanju uče cev, omogočiti nadaljevanje izo braževanja (mojstrska šola, d lovodska šola, pripravljalnica nadaljnji študij...). Pri **tehn škem šolstvu:** zagotoviti znan za slovensko maturo, tehniš šola naj še naprej ostane pripra ljalnica za višješolsko in unive zitetno izobraževanje ter delo, v sklopu štiriletnih tehn ških šol naj se organizira siste dveletne nadgradnje v obli višje šole (ta predlog srednj strojnih šol ni bil usklajen s pre stavniki fakultet, ki si poklic višje šolstvo zamišljajo drugač Programska ločitev poklicne in tehniškega šolstva naj se ud jani – predvsem kot organizac ska, ne pa prostorska ločite V obrtnih šolah naj se podalj uk pri obrtniku v delavnici, p pravništvo ne bi bilo več p trebno, zaključni izpit bi pos pomočniški izpit. Nasploh bi p pravništvo ne bilo potrebno vključno tri-letnega poklicne šolanja, če dobi učenec med š mim šolanjem dovolj prakt nega strokovnega znanja, p djetje in šola naj sodelujeta pripravništvu. Potrebno bi b delo, ki bi se ukvarjalo sa s poklicnim šolstvom. Kmet skim šolam bi bilo treba vr šolska posestva. Kmetijska zak nodaja naj določi potrebno str kovno izobrazbo za tega, prevzame kmetijo.

Tehniško šolo je razprava okrogli mizi poudarila kot meljni strukturalni probl srednjega šolstva. Od njene z nove ali od njenega obstoja v stemu je odvisna celotna sesta srednješolskega izobraževan Za izobraževanje odraslih treba zagotoviti enake možno kot za šolanje mladine. V izob ževanju učiteljev naj bi bile e kovredno zastopane vse ses vine, potrebne za uspeš opravljanje pedagoškega de s praktičnim usposabljanj vred. Pri univerzah bi bili trebni didaktični centri za i braževanje učiteljev, v republ naj bi delovalo strokov upravno telo za uveljavljanje govorjene izobraževalne polit učiteljev, razmislili naj bi mara o možnosti, da se taki kulteti, ki ne upošteva osnov strokovnih standardov, vza pravica do izvajanja študija dagoške smeri.

JANKO SVETINA

Srečanje pesnikov sosednjih republik

Pesniki in pisatelji drugih narodov in narodnosti, ki živijo v Sloveniji, s 20. in 21. oktobra letos zbrali že na tradicionalnem srečanju, tokrat dvanajs zapovrstjo. Na priložnotnem literarnem večeru so predstavili svoje pes posebno pozornost so namenili hrvaškemu pesniku Ivanu Tolju, spoznal Skupnost Italijanov Giuseppe Tartini iz Pirana, pripravili pa so tudi om o ustvarjanju literatov drugih narodov. Ob srečanju je izšla tudi knjiga Pes kjer objavljajo udeleženci srečanja: Milan Aničić, Josip Bačić, Petar Bano Dušan Cunjak, Dino Grzinich, Nebojša Ignjatović, Ratomir Ilić, Tra Javonovski, Tomislav Kunović, Željko Mijatović, Vlado Mišev, Miro Nikolić, Petar Ninić, Petar Petrović Aleksić, Đorđe Radović, Antonija Sr Zorica Stojiljković, Dragutin Šmitran, Ramiz Velagić, Mila Vlašić-Gvozdić predstavlja z največ pesmimi) in Rade Vučkovac.

prosvetni delavec

Ustanovitelja: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije – izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Časopisni svet: Vladimir Tkalec predsednik, Milica Antič-Gaber, Justi Kavšek, Zdenko Kodelja, Janez Sušnik, Slava Šarc, Marija Velikonja, Iztok Vilič, Jože Žlahtič.

Direktor: Stanko Šimenc.

Uredništvo: Stanko Šimenc, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Lučka Lešnik, novinarka – urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104.
Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1990 znaša 200 din za posameznike in 400 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 140 din na leto. Posamezna številka stane 10 din.
Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTP Ljudska pravica,
ISSN 0033-1643.
Po mnenju Republiškega ko teja za vzgojo in izobraževa je časnik »Prosvetni delave prost temeljnega prometne davka od prometa proizvo (glej 7. točko 1. odstavka člena zakona o obdavčeva proizvodov in storitev v metu).

O preverjanju in ocenjevanju drugače

Prestiž ali potreba?

Prenekateri učitelj potoži, in z njim se povsem strinjam, da je v pedagoškem poklicu najtežje prav ocenjevanje. Vem, da pri tem ne misli toliko na samo pogostost ocenjevanja in administracijo, ki je s tem povezana, kot pa na občutek, da dela pošteno in objektivno. Zapisati oceno v uradni dokument pomeni zapisati vrednost obsega in kakovosti človekovega znanja, formalno celotnega znanja. To pa je odvisno: prvič, od vrste subjektivnih, vendar objektivno pogojenih parametrov, in drugič, preverjeno, na, statistično rečeno, majhnem vzorcu. Tej moralni, za pedagoškega delavca etični teži ocenjevanja pa se pridružuje še cela vrsta formalnih in administrativnih dejavnikov, ki povzročajo v šoli po nepotrebnem nemir, posledica tega pa so prevodi s svečami, pritožbe staršev in še marsikaj.

Preživeli in prestali smo več kot tretjino šolskega leta, in torej že lahko presodimo, kako smo začeli. V tem času pa se je pojavila problematika o številu ocenjevalnih obdobij in doživela toliko različnih razlag, kolikor je bilo razlagalcev. Dijaki so razumeli zmanjšanje števila ocenjevalnih obdobij predvsem kot delanje, ki jih bo razbremenilo pogostega spraševanja in drugih oblik preverjanja. Povedano drugače: to naj bi pomenilo, da ne bo treba sproti učiti. Učitelji so pogosto razumeli, da bo treba dijake manjkrat vprašati in da ne bo več tako zelo obvezno, da dijak negativno oceno popravi.

Pedagoška stroka z vsemi pristojnimi institucijami, ob številnih študijskih potovanjih pameznikov in skupin, je povečini stala ob strani, čeprav si upam trditi, da bi morali na podlagi dolgoletnih izkušenj kar precej vedeti, kaj pomeni več in kaj manj ocenjevalnih obdobij. Vrhunec vseh napetosti pa je bil gotovo neke vrste nered, ko so dobivale šole od pristojnih organov različne napotke; v pogovoru o isti stvari smo slišali različno razlago ljudi, katerih mnenje bi moralo nekaj pomeniti, saj so zastopali uradne ustanove, in končno, z istega foruma smo dobivali v različnih obdobjih o isti stvari povsem različna stališča.

V takih razmerah je najpogosteje edini izhod delati kolikor se da s trezno glavo in paziti, da se ne bomo bojevali za prestiž, pogažen pa bi bil dijak.

Naj nered ob napotkih za število ocenjevalnih obdobij osvetlim z nekaj primeri: V napotkih za vpeljevanje gimnazijskega programa je prepričljivo in – vsaj meni – zelo pravilno napisano, »z drugačno organizacijo ocenjevalnih obdobij in načinom ocenjevanja je mogoče bistveno izboljšati način dela in odnose v šoli. Sem spada na primer protno ocenjevanje, dvosemestrski pouk...« To lahko uporabimo tudi drugje, saj bi gimnazija navsezadnje morala biti med vodilnimi srednjimi šolami in se njene metode lahko posplošijo. V septembru je Zavod RS za šolstvo s posebno okrožnico poslal obrazec in šole so morale vanj vpisati, koliko ocenjevalnih obdobij bodo imele: štiri, tri, dve.

Če mi nekdo pošlje takšen obrazec, si predstavljam, da me sprašuje po nečem, kar je legalno, in da bo na podlagi tega napravil neki sklep, ne pa da je to morda način, s katerim bo skušal odkriti neko mojo napako. Eno leto smo poslušali informacije, da na nekaterih šolah poteka poskus zmanjšanja števila ocenjevalnih obdobij. Res da je ocenjevanje zelo celosten problem, res pa je tudi, da bi v enem letu poskus moral dati vsaj delne uspehe. Teh ni bilo nikjer, in čeprav je pri nas v navadi, da je večina raziskav zaradi raziskav samih in da povratnih informacij navadno ni, smo lahko presodili, ker ni bilo objavljenih slabih uspehov, da smemo pri ocenjevanju iskati tudi sami nove poti. Da isto vprašanje v isti oddaji po radiu komentira predstavnik sekretariata povsem drugače kot predstavnik Zavoda RS za šolstvo, le še potrjuje omenjeno zmešnjavo.

Ob vsej polemiki o ocenjevalnih obdobjih – nazadnje je bilo videti, da gre za prestižno vprašanje, kdo ima prav – sekretariat, zavod ali šole – se mi končno zdi, da smo pozabili, da imamo opravka z dijaki in nismo videli pred sabo temeljnega cilja, da hočemo napraviti delo v šoli bolj racionalno. Prepričan sem, da število ocenjevalnih obdobij sploh ni najpomembnejša sestavina preverjanja in ocenjevanja in da v prihodnje izvršilni predpisi tega ne bodo predpisovali, če bodo izpolnjeni nekateri drugi elementi in dogovori.

Zmanjševanje števila ocenjevalnih obdobij v nobenem primeru ne sme biti povod, da bomo v srednji šoli manj preverjali in ocenjevali. V nekem pogovoru, ko so me dijaki vprašali, kdaj bo manj konferenc in s tem manj spraševanja, smo bili kaj hitro enotni, da bi tako pojmovana razbremenitev dijakov pomenila samo povečano obremenitev v nekem drugem obdobju, na primer pred polletjem, in takšne obremenitve vsi dijaki ne bi zmogli; to bi se pokazalo v zelo nizkem vzgojno-izobraževalnem uspehu in tega uspeha dijaki niti ne bi mogli popraviti pred koncem polletja. Vse to potrjujeta dve dejstvi:

V povprečju si vsi učenci v nekem kratkem času niso sposobni trajno pridobiti izredno velikega obsega novega znanja.

Drugič, naša skupna zavest mladih še ni na tako visoki ravni, da bi se sproti učili, četudi jih k temu nihče ne sili, da bi obveznosti odlagali, ali če jih lahko, in da se končno del mladine uči tudi zato, ker se mora, in ne zgolj zato, da bi se nekaj naučil.

Sklepi tega so jasni: Preverjanje in ocenjevanje mora biti nepretrgano, obremenitev pa porazdeljena na učence med vsem obdobjem, metode preverjanja morajo biti različne, učenec naj se znebi strahu, da bo vprašan in da ne bo znal, temveč naj tudi sam išče priložnosti – to pa mu mora biti omogočeno – da bo znanje lahko pokazal. Če je vse to zagotovljeno, potem se mi skoraj ne zdi več potrebno, kolikokrat na leto bomo postavljali neke časovne mejnike – konference, da bomo lahko rekli: Doslej je bil dijak tak, odtlej pa tak. Formalni nesmisel togo postavljenih datumov se kaže v takem, skoraj banalnem primeru: v torek je konferenca, dijak je negativen in takšnega statistika tudi vodi, v sredo je oceno popravil, v četrtek bodo starši slišali izide preteklega ocenjevalnega obdobja, v katerem je dijak še zmeraj voden kot neuspešen, čeprav v resnici to ni več. Staršem bomo veliko več povedali, če jim bomo pojasnili, kakšno je stanje v tem trenutku, ne pa, kakšno je bilo prej. (Kristusovo rojstvo res potrebujemo v zgodovini kot neko mejo časovne razdelitve, v šolskem ocenjevanju so take meje manj utemeljene.)

Razmišljanje o ocenjevalnih obdobjih želim podkrepiti še z dvema dejstvoma:

– Odpravljanje nekih formalnih časovnih mej, s katerimi delimo ocenjevalna obdobja, ohranimo pa kontinuiteto preverjanja in spoštovanje tistih določil pravilnika o ocenjevanju, ki varujejo dijaka, precej omili psihično napetost med dijaki in profesorji v tistih obdobjih, ko je glavni »lov na ocene« in se dijaki – s tem ko ne hodijo k pouku – izmikajo spraševanju v strahu pred negativnimi ocenami. Izraba časa je lahko veliko bolj učinkovita.

Menim, da pri ocenjevanju nemalokrat pozabljamo, da bi dijak lahko sodeloval pri preverjanju in ocenjevanju bolj dejavno in ne bi bil le objekt, ki mora povedati to in napisati ono.

Sistem ocenjevanja in preverjanja bo moral upoštevati bolj dejavno vlogo dijaka in menim, da bo tudi zaradi tega postalo ocenjevanje obema stranema manj zoprno.

S tem razmišljanjem o ocenjevalnih obdobjih ne nameravam niti najmanj razvnemati strasti in boja za prestiž, ker menim, da to ni potrebno. Če je novo utemeljena in vodi k boljšemu, je ne smemo kar tako odklanjati, temveč jo moramo spremljati, razčlenjevati, in če so izidi ugodni, pogumno uporabljati. Zmeraj pa moramo upoštevati dijaka. Na njem pa ne smemo opravljati škodljivih poskusov.

VALENTIN PIVK

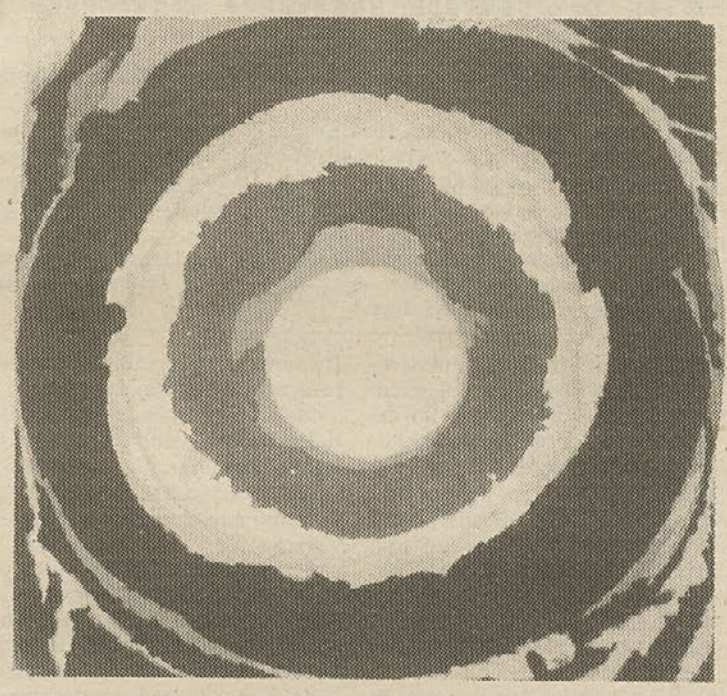

Zavajanje, 1987, akril na platnu

Beseda o šolskem zakonu do 10. januarja

Minister za šolstvo in šport dr. Peter Vencelj je na izredni skupščini Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti (SVIZ) napovedal, da bo osnutek Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (tako imenovani šolski zakon) v širši javni razpravi po novem letu, in sicer do 10. januarja. Pozval je pedagoške delavce, naj besedilo preberejo v Prosvetnem delavcu (10. december letos) in sporočijo svoje drugačne predloge na regijskih posvetih, ki se bodo zvrstili v prvih dneh januarja v osmih krajih po Sloveniji. Po tem roku ne bo več časa za razprave. Še to je dodal, da bodo temeljne opredelitve takšne, kot jih bo postavila skupščina, spreminjevalni predlogi (če bodo sporočeni), naj bi se nanašali na mogoče spremembe znotraj temeljnih odločitev, na same globalne opredelitve parlamenta pa ne več.

Eden izmed osnovnih pomislekov sindikata je bil, da bo ravnatelj po novem »ukrivljen vladi«, on bo odločal v namestitvah in drugem, ne da bi učitelji kot kolektiv lahko soodločali. Zahtevajo pa pravico do soodločanja delavcev šole, ko gre za interese zaposlenih. Minister je rekel, da on sam ni za ohranjanje samoupravnih oblik soodločanja brez odgovornosti, a da ne misli polemizirati in da naj zainteresirani pošljejo drugačen predlog, če želijo; odločal ne bo minister. Povedal je še, da bo z novo ureditvijo precej administrativnih in računovodskih delavcev na šolah preveč, sploh se bo upravno delo na šolah zelo poenostavilo in zmanjšalo, preneslo iz šol na občinske ali okrajne organe za šolstvo. Vsi pedagoški delavci na šolah pa bodo tudi poučevali, pomočnik (če sploh še bo) povečini, ravnatelj pa vsaj po nekaj ur.

VSEM DELAVCEM V VZGOJNO-VARSTVENIH IN VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ORGANIZACIJAH ŽELIMO

SREČNO IN USPEŠNO LETO 1991

Delavci Zavoda RS za šolstvo

razpravljamo

SPREMENJENI PREDPISI

Bomo imeli tudi v osnovni šoli tri ocenjevalna obdobja?

Na to vprašanje naj bi odgovoril poskus trimestrov ali treh ocenjevalnih obdobij, ki smo ga v tem šolskem letu začeli vpeljevati v osnovne šole. Razlogov za takšno odločitev je bilo več: nekateri so bolj formalni, drugi pa vsebinski. Oboji pa so bolj ali manj povezani s Pravilnikom o ocenjevanju in napredovanju učencev v osnovni šoli in s Pravilnikom o šolskem koledarju za osnovne šole. Prvi določa, da se šolsko leto deli na štiri ocenjevalna obdobja, postavlja pa tudi zahtevo, da mora imeti učenec pri vsakem predmetu v vsakem konferenčnem obdobju po najmanj dve oceni. Spremenjeni Pravilnik o šolskem koledarju je z deljenimi zimskimi počitnicami razdrobil polletje, zlasti pa zmanjšal število dni pouka v drugem ocenjevalnem obdobju.

Učitelji pogosto opozarjajo, da je težko uresničiti zahtevo po dveh ocenah pri posameznem predmetu v vsakem ocenjevalnem obdobju, ker jim obravnava snovi zaradi preobsežnega učnega načrta vzame veliko časa. Zato pogosto skoraj opuščajo utrjevanje in preverjanje znanja kot pomembno poprejšnjo fazo ocenjevanja. Večino ocen pa skoraj povsod zbirajo tik pred ocenjevalno konferenco. To navaja učence h kampanjskem, ne pa sprotnemu učenju in povzroča pri učencih hude psihične pritiske, pogosto pa tudi različne psihosomatske težave.

Pri odločitvi za ta poskus so nam pomagale tudi izkušnje in prvi izidi vpeljevanja trimestrov v treh ljubljanskih srednjih šolah v prejšnjem šolskem letu. Ena osnovna šola ima tudi dobre izkušnje s poskusnim vpeljevanjem dveh ocenjevalnih obdobij.

V poskus treh ocenjevalnih obdobij je bilo v tem šolskem letu zajetih 23 osnovnih šol. V vzorec smo zajeli tiste, katerih učiteljski zbori so že lani izrazili željo, da bi začeli vpeljevati tri ocenjevalna obdobja. Vzorec smo razširili s šolami, ki so jih predlagale posamezne organizacijske enote Zavoda R Slovenije za šolstvo. Pri tem je bilo najpomembnejše, da so se šole, učiteljski zbori, odločili za to sami, še pred tem pa so si pridobile tudi soglasje staršev svojih učencev.

Že ob načrtovanju poskusa smo postavili več ciljev, ki jih želimo preveriti. Poskus naj bi odgovoril predvsem na vprašanje: Ali daje manj ocenjevalnih obdobij učitelju več možnosti za boljši pouk in vpeljevanje sodobnejših oblik dela, za bolj sistematično preverjanje znanja, spremljanje otrokovega napredka ter ocenjevanje znanja, navezovanje boljših stikov med učenci in učitelji? Ali ponuja več možnosti za poglobljene, ustvarjalne, bolj človeške vezi med šolo (učitelji) in starši. Posledica vseh teh dejavnikov pa se mora zrcaliti v zmanjšanju psihofizičnih obremenitev in psihosomatskih težav pri osnovnošolcih.

Zavedamo se, da je uspešnost poskusa, uresničenje postavljenih ciljev, odvisna od učiteljev, od vse šole pa tudi od ustvarjalnega sodelovanja šole s starši, in glede na to smo si tudi začrtali naloge. Prednostna naloga, ki jo bomo sicer opravljali vse leto, vendar z večjim poudarkom na začetku poskusa, je izobraževanje učiteljev o tematiki ocenjevanja in preverjanja znanja, pouk kot komunikacija in pouk v sodobni šoli. Med pomembnejše naloge štejemo tudi poglabljanje sodelovanja šole s starši in razvijanje tistih oblik in obravnavanje takšnih vsebin, ki omogočajo bolj človeški odnos in ustvarjalno sodelovanje. ne bomo pa pozabili razvijati tudi pristnejših odnosov med učitelji in učenci ter med učitelji, učenci in starši.

V našem poskusu pa imajo pomembno vlogo svetovalni delavci na šoli, ki skrbijo zlasti za vsebinsko stran poskusa. Njihovo delo je pomembno v vseh njegovih fazah in pri vseh nalogah, ki jih bomo opravljali. Na svojih šolah skrbijo za izobraževanje učiteljev, organizirajo in vodijo izobraževanje in tudi sami izobražujejo. Nekatere kazalnike (ocene, izostajanje od pouka, sodelovanje šole s starši) spremljajo sproti, vsak mesec, in jih primerjajo s prejšnjimi leti. Sodelujejo tudi pri vseh tistih nalogah, ki jih enotno načrtujemo za vse šole, zlasti pri vrednotenju celotnega poskusa.

Prvi vtisi in prve izkušnje, ki smo jih zbrali z manjšo anketo in so jih predstavile šole na naših rednih sestankih, so povečini pozitivne. K temu je gotovo pripomogla dobra in temeljita priprava učiteljev, učencev in njihovih staršev na poskus. Šole navajajo, da poteka ta poskus tako, kot smo si zamislili. Večina učiteljev je naklonjena takšnemu načinu, saj so nekateri že prej razmišljali o drugačni časovni razvrstitvi ocenjevalnih obdobij, razpravljali o problematiki ocenjevanja in o posledicah, ki jih le-ta prinaša. Manj je bilo negativnih stališč, večina jih izvira iz bojazni, da bo zaradi manj ocen več kampanjskega učenja. Sicer pa se učitelji na šolah pogosteje sestajajo, ponekod redno vsak teden, da se dogovarjajo, rešujejo razna vprašanja in odpravljajo dvome ter skupaj načrtujejo delo.

Poskus je ponudil šolam še eno možnost, vendar te v celotni poskus nismo zajeli, ker nismo želeli preveč posegati in rušiti rokov enotnih zimskih počitnic, ki so usklajeni tudi s tistimi, ki veljajo za srednje šole. Čeprav bi bilo, glede na časovno določitev ocenjevalnih obdobij s pedagoško-psiholoških vidikov pa tudi ugotovitev in predlogov dr. V. Ščuke, ki opozarja na neusklajenost šolskega koledarja in razvrstitev vzgojno-izobraževalnega dela z otrokovimi naravnimi biološkimi ritmi, ustreznejše. Šole so se namreč lahko odločile tako, da so združevale novoletne in zimske počitnice. Za to so se odločile tri osnovne šole in bodo imele počitnice od 25. decembra t. l. do 9. januarja naslednjega leta. Takšna odločitev je povzročila nekaj težav zaradi družinskega načrtovanja zimskega dopusta, zato so se šole morale za takšno odločitev dogovoriti s starši. Izkušnje, ki si jih bodo pri tem pridobile, nam bodo pomagale pri nadaljnjih odločitvah učenčevih prostih dni.

Prvo poskusno ocenjevalno obdobje se bo kmalu končalo in pričakujemo, da uspešno. Zavedamo pa se, da samo zmanjšanje števila ocenjevalnih obdobij še ne pomeni boljše šole. Ta je odvisna predvsem od učitelja, njegovega znanja, pripravljenosti, motiviranosti in delovnih razmer.

ANGELCA KUNSTELJ

doma drugje

Dve domovini 1

Zbornik o slovenskem izseljenstvu

Slovenci v matični domovini se še zmeraj premalo zavedamo, kakšen krvni davek je terjalo in še terja od nas izseljenstvo. Pogosto ponavljamo, da skoraj ne najdemo slovenske družine, ki med svojimi bližnjimi ali daljnimi sorodniki ne bi imela izseljencev iz starejših ali mlajših obdobij izseljevanja. Izseljenski val nam je od konca 19. stoletja do danes odplavil v tujino po zelo nepopolnih in skromnih ocenah nad 500.000 rojakov. Kakšne so posledice tega pojava? Sredi 19. stoletja smo se Slovenci po številu prebivalstva lahko primerjali recimo z Norvežani in Danci, danes pa je pripadnikov obeh narodov vsaj dvakrat več kot nas. Res je, da pri njih vojne niso terjale toliko žrtev kot pri nas, toda večji del primanjkljaja gre gotovo na račun slovenskega izseljevanja. Slovenci smo se temeljitejšega znanstvenega preučevanja slovenskega izseljenstva lotili z veliko zamudo. Kljub temu da imamo po različnih znanstvenih in strokovnih publikacijah objavljenih precej ustreznih prispevkov različnih strok (predvsem zgodovine, literarne zgodovine, etnologije, geografije, sociologije), pa še zmeraj pogrešamo tako občasno znanstveno izseljensko publikacijo, kot tudi celosten monografski prikaz preteklosti in sedanjosti slovenskega izseljevanja.

Na Inštitutu za slovensko izseljenstvo Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti smo se zato odločili, da izdamo mednarodni večdisciplinarni znanstveni zbornik Dve domovini. Izhajal bo občasno in prinašal razprave, članke, ocene, bibliografije in podobne prispevke o vprašanjih slovenskega izseljenstva ter o splošnih izseljenskih vprašanjih, kolikor so povezana s slovenskimi.

Zbornik Dve domovini ni posledica zdajšnje »konjunkture« zanimanja matične domovine za Slovence po svetu. Misel o njem je zorela že dalj časa, v svoji najnovejši obliki pa vsaj od oblikovanja od konca leta 1987. Srečno naključje je, da je zbornik izšel prav zdaj, v času, ki zbuja upanje, da bodo končno presežene ločnice, ki so delile Slovence v matični domovini po svetu.

Omenil sem že, da zbornik, kljub temu da je prvi svoje vrste pri nas, ne nastaja povsem »na zeleni trati«. Pobude o znanstvenem raziskovanju slovenskega izseljenstva segajo vsaj v obdobje med vojnama; tedaj so se z njim ukvarjale take organizacije, kakršna je bila n.pr. Družba sv. Rafaela za pomoč izseljencem, kot nekateri slovenski znanstveniki, predvsem geografa dr. Anton Melik in Slava Lipoglavšek – Rakovec, pravnik dr. Ivan Tomšič in še nekateri drugi. Veseli smo, da nam je k delu za naš zbornik že pri prvem poskusu uspelo pritegniti ugledne sodelavce iz vrst strokovnjakov za izseljenska vprašanja v matični domovini, med našimi zamejci in izseljenci. Po stroki so zgodovinarji, etnologi, sociologi, germanisti, slavisti, psihiatri in torej lepo izpričujejo večdisciplinarno zasnovo zbornika. Vsebino zbornika lahko razdelimo v tri temeljne sklope: zgodovinskega, literarno-zgodovinskega in etnološko-sociološkega. Zunaj teh predstavlja glavni urednik mag. Andrej Vovko zasnovo zbornika, Breda Čebulj-Sajko preteklo in zdajšnje delovanje Inštituta za slovensko izseljenstvo, slovenski izdeljenec prof. dr. Rado Lenček pa življenje in delo velikega metalurškega strokovnjaka slovenskega izseljenca Johna P. Nielsena-Janeza Seška. Zgodovinski sklop začenja prof. dr. Ferdo Gestrin s prispevkom o primerjavah nekdanjega izseljevanja prek Jadranskega morja v Italijo in tamkajšnjih oblik življenja izseljenih Slovanov, ki so presenetljivo podobne življenju izseljencev novega datuma. Dr. Vlado Valenčič objavlja temeljit statistični prikaz izseljevanja Slovencev do druge svetovne vojne, Polonca Cesar-Nedzbala iz najnovejšega vala slovenskega izseljevanja (bega možganov) pa opisuje neuspel poskus ustanovitve slovenske utopično-socialistične naselbine Rajska dolina v Kaliforniji, ki jo je vodil duhovnik Josip Jeram. Mag. Bogdan Kolar piše o začetkih že omenjene Družbe sv. Rafaela v začetku 20. stoletja, mag. Andrej Vovko o članih oziroma naročnikih Družbe sv. Mohorja v ZDA do leta 1900, Darja Emeršič in dr. Matjaž Klemenčič pa o dolgotrajnem nastajanju Slovenskega narodnega doma na znani ulici St. Clair v Clevelandu. Zamejska rojakinja Majda Kodrič opisuje problematiko raziskovanja drugega rodu izseljencev v ZDA, Marjan Drnovšek delovanje predstavnika jugoslovanske KP Toma Brejca med slovenskimi izseljenci v Franciji v letih 1936–39, dr. Rado Lenček razmišlja o vprašanjih etnične identifikacije ter povojnih izseljencev v ZDA, avstralska rojakinja Irena Birsa poroča o oddajah v slovenščini na avstralskem etničnem radiu, mag. Milica Trebše Štolfa o tridesetletni zgodovini društva Simon Gregorčič v Torontu in Andrej Vovko o slovenskoameriški zbirki Immigration History Researsch Centra Univerze Minnesotta v St. Paulu. Literarnozgodovinska prispevka Izseljenska avtobiografija ter Louis Adamič kot pisatelj sta delo dr. Jerneje Petrič, Zamuda slovenske objave Adamičeve knjige Orel in korenine ter Slovenskoargentinski pesnik Vinko Žitnik pa sta sestavka mag. Janje Žitnik. Barbara Suša opozarja na poezijo avstralskega izseljenca Berta Pribca, prof. dr. Mirko Jurak pa na kanadska avtorja slovenskega rodu Ivana Dolenca in Johna Krizanca. V tretjem sklopu piše Ingrid Slavec o zamislih etnološkega preučevanja etnične identitete slovenskih izseljencev, prof. dr. Peter Klinar o zamislih o sodelovanju med Slovenci v matici in v tujini in dr. Jurij Zalokar o psihiatričnih problemih med jugoslovanskimi priseljenci v avstralski Viktoriji ter »kratkimi stiki« med njimi in uradno avstralsko psihiatrijo.

Vsi povabljeni se iz teh ali onih razlogov, predvsem pa zaradi časovne stiske niso odzvali našemu povabilu k sodelovanju. To velja posebno za naše rojake v Argentini, ki jim je tokrat namenjen samo en prispevek, in še ta je delo avtorice iz matične domovine. Upamo, da bo v prihodnje drugače, saj smo si zbornik zamislili kot znanstveno vez, ki bo družila tako slovenske ustanove in posameznike, izvenmatične domovine, zamejstva in zdomce. Zbornik je bil že od vsega začetka odprt za vse in zahteva od svojih sodelavcev zgolj znanstveno neoporečnost.

Mogoče se bo komu zdelo, da so prispevki zbornika preveč obrnjeni v preteklost, toda izkušnje nas učijo, da dogodkov sedanjosti ne moremo prav vrednotiti, če ne poznamo njihovih korenin. Spet drugi bo menil, da manjka prispevkov nekaterih strok. Naš zbornik nosi številko 1, in tako upamo, da bomo vrzeli, ki so pač glede na naravo publikacije nastale, zapolnili v naslednjih številkah. Najbrž pa bo tudi kdo med vami zagodrnjal, češ, kaj nas šolnike mori še z izseljenstvom. Iz izkušenj na vseh stopnjah svojega šolskega popotovanja vem, da je bilo o perečih vprašanjih izseljevanja premalo povedano. Tudi zdaj ni nič bolješe. Mislim pa, da je primeren čas, da se tudi pri vključevanju slovenskega izseljenstva v šolski pouk začno utirati nova, veliko bolj odprta pota.

ANDREJ VOVKO

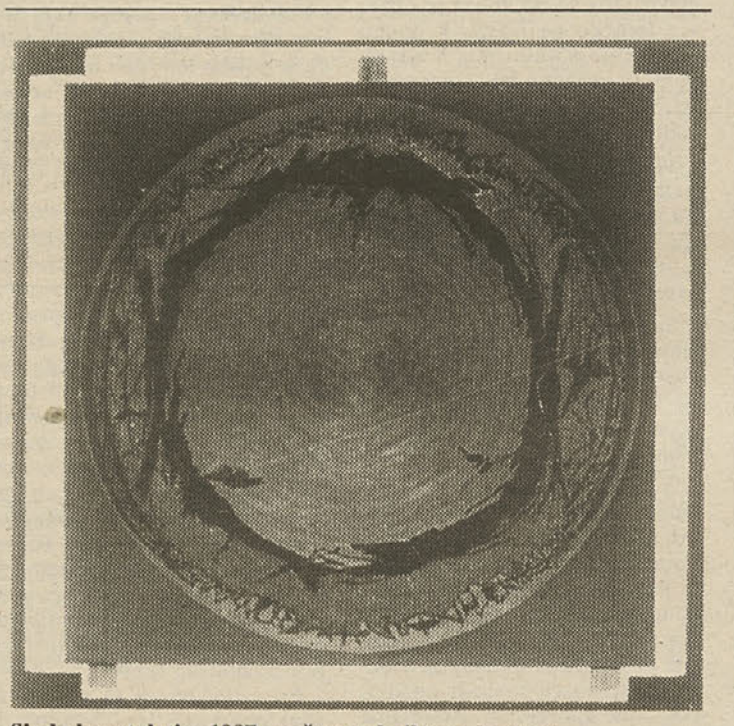

Simbolno stoletje, 1987, mešana tehnika na kartonu

SLOVENCI V ITALIJI

Volitve v organe slovenskih šol

Na Tržaškem in Goriškem se izteka triletni mandat voljenih šolskih organov, v katerih so zastopani učitelji, dijaki, starši, neučno osebje ter krajevne oblasti. Ob tem se ponovno razgrinjajo pereča vprašanja slovenskih šol v Italiji. Ali naj se s protestnim bojkotom volitev manjšina odreče možnostim, ki jih ponuja samouprava v centraliziranem sistemu vodenja italijanskih šol? Naj išče poti za reševanje šolskih vprašanj znotraj italijanskega sistema ali naj radikalno in dosledno zahteva posebno obravnavo slovenskih šol? In končno še vprašanje s te strani državne meje: zakaj Slovenci v Italiji niso zadovoljni, saj imajo njihovi voljeni organi večje pristojnosti, kot jih predvideva šolska oblast matičnega naroda za naše šolske predstavniške organe?

V Italiji je upravljanje šolskega sistema zelo zapleteno in nemalokrat tudi protislovno, vse pa je seveda strogo centralizirano in domala povsem odvisno od šolskega ministrstva v Rimu. Prav zaradi tega imajo državne šole s slovenskim učnim jezikom nemalo težav, da se prepoznavajo v sistemu, ki je seveda prilagojen šolam s povsem drugačnimi značilnostmi, kot jih imajo majšinske šole.

Kljub omenjeni centralizaciji je od leta 1974 ali po zakonu Belci – Škerk iz leta 1973 šolam zagotovljena samouprava; ta se uresničuje na ravni posameznih šol, šolskih okrajev in pokrajin. Nastala je kot začasen izhod v sili in kot nekakšen nadomestek reforme šolskega sistema, ki bi morala rešiti številna vprašanja, vendar so se vsi dozdajšnji poskusi te vrste klavrno končali že ob prvih korakih.

Svet posamezne šole (navadno ga imenujejo zavodski svet, da ga ločijo od šolskih komisij na višjih stopnjah) sestavljajo ravnatelj, šest profesorjev, trije zastopniki staršev in trije zastopniki dijakov. Slednji nimajo triletnega mandata, pač pa se volijo vsako leto posebej. Svet skrbi za didaktično in upravno delovanje zavoda: odloča o njegovem pravilniku, ki obsega določila o delovanju šolske knjižnice, o uporabi vseh didaktičnih, kulturnih, športnih pripomočkov in prostorov; odgovoren je za nadzorstvo dijakov med poukom; odloča o nakupu novih didaktičnih in drugih materialnih sredstev; sklepa o prilagajanju šolskega koledarja; potrjuje medšolske in zunajšolske dejavnosti; izreka hujše disciplinske ukrepe proti dijakom.

Komisija za vprašanja šol s slovenskim učnim jezikom v deželi Furlaniji – Julijski krajini je seveda omejena le na Tržaško in Goriško pokrajino, ker slovenskega šolstva v Videmski pokrajini ne priznavajo in nima statusa državnih ustanov. Komisiji predseduje deželni šolski skrbnik, sestavljajo pa jo še šolska skrbnika za Goriško in Tržaško, zastopniki ravnateljev in profesorjev ter po dva zastopnika obeh pokrajin. To telo ima pravico izrekati mnenje o vseh problemih naših šol, vendar ima bolj posvetovalno vlogo, čeprav o nekaterih vprašanjih tudi odloča. Tako obravnava merila za dodeljevanje posebnih denarnih podpor slovenskim šolam, sodeluje pri razpravljanju o vprašanjih habilitacije šolnikov, o organizaciji šol in razpravlja celo o združevanju slovenskih šol.

Prav slednje vprašanje je najpomembnejše, saj je življenjskega pomena za naše šole pa tudi za celotno slovensko manjšino in kot Damoklejev meč visi nad našo skupnostjo v Italiji. Kljub temu še nismo zasledili, da bi naše oblasti kakorkoli posegle v te tokove in kaj ukrenile na ravni meddržavnih odnosov. Odločitve šolskega ministrstva za »pospešeno racionalizacijo«, ki predvideva v prvi fazi združevanje ravnateljstev manjših šol – temu bo verjetno sledilo še zapiranje samih šol, bi najbolje pri- zadelo prav slovenske šole, imajo bistveno premalo učenc da bi zadostile italijanskim st dardom. Poročali smo že, da bila letos predvidena ukini ravnateljstva šole v Roja Združili bi ga s šolo v Prose vendar so to preprečili st s tožbo na sodišču. Zdaj je t čila med nas novica, da je m strstvo odredilo združitev uč ljišča in klasičnega liceja v rici, v občini Doberdob je og žena šola v Jamljah, v občini vodnje sta ogroženi šoli v R in na Vrhu itn. Ministrstvo mreč v praksi slovenskim šo ne priznava posebnega stat ki ga imajo zaradi mednaro obveznosti italijanske države tudi zaradi specifičnih vpraš ki nastajajo zaradi njihove m šinske narave. Nobenega ne nima, da je državne šole s venskim učnim jezikom usta vila že zavezniška voja uprava in da je italijanska dr prevzela z vsemi kasnej mednarodnimi akti obvezno njihovo skrb. Teh šol ne mo obravnavati tako kot šole ve skega naroda, ker bi se s v zelo kratkem času razto v šolskem sistemu šestdeset jonskega naroda.

Prav zato, ker slovenske ne obravnavajo njihovim po nostim primerno, so Slov pred šestnajstimi leti sklenili protestno bojkotirajo vo v šolske komisije. Letos so p k bojkotu ponovili, vendar n tem stvari tečejo svojo pot. pica vprašanj slovenskih ostaja nerešena, usodni de se sprejemajo brez privolitve venske skupnosti in žal tudi intervencije predstavnikov tičnega naroda.

ZOLTAN JAN

Vsi učitelji imajo enake plače

Mag. Reginald Vospernik o šolskem in vzgojnem sistemu v Avstriji

SKD Radovljice so 16. 11. 1990 pripravili srečanje z ravnateljem slovenske gimnazije v Celovcu, mag. Reginaldom Vospernikom na temo Šolski in vzgojni sistem v Avstriji. Tema je privabila veliko poslušalcev, ne samo pedagoških delavcev, temveč tudi ljudi iz drugih strok in področij.

Mag. Vospernik je svoje uvodne besede strnil v tri temeljne sklope: govoril je o sestavi šolstva v Avstriji, vzgojnih smotrih šole in o manjšinskem šolstvu v tej državi.

Začel je z vrtci, ti so v Avstriji javni ali zasebni. Na Koroškem jih je pet, vzdržujejo pa jih zasebna društva in šolske sestre. Zanimiva je ugotovitev, da je na podeželju v vrtcih manj otrok kot v Sloveniji. Izdatke poravnajo deloma starši, subvencije pa daje tudi država. Našo malo šolo je mag. Vospernik primerjal z avstrijsko predšolsko stopnjo, ki jo obiskujejo otroci prostovoljno.

Otroci med šestih in desetim letom hodijo v ljudsko šolo, po njej pa se usmerjajo v glavne šole ali nižje gimnazije – obiskujejo jih do štirinajstega leta. Na Koroškem se v prvo obliko šol vpiše približno 70 odstotkov otrok in na gimnazije 30 odstotkov. Na Dunaju je to razmerje obrnjeno. Učenci med štirinajstim in osemnajstim letom lahko obiskujejo višjo gimnazijo, to pa končajo z maturo. V Avstriji imajo gimnazijo, realno gimnazijo (obe sta tudi v Celovcu), gospodarsko gimnazijo in gimnazijo z višjo stopnjo, vanjo je mogoče priti tudi iz glavne šole. Šolska obveznost je torej devetletna. Mag. Vospernik je predstavil tudi predmetnike vseh tipov gimnazij, tedensko število ur posameznega predmeta in maturitetni postopek. Za naš trenutni položaj in dogovore je zanimivo, da je verouk redni predmet, obvezen za vse učence, ki se od njega ne odjavijo. Odjava je lahko pisna ali ustna, poslana neposredno ravnatelju šole; pošljejo mu jo starši ali pa jo odda kar dijak sam, če ima že štirinajst let. Ravnatelj za tako odjavo ne zahteva razlage ali utemeljitve.

Mag. Vospernik je predstavil tudi poklicni izobraževalni sistem v Avstriji in v obrisih prikazal visoko šolstvo, diplomanti končane univerze dobe tudi magisterij.

Pri **vzgojnih smotrih** šolstva je opozoril na paragraf, ki ne vsiljuje nobenega političnega ali verskega nazora. Kadar učitelj obravnava snov, ki je povezana s politiko ali vero, je posebno pomembna strpnost, poleg tega pa mora opozoriti, da je povedano stališče njegovo – osebno. Učitelj je pri izbiri metod povsem svoboden, držati se mora le jedra učnega načrta. Poudarjena je težnja projektnega pouka.

V predavanju so bile zajete tudi poglavitne značilnosti **manjšinskega šolstva** – najprej ta, da sami starši prijavijo otroka k dvojezičnemu pouku. V gorskih vaseh je odstotek prijavljenih visok, drugje nižji; razveseljivo pa je, da se za ta pouk prijavlja čedalje več otrok. Deloma so k temu pripomogle tudi šole, ki jih otroci obiskujejo pozneje: petletna šola za gospodarske poklice pri sestrah v Št. Rupertu, zasebna dvojezična ljudska šola v Celovcu, slovenska gimnazija in zdaj še trgovska akademija.

Po predavanju se je razvila živahna razprava, vprašanj in odgovorov kljub že pozni uri kar ni bilo konca. To dokazuje, da je tema zanimiva ne le za strokovnjake, temveč tudi za laike. Naj navedem le nekaj točk, ki so zbudile največ zanimanja, nanašajo se na potek šolanja na Pedagoški akademiji ter napredovanje učiteljev. O tem smo se pogovarjali z mag. Vospernikom.

– Govoril je o obremenjenosti učencev (v 1. razredu 10 predmetov, v 8. razredu 15 predmetov in po želji še 6 ur neobveznih predmetov na teden) in učiteljev (slavist 18 ur, matematik 19, kemik, fizik, biolog, geograf in zgodovinar 20 ur, učitelj telesne, likovne, glasbene vzgoje in ročnega dela 21 ur).

– Vsi učitelji so za svoje delo enako plačani.

– Govoril je o mednarodni maturi.

– Učbeniki so brezplačni in ostanejo otrokova lastnina.

– Motivacija učencev za delo se zmanjšuje.

– Izostajanje od pouka: kot povsod starši tudi tu »prozorne« izostanke od pouka prikrivajo.

– Motivacija učiteljev za delo: različna – od zelo vestnih do manj zavzetih.

– Pouk traja na osnovni šoli 5 dni na teden, v gimnaziji 6 dni, od tega v 1. razredih 34 ur na teden, kasneje 34 do 36 ur pouka na teden.

– Polovica otrok, ki obiskujejo gimnazijo, živi v dijaških domovih.

– Za toplo malico ni poskrbljeno, otrok lahko kupi le mleko.

– Ravnatelj ima delno učno obveznost, odvisno od števila razredov in oddelkov na šoli. Premalo se ukvarja s pedagoškimi zadevami, ker ga kljub centralno urejenemu financiranju še zmeraj preveč obremenjujejo upravne zadeve. Pri delu mu pomaga pomočnik, ki se ukvarja predvsem s suplencami, tehničnimi pripomočki ipd.

– Svetovalni delavci: eden izmed učiteljev ima 18-urno obveznost, 2 uri na teden pa je svetovalec učencem.

– Knjižnice so dijaške in teljske. V njih sta zaposlena izmed učiteljev, katerih učna veznost je zmanjšana za eno ki jo izrabita v knjižnici.

– Zanimiva je bila ugotovi da hore legalis ni, saj šola nadzira zasebnega življenja čanov.

● Vloga staršev v šoli je pomembna. Odbor šolske sk nosti predstavljajo trije izvol profesorji, trije izmed starše trije dijaki. Predseduje mu natelj. Starši se povezujejo v združenju staršev. Obvezn razpravljalski večeri s starš dijaki.

● Ob rednih šolah delu tudi posebne. V njih poučuj učitelji, usposobljeni za t delo. Doseči želijo čim večjo tegracijo v redno šolo.

● Ocenjevanje je pe vilčno, najslabša ocena je 5.

● Šolsko leto je razdel v dva semestra.

● Vzgojni ukrepi: ukor zrednika, ravnatelja, sklic p goške konference, ki la izreče grožnjo o izključitvi šole dijakov ne izključuje n sredno šola, ampak šo oblast. Ti postopki so izre redki. Včasih je učenec pre čen v vzporednico.

Navedla sem le nekaj naj mivejših postavk v našem p voru z mag. Reginaldom spernikom, ravnateljem c ške gimnazije za Slovence.

Razveseljivo je, da smo večer sedli za mizo skupaj lj različnih strok in različne brazbe, pa tudi drugačnega tičnega prepričanja in ose nazorov. Razveseljivo zato smo dokazali, da je stroka vladala politično opredelite pa je tisto, kar od politično predeljene ali politično plu šole verjetno tudi pričakuje

MARIJANA ERI – BIRK

naš pogovor

RAKSA V RAZREDU – POTREBA IN DOŽIVETJE

Brez izkušenj ne moreš plavati

Pravijo, da se mlad učitelj brez prakse počuti v razredu podobno, ot neplavalec v globoki vodi. Po svetu se tega zavedajo bolj kot pri as, zato namenjajo več pozornosti praksi prihodnjih učiteljev takšni, ki temelji na bogati teoriji in skuša oblikovati razmišljujočega raktika. Zato že dalj časa po posebnih programih usposabljajo itelje mentorje, torej tiste, ki skrbijo, da se šolsko praktično uspobljanje prihodnjih učiteljev povezuje z njihovim študijem pedago-psiholoških, specialnodidatičnih in strokovnih predmetov. In ako je pri nas? Mentorje izbiramo med učitelji, ki imajo že veliko edagoških izkušenj in so pripravljeni sodelovati – teh ni posebno eliko, ker nimajo urejenega statusa – usposabljati pa smo jih začeli omladi 1988.

Kakšni so prvi koraki pri usposabljanju učiteljev mentorjev? Ali entor zmore približati teoretični študij učiteljevi vsakdanji praksi? Na in še marsikaj so skušali odgovoriti strokovnjaki, ki pripravljajo te eminarje. Omizja – pripravili smo ga v uredništvu – so se udeležili arjana Kordaš, lektorica in predavateljica za specialno didaktiko emškega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani, dr. Barica Maren-ič-Požarnik, profesorica pedagoške psihologije na isti fakulteti, dr. na Tomić,, vodja tamkajšnjega Centra za izobraževanje učiteljev, in atja Pavlič-Škerjanc, profesorica latinščine na Gimnaziji Poljane Ljubljani in lektorica za latinščino na Filozofski fakulteti ter Albert vguštinčič, profesor sociologije in filozofije na isti gimnaziji – oba entorja na Filozofski fakulteti.

● Pogosto slišimo očitke, da a študij prihodnjih učiteljev in ihova praksa premalo povena...

TOMIĆ: Za to je več vzrokov: len med njimi je zanesljivo ta, si študentje, prihodnji učitelji, edstavljajo delo v razredu popolnoma drugače, kot je v resici. Tisti, ki so se odločili za pedagoški poklic (na Filozofski kulteti niso vsi na pedagoško-iholoških smereh), si svoje pegoško delo zamišljajo kot nej lepega, sicer težkega, a ven-r osrečujočega. Pričakujejo ence, željne novega znanja, raskovanja, v praksi pa ugotoo, da učenci le niso takšni. nogi iščejo načine, kako bi čim manj učenja pririnili do nca šolanja. Zaradi podobnih dev je veliko mladih učiteljev zočaranih, svoje delo doživjo kot tlako v prevelikih razreh, kjer so razmere za delo zelo abe... Zato očitajo kadrovski li, češ da jih na to ni pripravila. veda pa ne trdim, da prihodih učiteljev ne bi bilo mogoče oljše usposabljati.

MARENTIČ-POŽARNIK: udij in praksa že programsko sta dovolj dobro zasnovana. iriletni programi so prenatrpani raznimi predmeti, premalo časa namenjamo povezovanju štuja s prakso. Zanemarjamo spealne metodike in pedagoške edmete. Strnjena pedagoška aksa, med katero študent pod entorjevim vodstvom prevzema e večji del samostojnega poučenja, ima na drugih evropskih iverzah v študiju prihodnjih iteljev pomembno mesto. Traja set do šestmajst tednov, ponadi pa ves semester pred diomo. Ko pride diplomant na lo, ima še eno – ali dveletno ipravništvo po mentorstvom.

Praksa, ne le hospitacije in nacopi, pri nas še sploh ni zaživela, to pa je mentorjeva vloga toko pomembnejša.

● Mentor naj bi bil nekakšen ost med univerzo in šolo...

MARENTIČ-POŽARNIK: s svetu je tako že dalj časa, pri s pa se to uresničuje postoma. Zavedamo se, da mentor hko uspešno povezuje teorijo in akso. To je njegova najpoembnejša naloga. Univerzitetni itelj lahko daje študentu veliko, ndar nikoli tistega, kar mu hko da učitelj mentor. Študent otrebuje oba, zato morata sodevati. Samo od sebe se to ne bo odilo, zato že nekaj časa pritavljamo seminarje za izobražanje mentorjev.

PAVLIČ-ŠKERJANC: Specinodidaktičnemu in metodičemu znanju je namenjene prelo pozornosti. Mentor naj bi ihodnjim učiteljem dopovedal di to, da za opravljanje pedagoega poklica ni dovolj le navdih, npak je potrebno tudi veliko anja iz teorije. Metodik to veko težje pojasni – lahko samo edava, to pa ni dovolj, da bi udent prakso »začutil«.

● Z izobraževanjem mentorjev se pri nas ukvarjamo šele zadnja leta. Kako je zasnovano njihovo izobraževanje – organizacijsko in vsebinsko?

MARENTIČ-POŽARNIK: To ni splošno izobraževanje, ki bi bilo namenjeno vsem učiteljem. Obravnava vprašanja o tem, kako naj mentor usmerja študenta, mu pomaga, svetuje, in mu daje povratno informacijo tako, da ga spodbudi k učenju iz svojih izkušenj, ne pa, da bi ga s kritiko zatrl. Navaja naj ga na samostojno iskanje in ne na posnemanje. Pri snovanju seminarjev za učitelje mentorje smo se zgledovali po Avstrijcih, ki se s podobnim izobraževanjem ukvarjajo že dalj časa. Izhajajo predvsem iz izkušenjskega učenja in analize nastopov samih mentorjev. Na naših seminarjih nismo bili tako »konkretni«, saj je naše delo temeljilo na videoposnetkih. Udeleženci pa so kljub temu živahno sodelovali.

TOMIĆ: Na Centru za pedagoško izobraževanje na Filozofski fakulteti v Ljubljani smo v zadnjih letih organizirali kar štiri takšne seminarje. Udeležilo se jih je 99 učiteljev, in to ni malo. Prvi (poskusni) seminar smo pripravili spomladi 1988. Upoštevali smo načela, značilna za aktivnejše prijeme pri spopolnjevanju učiteljev: skušali smo ustvariti okoliščine, v katerih bi sodelovali vsi udeleženci, vpeljali smo skupinsko delo, izkušenjsko učenje, kolegialno učenje – tudi med učitelji različnih predmetov (npr. geografi in slavisti) in še kaj.

MARENTIČ-POŽARNIK: Seminarje načrtujemo strokovnjaki za psihologijo, didaktiko in specialno didaktiko ter jih skupaj tudi izpeljemo. V prvem, plenarnem delu, so zbrani učitelji različnih predmetnih področij, potem se razvrstijo v homogene skupine, ob koncu pa se spet vsi zberejo.

● Kako je urejeno financiranje teh seminarjev

MARENTIČ-POŽARNIK: Sprva je šlo vse na »moralni pogon«. Pripravljam raziskovalno nalogo z naslovom Integrativni pristop k izobraževanju učiteljev. Menim, da je izobraževanje mentorjev del povezave med teorijo in prakso, med nosilci splošnih predmetov, metodiki in mentorji. Zato smo denar zajemali iz tistega, ki je namenjen tej raziskavi. Kasneje smo seminarje za mentorje prijavili kot seminarje stalnega izobraževanja učiteljev (temu je namenjenega nekaj denarja). Kako drugače pa denarja za zdaj ni mogoče priskrbeti.

● So seminarji za učitelje mentorje izpolnili vaša pričakovanja?

PAVLIČ-ŠKERJANC: Lani nisem bila tako zadovoljna, letos pa sem zelo presenečena nad kakovostjo in uporabnostjo seminarja. Organizatorji so naše lanske pripombe upoštevali. Lani je bilo veliko skupinskega dela in seminar je bil voden tako, da smo najprej odkrili problem in potem iskali rešitve. Preslabo pa smo bili podkovani v teoretičnem znanju.

MARENTIČ-POŽARNIK: Kot psihologinja vem, da imamo ljudje različne učne stile. Enim bolj ustreza pot od teorije k praktični uporabi, drugi pa raje začenjajo z izkušnjami in potem preidejo k teoriji. Podobno je z metodami – eni imajo raje teoretična predavanja, drugi pogovor, ki temelji na izkušnjah.

KORDAŠ: Na teh seminarjih je namenjena posebna pozornost sintezi med različnimi viri znanja, s katerimi izobražujemo študente na filozofski fakulteti za pedagoško delo. To so psihologija, pedagogika z andragogiko, splošna didaktika in specialne didaktike. Te vsebine spoznavajo študentje ločeno, postopoma, od drugega do četrtega letnika.

Praktičnega pomena teh predmetov, velikokrat ne poznajo, ker tovrstnega znanja morejo sproti preverjati pri pouku. Zato mnogi, žal, te predmete odklanjajo. Uporabnost se pokaže pri študiju specialne didaktike, npr. ob razčlenitvi učne ure, pri kateri hospitirajo. Takrat ugotavljajo, da že znajo strokovno vrednotiti učno uro pedagoško, psihološko in didaktično. V četrtem letniku se ukvarjajo še z enim pomembnim vprašanjem: kako učiti. To pa sega že na področje metodike.

Metodiki in mentorji, ki smo na teh seminarjih, obravnavamo neko temo iz različnih zornih kotov hkrati. In sintezo – do te se dokopljejo študenti postopoma – doživimo na istem mestu, ob istem času, ob isti snovi.

Na zadnjem seminarju smo iz različnih zornih kotov obravnavali vpeljevanje študentov v preverjanje in ocenjevanje: dr. Požarnikova je predstavila problem iz psihološkega zornega kota, dr. Tomićeva pa iz splošnodidaktičnega. Ob koncu smo prevzeli besedo specialni didaktiki. Preverjanje in ocenjevanje smo predstavili kot postopek za vsako predmetno področje posebej (jezikoslovje, družboslovje). Tema je ob koncu posameznih predstavitev dobila celostno podobo, obenem pa je spodbudila več vprašanj, o katerih smo razpravljali po skupinah. Ugotovili smo, da je skupinsko delo na seminarjih zelo učinkovito. Teorija in praksa se z izmenjavanjem metodikovega strokovnoteoretičnega znanja in mentorjevih praktičnih izkušenj dobro povežeta. Nam, metodikom, primanjkuje praktičnih izkušenj, še zlasti ob raznolikih vprašanjih, ki nam jih postavljajo študentje. Marsikdaj jim ne zmoremo odgovoriti, zato jih napotimo k mentorjem. Ob delu na seminarjih se bogatimo oboji, mentorji in metodiki.

MARENTIČ-POŽARNIK: In to je najpomembnejše. Oboji vidimo, kaj kdo počne in kako Ponavadi smo se srečevali le na sestankih. Ta srečanja na seminarjih pa so nekaj čisto drugega, veliko bolj smiselna, so uporabna in koristna.

● Boste seminarje za učitelje mentorjev v prihodnje še obogatili?

MARENTIČ-POŽARNIK: Vpeljati bomo skušali nove teme ter jih obdelati teoretično in praktično. K sodelovanju bomo pritegnili tudi študente. Bolj se bomo ukvarjali s tem, kako vpeljevati učence v samostojno učenje.

PAVLIČ-ŠKERJANC: Prav to me že nekaj časa zelo bremeni, veliko bolj kot preverjanje znanja. Če se učenci ne znajo učiti, doživljam to kot svoj neuspeh. Zaupam vase in v svoje delo in vem, da dobro učim. Včasih pa ne razumem: zakaj imajo zelo sposobni učenci, ki imajo predmet radi, slab uspeh? Večina jih je brez delovnih navad, osnovno šolo so zlahka izdelovali, nimajo pa sistema učenja. Morali bi biti sposobni odkrivati napake v učenju in jih odpravljati.

AVGUŠTINČIČ: Večkrat razumevanje zamenjujemo z vedenjem. Če nekaj razumeš, to še ne pomeni, da tisto znaš.

● Prizadevamo si za boljšo komunikacijo med metodiki, mentorji in študenti. Na seminarjih se je pokazalo, da je v tem »trikotniku« najglasnejši metodik, veliko bolj skromen je mentor, študentje pa večinoma ostajajo pasivni. Zakaj je tako?

TOMIĆ: Komunikacija je zapletena zadeva. Moramo se je naučiti. Znano je, da po šolah ni najbolje razvita: glavno besedo ima učitelj (ta tudi največ govori), učenci pa bolj ali manj poslušajo. Rada bi poudarila, da učenci na višjih ravneh izobraževanja čedalje manj govorijo. In če se takšna komunikacija uveljavlja petnajst let, potem nas ne sme presenečati, če se pretrga nit med metodikom, mentorjem in študenti.

MARENTIČ-POŽARNIK: Na prvem, poskusnem seminarju se je res pokazalo, kar ugotavljate v vprašanju. Uporabili smo metodo igranja vlog in pri tem so se metodiki še posebno razživeli.

PAVLIČ-ŠKERJANC: To je normalno. Govori vendar tisti, ki je dovolj suveren in ima kaj povedati. Doslej so se načrtno ukvarjali s tem problemom edino metodiki. Večini drugih je bila zamisel o tem, da bi morali izobraževati mentorje, tuja.

AVGUŠTINČIČ: ...Čeprav so vedeli, da je to potrebno. Obiskoval sem nekdanje učiteljišče in se tega spominjam. Imeli smo mentorje in t. i. vadnice za praktično usposabljanje.

● Vadnice so bile zelo priznane in priljubljene. Pravijo, da so se tam res kovali pravi učitelji.

KORDAŠ: Izredno dobre so bile. V marsišem so bile po dobne zdajšnjim kadrovskim šolam, ko je metodik s študenti predelal snov teoretično, se je z učiteljem mentorjem dogovoril za hospitacije, da so si v praksi ogledali, kako pravkar obravnavano poteka v praksi.

MARENTIČ-POŽARNIK: Čeprav smo izobraževanje osnovnošolskih učiteljev prenesli na fakultete, smo nameravali ohraniti tudi tradicijo dobrega, starega učiteljišča: poleg večje strokovnosti smo želeli zagotoviti še praktično izobraževanje. To pa se ni zgodilo. Menim, da je to izobraževanje v krizi. Krpamo ga, kolikor zmoremo. Vendar s takšnim sistemom usposabljanja učiteljev nismo zadovoljni. Razmišljamo, ali naj ob vzporednem modelu izobraževanja učiteljev razvijamo še zaporednega – takšnega imajo na tujem, poznajo ga kot t. i. »pedagoško leto po diplomi«.

● Pedagoška akademija v Celovcu ima vadnično šolo celo v isti stavbi, tako da lahko v njej znanje iz teorije sproti preverjajo v praksi.

AVGUŠTINČIČ: Ne gre le za tovrstno preverjanje. Kjer je vadnična šola, lahko metodiki in študentje doživijo pravo podobo šolskega življenja. Kar se dogaja v razredu, je le uradni, dogovorjeni del šolskega življenja. Vse drugo, kar daje šoli čar, pa poteka zunaj razreda. In to je tisto, kar mladim še posebno veliko pomeni. Ta privlačnost daje šoli popolno podobo.

● Zakaj so bile vadnice ukinjene? Kako so kasneje skrbeli za prakso študentov in kako je s hospitacijskimi šolami danes?

TOMIĆ: V letih 1972 do 1974 so v Sloveniji poskušali oblikovati mrežo hospitacijskih šol ali oddelkov. Skrb za mrežo in usposabljanje učiteljev hospitacijskih šol je prevzel takratni Zavod SRS za šolstvo. Projekt hospitacijskih šol sem izdelala sama, bilo pa je organizirano izobraževanje teh učiteljev. Seminarjev se je udeležilo več kot 600 učiteljev iz slovenskih osnovnih šol. Po teh seminarjih je nastalo gradivo Sodobno pedagoško delo, ki je izšlo pri Zavodu 1976. Z letom 1975 so skrb za učitelje mentorje prevzele kadrovske šole (obe pedagoški akademiji in Filozofska fakulteta). Zdi se mi, da je po tem letu zatišje, da so učitelji mentorji prepuščeni sami sebi in dobri volji metodika, ki pa za to delo ni posebej nagrajen.

PAVLIČ-ŠKERJANC: Menim, da bi morale obstajati primerno prilagojene hospitacijske šole. Npr. mentorji bi morali imeti le po 15 ur na teden, da bi ostalo dovolj časa za pogovore s študenti in z metodikom.

AVGUŠTINČIČ: Status hospitacijskih šol bi morali čimprej pravno in ekonomsko urediti, pa tudi delovne razmere bi morali zboljšati. Pouk naj ne bi potekal ves dan, kot na naši šoli.

MARENTIČ-POŽARNIK: Razviti bi morali mrežo hospitacijskih šol.

PAVLIČ-ŠKERJANC: Takšno, pri kateri bi upoštevali tudi kadrovsko sestavo – torej sodelavce. Ti bi morali imeti manjšo učno obveznost.

● Včasih zanemarjamo pomen metodike za prakso...

KORDAŠ: Z metodiko se ni mogoče ukvarjati le en semester, do izpita. Študentje morajo dojeti, da se metodika nenehno razvija, in da se bodo zmeraj morali izobraževati. Svoje praktične izkušnje, pridobljene v razredu, bodo morali vedno znova teoretično preverjati.

PAVLIČ-ŠKERJANC: Ste razmišljali morda o neki vrsti specializacije za mentorje?

MARENTIČ-POŽARNIK: Nismo, ampak bi morali.

PAVLIČ-ŠKERJANC: Ne gre za specializacijo, ki bi jo enačili z magisterijem. Lahko je le krajša oblika spopolnjevanja. Kolegica psihologinja je na filozofski fakulteti začela s specializacijo za šolsko svetovanje. Kaj podobnega bi bilo zelo spodbudno pripraviti za učitelje mentorje. Pa ne zato, da bi se potem okitili z raznimi nazivi; vendarle pa človek želi, da si pridobi neka dokazila o dodatni usposobljenosti, ki jo ima. Tako je po vsem svetu.

● Bi specializacijo za mentorje upoštevali tudi pri napredovanju učiteljev?

PAVLIČ-ŠKERJANC: Ni nujno, da bi bilo to napredovanje. Vseeno pa bi specializacija pomenila dodatno priznano izobrazbo.

MARENTIČ-POŽARNIK: Lahko bi trajala tri semestre in tretji bi bil namenjen izdelavi naloge. Še prej bi morali glede tega urediti vse administrativne zadeve. Vsak oddelek zase bi moral uveljaviti npr. anglista mentorja specialista, nemcista mentorja specialista itn. Doslej smo poznali edino specializacijo za prevajalstvo.

PAVLIČ-ŠKERJANC: Poskrbeti moramo tudi, da bomo ločevali, npr. mentorja dramskega krožka in mentorja prihodnjih učiteljev.

MARENTIČ-POŽARNIK: To opozorilo je zelo upravičeno. Ko so dali v javno razpravo pravilnik o napredovanju učiteljev, mentorsko delo s študenti ni bilo omenjeno kot merilo za napredovanje v višji naziv. Vse druge dejavnosti (npr. mentor dramskega, literarnega krožka idr.) so bile omenjene kot merila za napredovanje, mentorstva, s katerim se mi ukvarjamo, pa ne. Pojem mentorja je uporabljen, ne pa dejavnost, ki jo opravlja.

Da bi mentor zares kakovostno opravljal svoje naloge, bi ga morali obravnavati kot enakopravnega zunanjega sodelavca fakultete. Mentor naj bi bil gost na vseh študijskih seminarjih, kjer študentje obravnavajo praktične izkušnje ali se nanje pripravljajo. Funkciji učitelja mentorja in univerzitetnega učitelja, ki skrbi za šolskopraktično usposabljanje, sta (bi morali biti) zamenljivi.

● Kakšne pa so izkušnje s prihodnjimi učitelji?

AVGUŠTINČIČ: Večinoma so prijetne. Študentje radi prihajajo k meni. Z njimi se veliko ukvarjam že zato, da premagajo tremo. V začetku je to zelo pomembno. Kako ne bi imeli treme, ko pa jo imam celo jaz, kadar sedijo zadaj in spremljajo moje delo. To je dodatno odgovornost. Študentje ponavadi prakso doživljajo zares, so pa tudi takšni, ki jim je odveč. Na njihov odnos do prakse največ vplivajo univerzitetni učitelji, ki se ukvarjajo z metodiko. Seveda pa nista pomembni le metodika in didaktika, bistvena je vsebina – ta usmerja tudi v metodiko in didaktiko. Za nadaljnje delo so pogosto odločilne prve izkušnje pridobljene v razredu. Zato študentu nikdar sam ne vsiljujem snovi, ki naj bi jo obravnaval. Skupaj jo izbereva in skušava poiskati takšno, ki mu je blizu in jo ima rad. Tudi pri pisanju prvih priprav ne pretiravam z natančnostjo. Priprave so potrebne, še pomembnejše pa je, da študent uro dobro spelje. Ob nastopih se zmeraj kaj naučim.

KORDAŠ: Ko študent hospitira pri mentorju, ugotavlja, ali se vse to, kar je slišal na predavanjih, uresničuje tudi v praksi. Če se, potem verjame v pomembnost metodike. Če se ne, mu bo težko pojasnisti, zakaj neki je metodika potrebna.

MARENTIČ-POŽARNIK: Študentje ne smejo iskati vzorcev za posnemanje. Nekateri pa so prepričani, da bodo na hospitacijah videli tisto, kar naj bi potem do onemoglosti posnemali. Ni tako. Okoliščine niso nikdar enake in moramo se jim prilagajati.

V pogovoru je bilo slišati še veliko zanimivega o zdajšnji pomanjkljivi praksi prihodnjih učiteljev in o mentorjevi vlogi pri oblikovanju mladih za poklicno delo in življenje. Sogovorniki so poudarjali učiteljevo strokovnost, še bolj pomembno pa je, da učitelj ne opravlja le svoje poklicne dolžnosti. Z učenci naj bo predvsem človek, s svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi.

Med drugim so ugotavljali tudi to, da pri nas mnogi menijo, da je izobraževanje učiteljev preprosto in poceni. Resnica je drugačna: za izobraževanje dobrih učiteljev, kritičnih strokovnjakov, ni dovolj izobraževanje, ki da študentu najprej vso teorijo, potem pa ga »vrže« v prakso. Pod strokovnim mentorstvom se je treba naučiti svojo dejavnost razčlenjevati. Dober učitelj naj bi imel temeljito izobrazbo iz ene ali dveh matičnih strok v povezavi s sodobno, problemsko in uporabno zasnovano splošno pedagoško-psihološko in specialnodidaktično izobrazbo ter dovolj strokovno vodene pedagoške prakse na šolah.

V tujini so, kar zadeva izobraževanje učiteljev, daleč pred nami. Ponekod se izobražujejo prihodnji učitelji po modelu medicinskega študija: veliko teorije, nekaj predmetov med teorijo in prakso, potem pa praksa, ki jo nadzirajo univerzitetni učitelji.

Pripravila **LUČKA LEŠNIK**

pobude odmevi

NEKAJ NALOG OB TEDNU PEDAGOŠKIH DELAVCEV

V šoli naj bo le šola

Spet je tu začetek novega leta, ko na Obali ob tednu pedagoških delavcev pripravimo pedagoške večere s predavanji in razpravami. Letos naj bi se na njih usmerili na tri tematska področja. To so:

● otrokova ustvarjalnost v šoli in zunaj nje ter skrb za nadarjene otroke;

● učitelj v razmerah idejnega in političnega pluralizma oziroma monolitizma;

● možnosti za nadaljnji razvoj srednjega in visokega šolstva na obalnem območju.

● Doslej smo ob večji skrbi za otroke z učnimi težavami nekoliko zanemarjali sposobnejše ter otrokovo ustvarjalnost sploh. Dajmo tudi njim, kar jim pripada! Toda kako? Tu se odpirata dve vprašanji: kakšen naj bo naš odnos do otrokove nadarjenosti oziroma ustvarjalnosti, enosmeren ali večsmeren, in drugo vprašanje, kakšen naj bo učiteljev vzgojni slog: posreden ali neposreden, odprt in sproščen ali omejevalen, restriktiven, konvergenten ali divergenten, ali otrok predvsem dobiva ali mora iskati, da dobi, itn. Odgovore na ta vprašanja bomo skušali poiskati s strokovnjaki, ki se v Sloveniji ukvarjajo s to problematiko.

● Na drugem tematskem področju pa so še posebno aktualna vprašanja vloga šole v spremenjenih družbenih razmerah, učitelj v idejnem pluralizmu ali monolitizmu, stanovsko združevanje učiteljev in vzgojiteljev. Na 10. pedagoškem večeru, ki ga je vodil dr. Zdenko Medveš s Filozofske fakultete v Ljubljani, smo delno osvetlili problem idejnosti, ob tem zlasti ponovno definicijo vzgojne funkcije šole, sintagmo vzgoja z znanjem, etiko pedagoškega poklica; na predvidenih večerih pa se bomo lotili še statusnih vprašanj šole in učitelja. O teh le nekaj misli.

V zadnjih mesecih se v zvezi z družbenim položajem šole pojavljajo različna mnenja – avtonomno, nevtralno in pluralno. Ker je utrditi njen položaj v družbi, ji vrniti strokovnost in avtoriteto, je smiselno govoriti o razmeroma avtonomni šoli (tudi v pomenu eksteritorialnosti), ki se bo kazala v distančnosti in kritičnosti do svojega okolja. Če parafraziram A. Schopenhauerja, bi rekel, da je v tem primeru najboljša razdalja vljudnost. To pomeni med drugim, da se šola znebi vseh dejavnosti, ki ne spadajo v njeno področje dela – od raznih organizacij do obredov. Naj bo »v šoli le šola«. V ta sklop spada tudi učiteljeva idejna in politična pripadnost. Doslej je moral učitelj vselej poslušati klic družbe, države in njene ideologije. Kaj pa odslej? Se ja ne bomo ponavljali! Pustimo učitelju že enkrat njegovo nazorsko in politično prepričanje in ne pričakujemo od njega, da bo ob vstopu v šolo oziroma razred politična »tabula rasa«.

Povsem razumljivo pa je, da učitelj v šoli ne bo mogel biti militant svoje stranke.

Kaj pa ravnatelj? Čeprav je v zakonodaji zapisano, da je ravnatelj tudi pedagoški vodja šole, se je le malokdo temeljito oprijel teh nalog, pogosto so bili prisiljeni ukvarjati se z materialno-finančnimi zadevami, četudi so imeli številno zasedbo v šolskih pisarnah. To je gotovo škodovalo šoli kot strokovni instituciji. Da je to res, lahko potrdi izjava ravnatelja znane koprske osnovne šole, namreč: Če bi se toliko časa ukvarjal z učiteljskim zborom kot s snažilkami, bi bila njegova šola najboljša v Sloveniji. Drži pa tudi trditev, da so bile takoimenovane druge naloge pogosto alibi za pedagoški primanjkljaj, saj je temu dajal potuho tudi veljavni šolski sistem. Mislimo, da bo ravnatelj v najkrajšem času, vsaj tako kažejo napovedi novih šolskih oblasti, razbremenjen nalog, ki se lahko enotno urejajo na ravni občine in republike, ter postal organizator in usklajevalec vzgojno-izobraževalnega dela z najnujnejšimi upravno-administrativnimi posli; bo torej pedagog v pravem pomenu besede. Merilo za ravnatelja naj bi bila strokovna in človeška kakovost, zato bi kazalo vpeljati natečaj za zasedbo ravnateljskih mest.

Ob spremenjenem učiteljevem družbenem položaju se postavlja tudi vprašanje njegove društvene organiziranosti. Na obalnem območju že skoraj 40 let deluje pedagoško društvo, vanj pa so včlanjeni vzgojitelji, učitelji osnovnih in srednjih šol, vendar to ni množično, saj vanj prihajajo le posamezni pedagoški delavci. Večina učiteljev in vzgojiteljev ostaja zunaj svoje stanovske organizacije, so sicer člani sindikata, vendar se to ukvarja z drugimi vprašanji. Do leta 1960 je na našem območju že delovalo društvo učiteljev in profesorjev, ki se je ukvarjalo s strokovnimi in sindikalnimi vprašanji, pozneje pa se je preoblikovalo v pododbor sindikata. Zato nameravamo predlagati, da bi obnovili delovanje nekdanjega društva in bi se pedagoško društvo preimenovalo v društvo vzgojiteljev in učiteljev ali v učiteljsko društvo, ki bi zajemalo vse pedagoške delavce Obale.

Naloge društva naj bi bile:

– krepiti stanovsko pripadnost in učiteljev ugled v družbi, njegov socialni položaj;

– razvijati etiko pedagoškega poklica;

– skrbeti za strokovno izpopolnjevanje in napredovanje;

– sodelovati s šolskimi oblastmi pri reševanju učiteljskega položaja v družbi;

– opredeljevati se do raznih pojavov pedagoške narave.

Društvo bi se lahko organiziralo po sekcijah.

Tretji sklop vprašanj se nanaša na nadaljnji razvoj srednjega in visokega šolstva, predvsem na dopolnitev srednješolske mreže z novimi programi, vprašanje tretje univerze. V tem delu bodo sodelovali predstavniki ljubljanske univerze in obalnih šolskih institucij.

MILAN MARUŠIČ

REPUBLIŠKEMU TEKMOVANJU ZA CANKARJEVO PRIZNANJE NA ROB

Ceremonija, ki je ni bilo

»Kaj je to ceremonija?« je vprašal Mali princ.
»Tudi to je nekaj, kar že skoraj ni več v rabi,« je rekla lisica.
»To je tisto, zaradi česar je kak drugačen, kot so drugi dnevi, kaka ura drugačna, kot so druge.«

Exupery, Mali princ

Na Malega princa mislim, ko pišem tale priložnostni zapis. Kaže, da so nanj mislili tudi organizatorji letošnjega republiškega tekmovanja za Cankarjevo priznanje, ki je potekalo v petek, 7. 12. 1990, v prostorih Pedagoške akademije v Ljubljani. Prav gotovo so si vzeli k srcu lisičino ugotovitev, da ceremonije niso več v rabi.

Pa pojdimo po vrsti.

Treba je povedati, da je naša šola letos pravočasno dobila obvestilo, kdaj bosta področno in republiško tekmovanje, naslov teme in seznam predpisane literature. Bilo je v juniju in prepozno, da bi iskali med učenci morebitne tekmovalce.

»Prepričevanja« so se začela na začetku novega šolskega leta. Tisti kolegi, ki se spuščajo v to pustolovščino, vedo, da je po šolah le malo tako zagretih dijakov, ki komaj čakajo, da jim kdo ponudi dodatno delo, pa čeprav gre za tekmovanje iz znanja materinščine. Vsaj med prihodnjimi ekonomskimi tehniki ni zadostovalo zgolj povabilo k sodelovanju. Vsestransko osvetljevanje pomena takega tekmovanja za splošno razgledanost, jezikovno uzaveščenost nekaterih pravil slovenskega knjižnega jezika, pa tudi opozarjanje na koristnost tako pridobljenega znanja pri zaključnem izpitu je v končni fazi privabilo enaindvajset tekmovalk (šola ima okrog 900 učencev); med temi smo izpeljali šolsko tekmovanje, ki je dalo precej skromne izide. Ko smo pet tekmovalk (iz dveh kategorij skupaj) poslali na območno tekmovanje, si nismo delali nikakršnih iluzij o njihovem uspehu. Naključje je hotelo, da v svoji skupini skoraj niso imele konkurence in ena iz tretjega ter ena iz četrtega letnika sta bili izbrani za nadaljnje tekmovanje.

Velik uspeh za dve praktični mladenki, ki se jima v prihodnjem življenju prav gotovo ne bo treba ukvarjati ne s krakovjakom in ne z enjambementom.

Uspeh tudi za šolo, ki se je po dolgih letih znova udeležila tekmovanja.

Tistega petka smo se odpeljale v Ljubljano. Zlasti ena od deklet je imela vse svetle oči. (»Zdi se mi, kot da se peljem na morje,« je vzkliknila zjutraj v avtu še vsa dremotna.) No ja, smo pač štajerski provincialci, naši učenci v najboljšem primeru dvakrat ali trikrat na leto ugledajo belo Ljubljano, od tega enkrat organizirano, z obiskom Opere ali Cankarjevega doma.

Tekmovalci in mentorji so malo pred deveto zjutraj pohlevno čakali v avli Pedagoške akademije. En sam list na vratih nas je obveščal, kje se moramo prijaviti in kje je zbor. Z akademsko četrtjo smo dočakali začetek. Namesto slovesnega pozdrava smo slišali nekaj improviziranih obvestil, kdaj bo odmor, da bomo baje dobili neke bloke za malico (kaže, da nam jih niso mogli razdeliti ob prijavi), v kateri sobi je tekmovanje za to in to skupino, na koncu pa še nasvet mentorjem, naj se znajdejo, kakor vedo in znajo tiste štiri ure, ko bodo čakali svoje učence. Na voljo sta bili knjižnica, restavracija, lahko smo tudi po mili volji podpirali vzhodne in zahodne stebre stavbe, nihče nas ni grdo gledal, bili smo na toplem in suhem (zunaj je namreč kar precej snežilo).

Ne govorim o urah in urah dela za »bog lonaj«, saj nisem pričakovala nikakršnih gmotnih koristi. Ne govorim o razmetavanju energije, ko vsaka šola zase pripravlja vprašanja za šolsko tekmovanje (če ga hoče izpeljati, lahko seveda izbira tekmovalce za območno tekmovanje kar po občutku, toda to potem ni več tekmovanje, ki ima med drugim za cilj tudi množičnost). Govorim o dveh dekletih, ki sta mi potem, ko je bilo vsega konec, zaupali: »Tovarišica, če se na bo na poti domov predrla gum si bova pa zapomnili ta dan (Res, v tistem trenutku smo zares bile tovarišice!)

Kaj naj še rečem? Da smo brez nezgod pripeljale domov precej spolzki in življenjsko n varni cesti med Ljubljano in A vasjo?

Pa tako malo (denarja) bi b potrebno, da bi bil ta dan »d gačen, kot so drugi dnevi« v za mlade tekmovalce. Ni bilo nikjer na voljo vsaj študen AGRFT, ki bi prebral odlom iz Cankarja (če že v tekmoval vpletamo njegovo ime) z živo gorečo besedo? Ni bilo niko omembe vrednega iz slovens kulture, ki bi ga bilo vredno p vabiti za petnajst minut m mlade ljudi, ki merijo svoje m v znanju materinščine na rep bliškem tekmovanju, v času, vabijo slovenske ministre že sk raj k vsaki na novo pobelje kapelici?

MARIJA REHER,
Srednja ekonomska šola Celje

Trdo polje, mehki vid, 1988, mešane tehnike na lepenki in lesu

REPUBLIŠKEMU TEKMOVANJU ZA CANKARJEVO PRIZNANJE OB ROB

Pod hladno prho

Težko sem se odločila za tole pisanje, saj ne poznam ozadja težav, ki so (verjetno) spremljale letošnjo ponovno oživitev republiškega tekmovanja v znanju materinščine. Ne bi bila rada krivična do tistih, ki so s svojim osebnim prizadevanjem omogočili izpeljavo srečanja najboljših mladih poznavalcev slovenske besede. A če so si že (govorim za osnovno šolo) iz množice predpisanega gradiva izbrali zgolj in samo Frana Levstika in njegovega Tugomera, potem bodo skupaj z Levstikom verjetno tudi dopustili tisto znano: »Bog živi kritiko!«

Omejila se bom zgolj na organizacijo tekmovanja. Sedmega decembra med osmo in deveto uro smo se v večnamenskem prostoru Pedagoške akademije v Ljubljani začeli zbirati učenci in učitelji mentorji. Nikjer nobenega znamenja, da poteka v tej stavbi eno najpomembnejših republiških šolskih tekmovanj – tekmovanje v znanju materinščine za osnovnošolce in srednješolce. Temačen prostor, komaj kakšna prižgana luč, nobenih pravih informacij... Od časa do časa je prof. Dolgan (kot je povedal, zadolžen zgolj za pripravo prostorov in malice) potožil, kako kljub pravočasni rezervaciji nimajo dovolj učilnic, v katere naj bi šli učenci tekmovalci. Potem naključna informacija ene od kolegic: »Ali ste se že prijavili? Ne? Potem pa le hitro pojdite v drugo nadstropje.«

Pa smo že pol ure stali tam nikomur se ni zdelo vredno, bi nas obvestil o tem prijavl nju.

Ob devetih (točno) nas prof. Dolgan zbral okrog se v »rinček«, opravičil odsotno Martino Orožnovo, pohvalil p zadevno prof. Alenko Koz čevo, dodal nekaj besed o i braževalnih programih na PA že so začeli klicati učence, k naj gredo posamezne skupine

Učitelji smo se spogledov takega sprejema res nismo pri kovali. Iz vse Slovenije so pr učitelji in njihovi mentorji, iz mejstva – potem pa takole, pravljeni z levo roko, samo bo vsa stvar čim prej končal Morda je bilo vse skupaj za šljeno drugače, boljše, lep bolj prijazno – če uporabim nes tolikokrat citirani iz – toda sama sem te trenutke življala tako, kot sem jih opis Že dolgo ni bila kakšna p tako hladna kot ta, 7. decem ob devetih dopoldne.

Če se že lotimo (-jo) prireja republiškega tekmovanja v z nju materinščine, potem misl da bi morala biti organiza brezhibna, sodelujoči – pre sem učenci – pa sprejeti z pozornostjo, da ne rečem čas Toliko pišemo in govorimo, je treba v naših šolah vrniti t terinščini tisto mesto, ki ji da jo premalo spoštujemo v j nem življenju, potem pa zar dimo tako idealno priložnost, bi lahko nekdo z »vrha« (bo Zavoda za šolstvo, Slavističn društva Slovenije ali ministrs za šolstvo) pozdravil učence, pohvalil za njihovo ljubezen materinščine in spodbudil za daljnji študij. Toda ne. Nam da bi izrabili tekmovanje za C karjevo priznanje kot prvovrs dogodek, za srečanje učence učiteljev iz vse Slovenije, za menjavo izkušenj in sklep novih prijateljskih vezi, mine skupaj zakotno, temačno, p lehno. In pusti v srcu grenak čutek. Kako razložiti učenc da je »njih jezik pesem« s tako, za mimogrede in da »zrasla nebesa pod Triglav že davno, davno tega, v srcu kega moža, v čigar spomin danes tekmovali in merili s znanje v poznavanju matern jezika.

Ali je morda kaj simbo tudi v tem, da smo se pred srečevali na republiških tek vanjih v maju, mesecu Cank vega rojstva, letos pa se je venščina zaradi (koga ali če ponižno umaknila v decem mesec Cankarjeve smrti?!

BOŽENA BOGATAJ

Pismo iz posavskih srednjih šol

Predstavniki srednjih šol Brežic, Krškega in Sevnice smo na sestanku, ki sta se ga udeležila še sekretar republiškega odbora Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije in predstavnica ustanovitelja občine Krško, dne 7. 11. 1990 odločili, da sporočimo javnosti tole:

Zaposleni v šolah nismo zadovoljni s stanjem v šolstvu. Že lansko šolsko leto se je veliko govorilo o spremembah, ki naj bi se kmalu uresničile. Pripravljala naj bi se nova zakonodaja, ki naj bi močno posegla v delovanje šol in uredila zdajšnje nezadovoljive razmere. Od prvotnih obljub, da se bodo zadeve uredile z novim šolskim letom, najkasnejè pa z novim koledarskim, je ostalo bore malo.

Ostaja obilo nerešenih vprašanj, o katerih bi se morali izreči vsi prizadeti. Govori se o spremenjeni mreži šol, vendar nikdar določno. To zbuja pri zaposlenih v šolstvu negotovost. Govori se o presežku delavcev na šolah, resda predvsem v administraciji, vendar tudi učitelji niso izvzeti, saj sta bila z letošnjim šolskim letom ukinjena dva predmeta in prizadeti učitelji so postali presežek. Šolam je bilo prepuščeno, da same rešujejo ta problem, kot vedo in znajo. Od pristojnih v republiki dobivamo o tem nejasne izjave.

Spremembe, ki se napovedujejo, posegajo v številna področja dela na šolah, navsezadnje tudi v financiranje. Na tem področju je zdaj zmeda. Učitelji na različnih šolah dobivamo za enako delo zelo različne osebne dohodke. Dogaja se, da so učitelji na nekaterih osnovnih šolah v absolutnem znesku precej bolje nagrajeni kot tisti na srednjih, čeprav imajo za eno ali dve stopnji nižjo izobrazbo. Če pa upoštevamo indeks osnovnih šol 118 in srednjih 138 glede na gospodarstvo, je razlika še hujša. Kam vodi zdajšnji način nagrajevanja, nam dodatno osvetljuje podatek, da je povprečni osebni dohodek učitelja z visoko izobrazbo 6.627,00 din glede na vrednost točke 47 din, ki jo prizna Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, zadnji objavljeni povprečni osebni dohodek v Republiki Sloveniji pa 6.175,00 din. Mislimo, da nobeni šoli ne more biti vseeno, sekretariatu za šolstvo pa ne v čast, da učitelj začetnik z visoko izobrazbo zasluži manj, kot je povprečni osebni dohodek v Sloveniji. V šolstvu smo navajeni podcenjevanja, vendar takšnega doslej v najbolj svinčenih letih še ni bilo.

Podatki, ki jih daje sekretariat za šolstvo, zavajajo. Najprej obljublja povišanje, potem pa spremeni metodologijo izračunavanja; trenutno ugotavljamo, da se nam je povečala obveznost, ne da bi bil to kdo javno priznal in finančno ovrednotil.

Prepričani smo, da mora šolstvo postaviti stvarno ceno svojega dela, izraženo v deležu narodnega dohodka. Tudi če je denarja malo, ga je treba v družbi smotrno porazdeliti. Če se dogovorimo za določen delež, se tega tudi držimo in ne vznemirjajmo po nepotrebnem šolnikov; ti bi se v bolj urejenih razmerah lahko posvetili delu, ki naj bi jim bilo prvotna skrb. Za letošnje (koledarsko) leto je bil za srednje šole dogovorjen že tako skromen indeks 138 v primerjavi z gospodarstvom. Žal ugotavljamo, da se je znižal na še bolj skromnih 1,34. Menimo, da ni sprejemljivo, da se varčuje ravno pri nas, zato zahtevamo, da se nam izplača razlika, in sicer od 1. 1. 1990.

Za Sindikat
VIZ srednjih šol Posavja

MAJDA KOLŠEK

REPUBLIŠKI SEKRETARIAT ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE TER TELESNO KULTURO

Komisija za štipendiranje in izobraževanje učiteljev LJUBLJANA, Župančičeva 6

AKTUALNO V PERMANENTNEM IZOBRAŽEVANJU

Teme, razpisane v januarju, februarju in marcu 1991

objave

V drugih delnih Objavah vas seznanjamo s temami nenehnega izobraževanja, ki bo januarja, februarja in marca 1991. Posebej vas želimo opozoriti na vsebine, ki jih ponuja Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Za večino teh je v Objavah navedeno, kdaj bodo obravnavane, namenjene pa so osnovnošolskim in srednješolskim učiteljem ter vzgojiteljicam v predšolski vzgoji.

Ta oblika izobraževanja postaja običajna, zato vam svetujemo, da se posamezniki in šole, ki jih tovrstno izobraževanje zanima, dogovorijo o udeležbi na seminarjih nenehnega izobraževanja neposredno s fakultetami in drugimi inštitucijami. Objavljeni so tudi njihovi natančni naslovi in telefonske številke.

V gradivu smo ponatisnili tudi Prijavnico za permanentno izobraževanje, kandidate pa prosimo, da se prijavijo samo z natančno izpolnjeno prijavnico, naslovljeno na izvajalca programa.

Če si skupine pedagoških delavcev ali posamezniki želijo novih in drugačnih oblik in vsebin stalnega izobraževanja, naj to pisno sporočijo na naslov sekretariata in komisije.

Vsi kandidati in vodstva izobraževalnih organizacij naj si znova ogledajo razpis v časopisu Prosvetni delavec, objavljen 25. junija 1990, saj so tam navedene teme za vse leto. Razpis lahko dobite tudi v uredništvu Prosvetnega delavca, telefon 061/315 585. Za vse druge informacije povprašajte na fakultetah in Republiškem sekretariatu za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, telefon 061/331 655, interna 80.

Objave zbral in uredil
svetovalec za permanentno izobraževanje
in štipendiranje učiteljev JOŽE ŽLAHTIČ

FILOZOFSKA FAKULTETA LJUBLJANA

Aškerčeva 12
telefon: (061) 322 611

Vse informacije o izvedbi in poteku ter prijavah dobite na Centru Filozofske fakultete za pedagoško izobraževanje pri dipl. psih. Bredi JURČIČ-CACOVICH

Center FF za pedagoško izobraževanje:

- **Uspešnejša komunikacija pri pouku v srednjih šolah**
  Izvajalka: doc. dr. Ana Tomič
  Čas in kraj: 21. in 22. januar 1991, Ljubljana
- **Učni stili in izobraževanje učiteljev**
  Izvajalki: prof. dr. Barica Marentič-Požarnik in asistentka Cirila Peklaj
  Čas in kraj: 24. in 25. januar 1991, Ljubljana
- **Vrednotenje in ocenjevanje v srednjem šolstvu**
  Izvajalka: doc. dr. Ana Tomič
  Čas in kraj: 8. in 9. februarja 1991 v Ljubljani
- **Uspešnejša komunikacija na predavanjih in seminarjih**
  (za visokošolske asistente in učitelje)
  Izvajalka: prof. dr. Barica Marentič-Požarnik
  Čas in kraj: 11. do 13. februar 1991, predvidoma v Preddvoru
- **Vrednotenje in ocenjevanje v visokošolskem študiju**
  (za visokošolske asistente in učitelje)
  Izvajalki: prof. dr. Barica Marentič-Požarnik in asistentka Cirila Peklaj
  Čas in kraj: od 13. do 15. junija 1991, predvidoma v Portorožu

ODDELEK ZA PSIHOLOGIJO

RAZPORED PREDAVANJ IN SEMINARJEV V ŠTUDIJSKEM LETU 1990/91
(januar, februar, marec 1991)
Vsa predavanja bodo na Oddelku za psihologijo

- **Vsebina št. 01:**
  Oblikovanje vrednot in vrednostnega sistema pri učencih
  Predavatelj: red. prof. dr. Janek Musek – 4 ure
  Datum: četrtek, 7. 3. 1991, ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 02:**
  Osebnost in izobraževanje
  Predavatelj: red. prof. dr. Janek Musek – 3 ure
  Datum: četrtek, 14. 3. 1991, ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 03:**
  Uporaba psihodiagnostičnih sredstev v vzgoji in izobraževanju
  Predavatelj: doc. dr. Janez Gregorač – 2 uri
  Datum: četrtek, 28. 3. 1991 ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 04:**
  Ustvarjalnost in razvijanje ustvarjalnosti otrok in mladine
  Predavatelj: red. prof. dr. Vid Pečjak – 4 ure
  Datum: četrtek, 24. 1. 1991, ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 05:**
  Tema: Odkrivanje nadarjenih učencev in pedagoško delo z njimi
  Predavatelj: izr. prof. dr. Drago Žagar – 2 uri
  Datum: četrtek, 7. 2. 1991 ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 06:**
  Predavatelj: izr. prof. dr. Drago Žagar – 3 ure
  Datum: četrtek, 14. 2. 1991, ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 07:**
  Komunikacije kot kazalnik kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela
  Predavateljica: mag. Vlasta Zabukovec – 2 uri
  Datum: petek, 15. 2. 1991, ob 16. uri, pred. 02/klet
- **Vsebina št. 08:**
  Mišljenje in govor predšolskega in mlajšega šolskega otroka (razvoj in odnos)
  Predavateljica: doc. dr. Ljubica Marjanovič-Umek – 3 ure
  Datum: četrtek, 31. 1. 1991, ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 09:**
  Igra kot vzgojna dejavnost – otrokovo doživljanje in izražanje v igri
  Predavateljica: doc. dr. Ljubica Marjanovič-Umek – 2 uri
  Datum: petek, 1. 2. 1991, ob 16. uri, pred. 02/klet
- **Vsebnina št. 10:**
  Spodbujanje storilnostne motivacije
  Predavatelj: izr. prof. dr. Tanja Lamovec – 2 uri
  Datum: četrtek, 10. 1. 1991, ob 16. uri, pred. 11/I. nad.
- **Vsebina št. 11:**
  Psihološki vidiki prometne vzgoje
  Predavatelj: izr. prof. dr. Marko Polič – 2 uri
  Datum: četrtek, 17. 1. 1990, ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 12:**
  Ocenjevanje in preverjanje znanja
  Predavatelj: doc. dr. Janez Gregorač – 2 uri
  Datum: četrtek, 21. 3. 1991, ob 16. uri, pred. 119/I. nad.
- **Vsebina št. 13:**
  Tema: Šolska svetovalna služba kot aktivna manjšina
  Predavatelj: mag. Janez Bečaj – 3 ure
  Datum: petek, 11. 1. 1991, ob 16. uri, pred. 02/klet
- **Vsebina št. 14:**
  Nekatera novejša psihološka spoznanja pri obravnavi učencev OŠPP
  Predavatelj: red. prof. dr. Oto Petrovčič – 3 ure
  Datum: petek, 29. 3. 1991, ob 16. uri, pred. 02/klet
  Dodatne informacije dobite v tajništvu oddelka za psihologijo

ODDELEK ZA PRIMERJALNO KNJIŽEVNOST IN LITERARNO TEORIJO

Oddelek bo organiziral izobraževanje učiteljev po že objavljenem programu

- **Vsebina:**
  Svetovna književnost – skupaj 12 ur
  a) Literarne smeri 20. stoletja; red. prof. dr. Janko Kos
  b) Novejši pogledi na literaturo naturalizma; izr. prof. dr. Evald Koren
  c) Evropski literarni avandgardizem; dr. Lado Kralj
- Literarna teorija – skupaj 12 ur
  a) Teorija romana; red. prof. dr. Janko Kos
  b) Literarna retorika; izr. prof. dr. Evald Koren
  c) Teorija drame; doc. dr. Lado Kralj
  Čas ih kraj: v tednu med 28. januarjem in 1. februarjem 1991 na FF v Ljubljani.

ODDELEK ZA KLASIČNO FILOLOGIJO
Vsebina in izvajalci:

Sporočamo, da bomo 23. marca 1991 v sodelovanju z Društvom za antične in humanistične študije Slovenije izvedli celodnevni seminar pod vodstvom prof. dr. Primoža Simonitija za osnovnošolske in srednješolske profesorje latinščine in grščine s tem programom:

- Nova podoba pouka latinščine (posodobitev pouka).
  prof. Katja Pavlič-Škerjanc
- Model učnega načrta za fakultativni pouk latinščine.
  prof. Aleksandra Pirkmajer
- Izkušnje pri pouku grščine kot fakultativnega predmeta.
  Branko Senegačnik
- Moralna in etična načela v antični in sodobni šoli.
  prof. Barbara Šega-Čeh
- Testiranje pri pouku latinščine.
  prof. Katja Pavlič Škerjanc
- Koliko pri pouku obravnavati razlike med latinskim in slovenskim glasoslovjem?
  mag. Matjaž Babič
- Pozabljeni slovenski pesnik dr. Joža Lovrenčič in antika.
  prof. dr. Kajetan Gantar
  ČAS IN KRAJ IZVAJANJA:
  Začetek dopoldanskega dela seminarja bo ob 9. uri, popoldanskega pa ob 15. uri, konec pa ob 18. uri.
  Seminar bo potekal v predavalnici oddelka za klasično filologijo (109) na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

ODDELEK ZA GEOGRAFIJO

Oddelek za geografijo bo organiziral vključno od januarja do marca 1991 tele seminarje permanentnega izobraževanja:

- 1. Ilešičevi dnevi (soorganizator Zveza geografskih društev Slovenije) 22. in 23. februarja 1991.
- 2. Seminar v Murski Soboti, 22. in 23. marca 1991.
  Vsebina je nadrobneje obdelana v Objavah za permanentno izobraževanje učiteljev z dne 23. junija 1990, Prosvetni delavec.

ZA VSE DRUGE ODDELKE FILOZOFSKE FAKULTETE JE VSEBINA OPISANA IN OPREDELJENA V OBJAVAH ZA PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE Z DNE 25. JUNIJA 1990, PRILOGA PROSVETNEGA DELAVCA.

- **ODDELEK ZA FILOZOFIJO**
  Oddelek bo organiziral permanentno izobraževanje v obliki individualnih konzultacij v mesecu februarju 1991
- **ODDELEK ZA SOCIOLOGIJO**
  Vsebina: Izbrana poglavja iz sociologije in kulture – 25 ur.
  Čas: februar 1991, natančen datum bo objavljen kasneje.
  Opomba: Glede na razpis je mogoče v januarju, februarju in marcu predvideti še izvedbo raznih oblik permanentnega izobraževanja na Filozofski fakulteti.
- SOCIOLOGIJI in
- FILOZOFIJI

PEDAGOŠKA FAKULTETA MARIBOR

Koroška cesta 160
telefon: (062) 27961, 212 171

Fakulteta organizira v skladu z razpisom vrsto predavanj, zato prosimo, da poiščete informacije o njih na Centru za permanentno izobraževanje Pedagoške fakultete v Mariboru (glej Objave: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih. Prosvetni delavec, št. 11. 25. junij 1990).

- Vsebine so bile že objavljene v celotnih Objavah, Permanentno izobraževanje učiteljev v Sloveniji.

Vodstvom vzgojno-izobraževalnih organizacij priporočamo, da navežejo s fakulteto stike in napotijo tja kandidate. Fakulteta organizira seminarske oblike tudi zunaj svoje šole.
Vse informacije dobite na fakulteti pri dr. Rajtmajerju.

PEDAGOŠKA AKADEMIJA

Ljubljana, Kardeljeva ploščad 16
telefon: (061) 340 561

Vse informacije o izpeljavi in prijavljanju dobite na Centru za permanentno izobraževanje Pedagoške akademije v Ljubljani pri profesorici Tereziji Uran.

TEME ZA SEMINARJE V PERMANENTNEM IZOBRAŽEVANJU, RAZPISANE ZA JANUAR, FEBRUAR in MAREC 1991

- Strokovno spopolnjevanje vodstvenih delavcev osnovnih šol (12).
  Vsebina: Vloga osnovne šole pri povezovanju z okoljem.
  Program bo izpeljan 15. 2. 1991, ob 9. uri na Pedagoški akademiji v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnih delavcev, ki se ukvarjajo z otroki in mladino (9).
  Vsebina: Navezovanje stika in metoda porajajoče se govorice telesa.
  Datum izvedbe:
  13. 2., 20. 2. in 27. 2. 1991, od 9. do 12. in od 13. do 16. ure na Pedagoški akademiji v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje delavcev v domovih učencev, vzgojnih zavodih, zaporih in kazensko-poboljševalnih domovih (5 A).
  Vsebina: Lik pedagoga – vzgojitelja.
  Program bo izveden 5. 2. 1991, ob 9. uri na Pedagoški akademiji v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje učiteljev v osnovnih in srednjih šolah, pedagoških delavcev v domovih učencev in vzgojnih zavodih (5 Č).
  Vsebina: Kazen in mehanizmi nadzorovanj v vzgojno-izobraževalnih ustanovah.
  Datum izvedbe: 4. 2. 1991, ob 9. uri na Pedagoški akademiji v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje učiteljev v osnovnih šolah, vzgojiteljev v domovih za učence in vzgojiteljev v različnih organizacijah za usposabljanje (10).
  Vsebina: Samovrednotenje kot dejavnik notranje motivacije (učenec–učitelj–vzgojitelj) – pedagoška delavnica.
  Datum izvedbe: 15. 3. od 15. do 19. ure in 16. 3. 1991, od 9. do 12. ure na Pedagoški akademiji v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje učiteljev razrednega pouka (2).
  Vsebina: O pouku geometrije na razredni stopnji osnovne šole.
  Program bo izpeljan 22. 2. 1991 ob 9. uri na Pedagoški akademiji v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje učiteljev matematike v osnovni šoli (6 A).
  Vsebina: Postavljanje vprašanj pri pouku matematike – pedagoška delavnica.
  Datum izvedbe: 15. 2. 1991, ob 9.30 na PA v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje učiteljev tehnične vzgoje v osnovni šoli (7).
  Vsebina: Elektrotehnika z vidika didaktike tehnične vzgoje.
  Datum izvedbe: 30. 1. 1991, ob 9. uri na Pedagoški akademiji v Ljubljani.
- Strokovno spopolnjevanje specialnih pedagogov, učiteljev osnovnih šol in svetovalnih delavcev v OŠ (4 Č).
  Vsebina: Integracija otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju.
  Program bo izpeljan v letu 1991 na Pedagoški akademiji, po dogovoru pa tudi zunaj Ljubljane.
- Strokovno spopolnjevanje učiteljev italijanskega jezika na razredni stopnji (8 A).
  Vsebina: Didaktična delavnica ELLE – IV. stopnja.
  Program bo izveden v marcu 1991 na enoti v Kopru.
- Strokovno spopolnjevanje vzgojiteljic izvajalk italijanskega jezika na predšolski stopnji.
  Vsebina: Poglabljanje znanja iz italijanskega jezika.
  Seznanjanje z novostmi iz didaktike učenja italijanskega jezika na pedagoški stopnji. Osnove jezikovnih teorij.
  Program bo izveden od decembra 1990 do maja 1991 na enoti v Kopru.
- Spopolnjevanje strokovnih delavcev v dijaških domovih, vzgojnih zavodih in domovih organizacij za usposabljanje – nadaljevalni program (5 E).
  Vsebina: Spopolnjevanje za delo v alternativnih oblikah domske in zavodske vzgoje.
  Program bo potekal od decembra 1990 do 1991 na Pedagoški akademiji v Ljubljani.

FAKULTETA ZA SOCIOLOGIJO, POLITIČNE VEDE IN NOVINARSTVO

Ljubljana, Kardeljeva ploščad 5
telefon: (061) 341 461

Vsebine so namenjene učiteljem in profesorjem družboslovnih predmetov. Dodatne informacije dobite na fakulteti pri prof. dr. Alojziji Židan.

- Značilnosti sodobnih parlamentarnih demokracij, principi delitve oblasti.
  Izvajalci: dr. Kranjc, dr. Markič
  Čas izvedbe: januar 1991
- Spremembe v obrambi in zaščiti v Sloveniji/Jugoslaviji
  Aktualne vsebine za organizacijo mirovnih, ekoloških, obrambnih in zaščitnih dejavnosti (metode poučevanja obrambno-varnostnih vsebin)
  Varnostne razsežnosti evropskih integracijskih procesov (rezultati KEVS)
  Izvajalci: dr. Bebler, dr. Grizold, mag. Jelušič
  Čas izvajanja: februar 1991
- Civilna družba – država, teoretične in aktualne razsežnosti
  Izvajalci: dr. Bibič, dr. Mastnak, dr. Perenič
  Čas izvajanja: marec 1991
- Produkcija patriarhalne tradicije kot integralni zgodovinski proces v slovenski družbi v preteklosti, ali h koreninam sodobnih spolno specifičnih stereotipov
  Izvajalec: dr. Jogan
  Čas izvajanja februar 1991
- Nastajanje moderne družbe
  Izvajalci: Černič, Istanič
  Čas izvajanja: februar 1991
- Nasilje med spoloma in produkcija »ženskih« bolezni v zgodovini
  Izvajalci: Černič, Istanič, mag. Zaviršek;
  Čas izvajanja: februar 1991

FAKULTETA ZA TELESNO KULTURO

Ljubljana, Gortanova 22
telefon: (061) 441 577

RAZPIS SEMINARJEV ZA PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE V JANUARJU, FEBRUARJU IN MARCU 1991

- **Dvodnevni seminarji za učitelje razrednega pouka za področje telesne vzgoje v osnovnih šolah (14 ur)**

– Regijski seminarji:	Murska Sobota	3 skupine
	Maribor	3 skupine
	Koper–Gorica	2 skupini
	Kranj	2 skupini
	Celje	2 skupini
	Novo mesto	1 skupina
	Ljubljana z okolico	4 skupine

  Razpisi so bili poslani že vsem osnovnim šolam, šole naj prijavijo kandidate čimprej.
- **Seminar za mentorje pouka telesne vzgoje na razredni stopnji v osnovnih šolah.**
  Kraj: Ljubljana v prostorih FTK
  Datum: seminar bo organiziran v treh ciklusih od petka do sobote in to 15.–16., 22.–23. in 29.–30. marca 1991.
  Vsebina: Program TV od 1. do 4. razreda
  Planiranje in programiranje TV
  Organizacija ure TV
  Vloga učitelja pri urah TV
  Prilagajanje TV glede na možnosti za TV
  TV kartoni, namen in uporabnost
  Prijave: Prijave pošljite najkasneje do 28. februarja 1991 na naslov fakultete, Oddelek za permanentno izobraževanje.
  Prispevek za pisno gradivo v višini 300,00 din pošljite na žiro račun: 50103-603-45543 Fakulteta za telesno kulturo Ljubljana, Gortanova 22, sočasno s prijavo na seminar.
- **Seminar za učenje plavanja neplavalcev za vzgojiteljice predšolskih otrok**
  – S sprejetim Zakonom o varnosti na organiziranih kopališčih v Sloveniji in Pravilnikom o varnosti pri učenju plavanja je organizirano učenje plavanja (zaradi varnosti) samo z usposobljenim vaditeljem ali učiteljem plavanja.
  – Z uspešno opravljenim seminarjem se pridobi naziv »vaditelj plavanja«.
  – Seminarji bodo organizirani po regijah kot so organizirane organizacijske enote Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.
  – Prijave zbirajo republiške svetovalke za predšolsko vzgojo organizacijskih enot Zavoda RS za šolstvo.

- Prijave pošljite najkasneje do 15. februarja 1991 za seminarje, ki bi bili organizirani v marcu 1991.
- Za nadrobnosti o seminarjih se obračajte na republiške svetovalke za predšolsko vzgojo na organizacijske enote Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in na fakulteto.

Za druge vsebine in cikle se lahko vodstva vzgojno-izobraževalnih organizacij dogovorijo z Oddelkom za permanentno izobraževanje fakultete, s profesorjem Ivkom Šinkom.
Izobraževalne oblike bo mogoče glede na število kandidatov ponavljati ali izvajati dislocirano.

FAKULTETA ZA NARAVOSLOVJE IN TEHNOLOGIJO TOZD FIZIKA

Ljubljana, Jadranska 19
telefon (061) 265 061

■ Prvo študijsko srečanje v novem šolskem letu se je že začelo 8. septembra 1990, drugi cikli še potekajo.
Dodatna pojasnila dobite po telefonu na fizikalnem oddelku. Natančne vsebine in čas drugih ciklov so objavljeni v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih. Prosvetni delavec št. 11, 25. junij 1990.
Obisk na študijskih srečanjih priporočamo učiteljem matematike.

VTOZD MATEMATIKA IN MEHANIKA

Ljubljana, Jadranska 19
telefon: (061) 261 432

■ **Vsebina:** Kompleksna števila v algebri, analizi in geometriji. Uvod v harmonično analizo. Izometrija revije.
Natančna vsebina in čas izpeljave sta objavljena v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih. Prosvetni delavec, št. 11 dne 25. junija 1990. Fakulteta pošilja vabila učiteljem na srednje šole.
Obisk na študijskih srečanjih priporočamo učiteljem fizike.

VTOZD MONTANISTIKA

Ljubljana, Aškerčeva 20
telefon (061) 212 121

■ PROGRAM GEOLOGIJE ZA UČITELJE GEOGRAFIJE
Vsebina: Minerali in kamnine. Geologija danes in potrebe izobraževanja iz geologije.
Informacije dobite na fakulteti pri dr. Dragici Strmole.
Sodelovanje priporočamo učiteljem in profesorjem geografije in biologije osnovnih in srednjih šol.

FAKULTETA ZA NARAVOSLOVJE IN TEHNOLOGIJO ODDELEK ZA TEKSTILNO TEHNOLOGIJO

Ljubljana, Snežniška 5
telefon: (061) 212 341

Oddelek za tekstilno tehnologijo pripravlja seminarje permanentnega izobraževanja za učitelje srednjih šol iz tehle vsebin:

Katedra za kemijsko tekstilno tehnologijo (barvanje, tisk, apretura)

Vsebina	Št. ur predavanj	Št. ur vaj
■ 1. Primerjava materiala za plemenitenje		
a) Osnove načina delovanja nekaterih površinsko aktivnih snovi	1	–
b) Pomen klasičnih in modernih stabilizatorjev za peroksidno beljenje bombažnih tkanin	3	3
c) Sodobni pogledi na merceriranje bombaža	2	–
■ 2. Novosti s področja tiskanja		
a) Rezervni tisk in jedko rezerviranje	4	4
b) Pomen pigmentnih barvil za tiskanje	4	4
■ 3. Novosti s področja apretiranja		
a) Tendenca na področju vrhunskega plemenitenja	4	4
Superwash volna	2	–
c) Zaščita tekstilij pred vnetljivostjo	4	–
■ 4. Novosti s področja barvanja		
a) Barvanje mešanice viskoze / finokapilarnega PA 6 z reaktivnimi in kislimi barvili	3	6
b) Reaktivna barvila. Zgradba. Zgradba, poudarek na reaktivnem sistemu z labilnim halogenom. Adsorbcija, reakcija fiksiranja in problemi odstranjevanja nefiksiranega barvila. Možnosti za povečanje stopnje fiksiranja reaktivnih barvil	4	–

Katedra za tekstilne surovine in preiskave pripravlja seminarje z naslovom:

■ **Tekstilne surovine:** 12/4
Novosti na področju tekstilnih surovin in preiskav

Seminar
1. Pregled vlaken in novosti pri posameznih vrstah vlaken (Malej) 2 uri
2. Modifikacija vlaken in polimerov (Malej) 2 uri
3. Zgradba in lastnosti vlaken (Bukovšek) 4 ure
4. Nestabilno stanje vlaken in izdelkov (Bukovšek) 2 uri
5. Vlakna posebnega namena (Malej) 2 uri

Vaje
1. Kemično predenje iz taline in raztezanje (Sluga) 2 uri
2. Mikroskopični videz vlaken (aramidnih, keramičnih, mikro) 2 uri

■ **Tekstilne preiskave:** 9/4

Seminar
1. Novosti na področju tekstilnih preiskav (Malej) 2 uri
2. Laboratorijski informacijski sistemi, del proizvodnega informacijskega sistema (Malej) 2 uri
3. Statistična obdelava podatkov in njen pomen (Bukovšek) 4 ure
4. Področja standardizacije (Malej) 1 ura

Vaje
1. Merjenje orientacije vlaken z zvokom in dvolomnostjo 2 uri
2. Statična naelektritev tekstilnih izdelkov (Sluga) 2 uri

Katedra za mehansko tekstilno tehnologijo pripravlja vsebine s področja predenja, tkanja in pletenja:

■ Vsebina	Št. ur predavanj	Št. ur vaj
1. Vpliv predilnega procesa na lastnosti, uporabnost in gospodarnost pri izdelavi predilne preje	10	4
2. Vpliv sodobnih procesov tkanja na lastnosti, uporabnost in gospodarnost pri izdelavi tkanin	10	–
3. Vpliv sodobnih procesov pletenja na lastnosti, uporabnost in gospodarnost pri izdelavi pletenin	10	–

Predvidoma bodo cikli predavanj in seminarjev med zimskimi počitnicami v šolskem letu 1990/91.
Srednje šole prijavijo kandidate na FNT, tekstilni oddelek, Snežniška 5, tajništvo, informacije dobite pri Marti Borovič, telefon (061) 212 431.
Kandidati in šole naj uporabijo pri prijavljanju prijavnice za permanentno izobraževanje.

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA BIOLOGIJA

Ljubljana, Aškerčeva 12
telefon (061) 332 611 in 221 310

■ METODIKA DELA Z NARAVNIMI OBJEKTI I
Datume bomo določili v dogovoru s svetovalci posameznih organizacijskih enot Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.

■ METODIKA DELA Z NARAVNIMI OBJEKTI II, nadaljevalni program

■ PROGRAM ZA SPOPOLNJEVANJE SREDNJEŠOLSKIH UČITELJEV BIOLOGIJE

■ RAST IN RAZVOJ RASTLIN, seminar je vsebinsko nadaljevanje seminarja, izpeljanega v letu 1989.
Informacije dobite na Oddelku za biologijo, pri dr. Tatjani Verčovnik.
Kandidati lahko preberejo nadrobnejšo vsebino navedenih predavanj v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev po programih. Prosvetni delavec, št. 11 z dne 25. junija 1990. Zaradi dopolnjevanja vsebin priporočamo učiteljem in profesorjem biologije, naj se udeležijo seminarjev.

VETERINARSKA FAKULTETA

LJUBLJANA, Gerbičeva 60
telefon (061) 332 642

■ PROGRAM ZA SPOPOLNJEVANJE UČITELJEV IZ VETERINARSTVA V ŠOLSKEM LETU 1990/91
Temeljni del programa traja 30, fleksibilni del programa pa 40 ur.
Študij bo organiziran v dveh izmenah, v vsaki bo največ 10 udeležencev.
Informacije dobite na fakulteti.
Udeležbo priporočamo učiteljem srednjih agroživilskih šol, nadrobnejši program je objavljen v Objavah: Permanentno izobraževanje učiteljev, Prosvetni delavec št. 11 z dne 25. junija 1990.

VTOZD ZA ŽIVINOREJO o. sub. o.

KMETIJSTVO – ŽIVINOREJA
61230 DOMŽALE, GROBLJE 3
telefon: (061) 721 703 in 721 710

PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE ZA UČITELJE NA KMETIJSKIH ŠOLAH V SLOVENIJI
Razpisujemo tečaj za pridobitev licence za svetovalce v kmetijstvu, ki bo od 14. do 25. januarja 1991 s tematiko o informatiki v kmetijstvu, ekonomiki in organizaciji, urejanju krajin in metodah svetovanja.
Tečaj bo ponovljen od 28. januarja do 8. februarja 1991.
Informacije o nadrobnem programu in možnostih za vpis bo dajal referat za podiplomsko izobraževanje po 1. januarju 1991 (telefon (061) 711 982, 711 984, 712 744).

VIŠJA ŠOLA ZA SOCIALNE DELAVCE

Ljubljana, Šaranovičeva 5
telefon (061) 311 250 in 313 257

SEMINAR ZA UČITELJE IN PROFESORJE OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOL

■ Socialno delo v šoli;
Predstavitev stroke in doktrinarnih vprašanj sodelovanja učiteljev in učencev pri reševanju socialnih problemov skupnosti. Posebna podtema: Prostovoljno socilno delo (priprava na mednarodno maturo). – Čas izpeljave 22. februar 1991 ob 9. uri v prostorih šole.
Rok prijave do 30. 12. 1990.
Informacije dobite na šoli, pri dr. Mariji Ovsenik.

SREDNJA PEDAGOŠKA ŠOLA

Ljubljana, Resljeva 12
telefon (061) 320 975

■ PRIDOBITEV PEDAGOŠKO-ANDRAGOŠKE IZOBRAZBE ZA UČITELJE PRAKTIČNEGA POUKA ZA INŠTRUKTORJE IN LABORANTE
Čas izpeljave: v šolskem letu 1990/91.
Prijavnice pošljite na šolo, in tam boste dobili tudi informacije. Če bo kandidatov preveč, bo cikel ponovljen. Seminar je namenjen laborantom in inštruktorjem, zaposlenim v vzgoji in izobraževanju.

SREDNJA VZGOJITELJSKA ŠOLA

Ljubljana, Kardeljeva ploščad 16
telefon (061) 340 561

■ **Vsebina:** Otrok, star od enega do treh let (značilnosti otrokovega znanja, glasba, gib, likovna ustvarjalnost, nega z vzgojo v tej starosti)
Kandidati naj se prijavijo osebno ali po VVO na naslov šole, in tam bodo dobili tudi nadrobnejša navodila.
Vzgojiteljicam in varuhinjam v vrtcih zelo priporočamo udeležbo.

■ **Vsebina:** Igre z gibi (osnove izražanja z gibi)
Trajanje: 8 ur
Izvajalki: Andreja Gjud in mag. Breda Kroflič.
Udeležbo zelo priporočamo vzgojiteljem predšolskih otrok in učiteljem na razredni stopnji.
Informacije dobite na šoli in tja pošljite tudi prijavnice.

INŠTITUT JOŽEF STEFAN

Ljubljana, Jamova 39
telefon (061) 214 399

Inštitut organizira vse leto, ne glede na čas, tele oblike permanentnega izobraževanja:

■ – uporaba računalnikov pri pouku in vzgoji v šoli
– uporaba statističnih metod pri pedagoško-raziskovalnem delu
– ustno sporazumevanje in javno nastopanje
– seznanjevalni seminar o uporabnosti računalnikov
– uporaba računalnika pri administrativnih delih pedagoških delavcev
– svetovalno delo v komunikacijskem trikotniku učenec – starši – učitelj
– uporaba računalniškega programskega orodja pri posebnih prvinah svetovalnega dela
– cikel izbranih predavanj iz adolescence.
Opomba: Informacije dobite na Inštitutu, pri prof. Marjanu Krofliču.

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO

Ljubljana, Poljanska c. 28
Telefon: (061) 319 066

Program seminarjev za januar, februar, marec 1991
1. USPOSABLJANJE VODSTVENIH DELAVCEV

Temeljni program
Tridnevni seminar za ravnatelje začetnike v osnovnih in srednjih šolah

■ **Vsebina:**
Koncepcija in strategija razvoja vzgoje in izobraževanja v Sloveniji. Zakon o zavodih. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Uresničevanje programa osnovne (srednje) šole. Načrtovanje dela šole in spremljanje uresničevanja letnega delovnega načrta. Uspešno gospodarjenje v šoli. Spremljanje pouka. Nekatere skupinsko dinamične zakonitosti vodenja. Računalnik pri poslovanju šole in pri pouku.
Predavatelji: dr. Srečko Zakrajšek, mag. Ferdo Rečnik, Katja Hvala, Marija Tome, Breda Konjar, Jure Gartner, dr. Ana Tomić, Jože Dolenc, mag. Janez Bečaj, Tomaž Skulj.
Kraj in datum: Poljče, 13. do 15. februarja in 27. in 28. februarja ter 1. marca 1991

Posebni programi

■ **Operativno načrtovanje in priprava pouka**
Vsebina:
Načrtovanje in priprava pouka z vidika novejših teorij in sodobne izobraževalne prakse. Učnociljna usmerjenost učiteljevega načrtovanja in priprava učencev za produktivno sodelovanje v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu. Načrtovanje in priprava didaktičnih sklopov.
Predavatelj: dr. Martin Kramar, Pedagoška fakulteta Maribor.
Enodnevni seminar bo v različnih krajih v Sloveniji, 5 skupin.

■ **Spremljanje pouka in vodenja pogovora**
Vsebina:
Težave, ki jih ima ravnatelj pri spremljanju pouka. Spremljanje pouka. Merila za opazovanje pouka in spremljanje po teh merilih. Pogovor po hospitaciji (s posameznikom in učiteljskim zborom). Evalvacija.
Predavateljica: dr. Ana Tomić
Kraj in datum: Murska Sobota, 17. in 18. januar 1991
21. in 22. februar 1991
Ljubljana, 7. in 8. marec 1991

■ **Vodenje skupine in organiziranje dela**
Vsebina:
Politika in vodenje organizacije šole. Urejanje problemov in odločanje. Motivacijsko vodenje. Komuniciranje. Urejanje nasprotij in pogajanja. Organiziranje dela vodilnega delavca. Organiziranje dela v teamu. Organiziranost svojega dela.
Predavatelja: dr. Stane Možina, Ekonomska fakulteta
dr. Mitja J. Tavčar, Iskra Commerce
Kraj in datum: Ljubljana, 28. februar, 1. marec 1991
14. in 15. marec 1991
4. in 5. april 1991

■ **Skupinsko reševanje motivacijskih problemov**
Vsebina:
Motivacija in motiviranje. Kako motivirati za delo ob razvijanju določenega projekta, naloge.
Predavatelj: dr. Bogdan Lipičnik, Ekonomska fakulteta
Kraj in čas: Radovljica, 21. in 22. marec 1991
18. in 19. april 1991

■ **Priprava in vodenje sestankov**
Vsebina:
Sestanki kot oblika demokratične komunikacije in načela demokratičnega vodenja. Vodenje sestanka v ozadju skupinske dinamike. Posebnost študijskega sestanka, sestanka s starši itn.
Predavatelj: mag. Jože Valentinčič
Način izpeljave: predavanje, vaje, delo v skupinah, poročanje in razprava
Enodnevni seminar bo v različnih krajih v Sloveniji, 5 skupin. Natančen datum bomo sporočili kasneje.

2. USPOSABLJANJE VZGOJITELJEV IN UČITELJEV PRIPRAVNIKOV IN NJIHOVIH MENTORJEV

■ **Vsebina:**
Otrokova osebnost, lastnosti ustvarjalnega učitelja (dipl. psih. Mira Krašovec).
Komunikacija kot izhodišče oblikovanja odnosa učitelj – učenec – učenci (dipl. psih. Mirjana Godič).
Soodvisnost makro- in mikroplaniranja z učinki vzgojno-izobraževalnega procesa.
Tehnike planiranja in programiranja. Spremljanje in vrednotenje vzgojno-izobraževalnega procesa (prof. kemije in biologije Andreja Jarc, dipl. pedagog andragog Irma Veljić).
Jezik kot učno načelo, predmet, sredstvo (prof. Darinka Štolfa, prof. Janez Sivec).
Zakonodaja (diplomirani organizator dela VŠOD v Kranju – Stane Jeraj)
Kraj in čas: 14., 15., 16. januar 1991
21., 22., 23. januar 1991
11., 12., 13. februar 1991
25., 26., 27. februar 1991
11., 12., 13. marec 1991
18., 19., 20. marec 1991
25., 26., 27. marec 1991
Tridnevni seminar bo organiziran v sedmih skupinah. O kraju seminarjev bodo udeleženci obveščeni kasneje.

3. VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE

■ **Za pedagoške vodje in vodenje enot vrtcev**
Program:
Spremljanje vzgojnega dela v predšolski vzgoji. Evalviranje vzgojnega dela. Spremljanje vzgojnega dela.
Delo bo potekalo teoretično in praktično (predavanje, razprave, praksa).
Kraj in čas: Datum bomo sporočili kasneje.

■ **Za vzgojiteljice**
bo organiziranih 5 seminarjev v treh srečanjih. Od vseh petih seminarjev je eno srečanje že bilo novembra. Drugo srečanje bo marca.
a) z gibanjem do novega veselega
Predavatelja: dr. Ljubica Marjanovič-Umek
dr. D. Rajtmajer
Kraj in čas: Žalec, 13., 14. marec 1991
b) Projektno vzgojno delo v vrtcu
Predavatelji: dr. Drago Žagar
Zmaga Glogovec in
prof. Joža Fetjančič, pedagoški svetovalki
Kraj in čas: Žalec, 12., 13. marec 1991
c) Vzgoja otrok od prvega do tretjega leta v vrtcu
Izvajalca: mag. Franc Prosnik
prof. Janez Vidmar
Kraj in čas: Žalec, 26., 27. marec 1991
č) Otrok in pripravljanje na začetek opismenjevanja
Predavatelji: mag. Franc Prosnik
Ivo Šink
prof. Zora Ketiš
Kraj in čas: Žalec, 18., 19. marec 1991
d) Plastično oblikovanje v predšolski vzgoji
Predavateljici: dr. Helena Berce
prof. Irena Levičnik
Kraj in čas: Žalec, 4., 5. marec 1991

4. OSNOVNE ŠOLE
Za šolske svetovalne delavce:

■ **a) Delo z nadarjenimi učenci:**
Seminar je namenjen svetovalnim delavcem osnovnih in srednjih šol celjske regije.
Vsebina:
Problematika populacije nadarjenih. Predstavitev kranjskega modela. Vsebinski in metodični prijemi.
Izvajalci: dr. Drago Žagar
mag. Milan Adamič in sodelavci
Enodnevni seminar bo 17. januarja v Celju.

■ **b) Nivojski pouk matematike na predmetni stopnji osnovne šole.** Za učitelje in svetovalne delavce v osnovni šoli.
Vsebina:
Prednosti in pomanjkljivosti različnih oblik notranje diferenciacije. Merila in pogoji za oblikovanje skupin. Težavnostne ravni. Prehodnost. Ocenjevanje.
Izvajalca: Ivan Galun, profesor
mag. Milan Adamič
Seminar bo na Zavodu RS za šolstvo 24. januarja in 21. februarja 1991.

■ **c) Problemi integracije otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju**
Seminar je namenjen ravnateljem in svetovalnim delavcem osnovnih šol.
Vsebina:
Psihološka problematika integracije. Evropski trendi. Stanje in izkušnje pri nas. Možnosti in pogoji integracije različnih populacij (duševno manj razviti, telesno prizadeti).
Izvajalci: dr. Darko Opara
prof. Majda Končar
prof. Franci Kolenec
psihologinja Urška Margan
Seminar bo 28. januarja na Zavodu RS za šolstvo v Ljubljani.

■ **č) Nerešena vprašanja prehoda iz osnovne šole v srednjo.** Problem individualnega dela z nadarjenimi v osnovni šoli.
Seminar je namenjen svetovalnim delavcem in učiteljem.
Vsebina:
Spremljanje, poklicno ozaveščanje in svetovanje v osnovni šoli. Diagnostika znanja in sposobnosti. Problematika vpisa in pogoji sprejema v srednje šole. Nadarjeni kot manjšina. Pogoji in možnosti individualizacij programov.
Seminar bo na Zavodu RS za šolstvo 4. februarja 1991.
Izvajalca: P. Kogej in dr. Jan Makarovič

■ **d) Skupinska dinamika v osnovni šoli za šolske svetovalne delavce**
Vsebina:
Interakcije posameznik–skupina. Socialni sistem. Konflikti – sodelovanje. Skupinska dinamika kot organizacija in način dela.
Izvajalec: dr. B. Stritih
Seminar bo na Višji šoli za socialne delavce v Ljubljani.
Datum bomo sporočili kasneje.

■ **e) Komunikacija svetovalni delavec – ravnatelj – učitelj**
Vsebina:
Značilnosti in oblike komunikacije v triodi. Kakovostna komunikacija – pogoj za uspešno pedagoško delo.
Izvajalka: dr. Cveta Razdevšek-Pučko
Seminar bo 21. marca 1991 na Zavodu RS za šolstvo.

Za učitelje na razredni stopnji

■ **Začetno opismenjevanje v maternem jeziku.**
Program seminarja zajema praktične vaje z učitelji (učenje neznanega jezika, telesno in glasbeno ritmiko, skupinsko delo), animacijo z otroki (1. razred). Izvajalca izhajata pri učenju jezika iz totalne komunikacije, sprostitve telesa, razvoja orientacije, ritmičnogibalnih in ritmičnomotoričnih vaj. Gradita na življenjski povezanosti z okoljem, projektni metodi dela in organizaciji, ki ne pozna organiziranosti dela po predmetih in urah.
Izvajalca: prof. Michael Wambach in
prof. Božena Krnic-Wambach iz Belgije
Kraj in čas: Ljubljana, od 28. januarja do 2. februarja

■ **Seminarji na predmetni stopnji**
KNJIŽNIČNA DEJAVNOST
Program:
Knjižnica pri pridobivanju znanja. Organizacija, mesto in naloge šolske

knjižnice. Bibliopedagoško delo v šolski knjižnici – didaktična delavnica.
Izvajalci: prof. Silva Novljan – NUK Ljubljana
prof. Ivo Zrimšek
predm. učit. Nataša Pahor – OŠ Franc Leskošek-Luka
pedag. svet. Ema Stružnik
Delo bo potekalo frontalno in v skupinah (15)
Kraj in čas: Ljubljana, 8. 1., 15. 1.
Koper 22. 1.
Nova Gorica 12. 2.
Maribor 19. 2., 26. 2.
Novo mesto 5. 3.
Slovenj Gradec 12. 3.
Murska Sobota 19. 3.

ANGLEŠKI JEZIK
Mali seminar, namenjen učiteljem angleškega jezika v osnovnih in srednjih šolah. Seminar je postal tradicionalna oblika izobraževanja za učitelje osnovnih in srednjih šol ter tako povezava strokovnih in didaktičnih vsebin obeh stopenj.
Vsebina:
Tehnike poučevanja, novi prijemi v metodologiji, psiholingvistika.
Enodnevni seminar bo potekal v obliki pedagoške delavnice od 9. do 18. ure.
Predavali bodo ameriški predavatelji.
Kraj in čas: Ljubljana 13., 14. marec
Nova Gorica 15. marec
Celje 18. marec
Maribor 19. marec
Novo mesto 20. marec
Kranj 21. marec (7 skupin)

Za seminar je treba plačati prispevek. Šole bodo prejele natančnejše obvestilo februarja.
Zgodnejši pouk tujega jezika / ELLE
Seminar je namenjen manjši skupini učiteljev osnovnih šol, ki imajo v rednem ali fakultativnem pouku zgodnejše učenje tujega jezika (angleški jezik).
Cilj seminarja: seznanitev učiteljev z didaktičnimi prijemi pouka tujega jezika na nižji stopnji obveznega izobraževanja ter predstavitev sodobne strokovne literature s tega področja.
Tridnevni seminar bo potekal kot pedagoška delavnica aprila 1991 (ali zadnji teden meseca marca 1991). Predavali bodo sodelavci Britanskega sveta, seminar pa bodo vodili pedagoški svetovalci Zavoda Republike Slovenije za šolstvo.
Opomba: Šole bodo prejele podrobnejše obvestilo marca 1991. Denarni prispevek.
Preliminarno obvestilo o letni jezikovni šoli, ki bo avgusta 1991, predvidoma v hotelu Kokra – Brdo pri Kranju.

NEMŠKI JEZIK
a) Nemški jezik in kultura
Na seminarju, ki je namenjen učiteljem nemškega jezika na osnovnih šolah, bodo osrednje teme:
- Položaj nemškega jezika v spreminjajoči se Evropi
- Medkulturna vzgoja ter
- Didaktična načela prenašanja kulture in civilizacije dežel, v katerih je nemščina prvi jezik.

Predavatelji: strokovnjaki iz Avstrije, Švice in Nemčije.
Kraj in čas: predvidoma Brdo pri Kranju: 11. do 13. 2. ali
18. do 20. 2. 1991

b) Zgodnje učenje tujih jezikov
Minidelavnica je namenjena pedagoškim svetovalcem za nemški jezik, didaktikom, članom projektne skupine ZUTJ v osnovni šoli ter nekaj učiteljem multiplikatorjem, ki se poglobljeno ukvarjajo s problematiko zgodnjega učenja.
Udeleženci si bodo ogledali dve učni uri v 3. razredu osnovne šole, se seznanili z avstrijsko zasnovo pouka tujega jezika na tej stopnji ter nato v razpravi izmenjali izkušnje med seboj in z gostom iz Avstrije.
Predavatelj: prof. dr. Gunter Gernogross, didaktik s Pedagoške akademije v Gradcu.
Kraj in čas: Maribor, 19. marec – denarni prispevek.

ZGODOVINA (za OŠ in SŠ)
Vsebina:
Dognanja na področju novejše zgodovine
Didaktične inovacije pri pouku zgodovine
Predavatelji: dr. Mirko Stiplovšek, prof.
dr. Tone Ferenc, prof.
dr. Dušan Nečak, prof.
dr. Peter Vodopivec, prof.
dr. Janko Prunk, višji strokovni delavec Inštituta za novejšo zgodovino
mag. Boris Mlakar, višji strokovni delavec Inštituta za novejšo zgodovino
dr. Ignacij Voje, prof.
dr. Vasko Simoniti, prof.
dr. Štefan Trojar, prof.
dr. Ivo Rendić-Miočević, prof.

Kraj in čas seminarja:	Kranj	28. januar 1991
	Nova Gorica	29. januar 1991
	Celje	30. januar 1991
	Novo mesto	3. januar 1991
	Maribor	4. in 5. februar 1991
	Ljubljana	6., 7. in 8. februar 1991

Dvanajst skupin.
Trajanje seminarja: enodnevni.

GEOGRAFIJA (za OŠ in SŠ).
Pedagoška delavnica Video pri pouku geografije
Program:
Avdiovizualna sredstva. Strukturiranje učne priprave. Izdelava učne priprave (delo z videokamero). Snemanje videofilmov. Analiza učnih priprav in uspešnosti.
Okrogla miza (naravoslovni dnevi)
Izvajalci: mag. Slavko Brinovec
prof. Anton Abreht
prof. Janez Godnov

Kraj in čas:	Murska Sobota	15. in 16. 2. 1991
	Celje	8. in 9. 3. 1991
	Maribor	22. in 23. 3. 1991

Pedagoška delavnica
Oblikovanje pojmov pri pouku geografije
Vsebina:
Opredelitev – kaj je pojem. Ugotovitev pojmov in njihovih bistvenih značilnosti. Priprava na pouk in izdelava učnih priprav. Predstavitev učnih priprav. Problematika geografije v šoli. Ogled videoposnetka učne ure. Analiza učne ure.
Izvajalca: mag. Marija Košak
prof. Nevenka Cigler
Kraj in čas: Ljubljana 7. in 8. 2.
Maribor 22. in 23. 3.

BIOLOGIJA (za OŠ in SŠ, OE Maribor)
Program:
Komunikacija in avtogeni trening. Učenec in sluh.
Za učitelje kemije in biologije osnovnih šol organizacijske enote Maribor.
Izvajalca: Herman Veznik, psiholog – specialist za avtogeni trening
dr. Ivan Žiger – Zdravstveni dom Maribor
Enodnevni seminar bo organiziran v Mariboru med zimskimi počitnicami.

KEMIJA
Za ravnatelje in učitelje osnovnih in srednjih šol organizacijske enote Ljubljana.
Program:
Prehodnost znanja kemije iz osnovne šole v srednjo. Ustvarjalnost učiteljev in učencev. Predstavitev učbenikov. Katalogi znanj, učbeniško gradivo, učila.
Predavatelji: dr. Saša Glažar
Dušan Krmelj, prof.
dr. Janez Mayer
mag. Jelka Sodja
mag. Tončka Požek
Dragica Posega, dipl. inž.
Kraj in čas: Ljubljana; januar, februar. Tri skupine po 6 ur.

FIZIKA
Program:
Metodična navodila za izvajanje obveznih množičnih poskusov v 7. razredu. Praktično delo v dvojicah.
Izvajalca: mag. Ivan Gerlič
ped. svetovalec Franc Uljan
Kraj in čas: Novo mesto, februar 1991. Tri skupine.

■ **MATEMATIKA**
Vsebina:
Razvojno-preučevalna naloga Zavoda RS za šolstvo. Opredelitev in diferenciacija izobrazbenih ciljev ter dosegljivost temeljnih učnih ciljev pouka matematike v 5., 6., 7. in 8. razred.
Izvajalci: pedagoški svetovalci za matematiko.
Enodnevni seminar bo potekal v januarju in februarju po organizacijskih enotah, 40 skupin.

■ **GLASBENA VZGOJA**
Glasbena vzgoja v waldorfskih šolah.
Vsebina:
Informacija o metodi in obliki dela pri glasbeni vzgoji v waldorfskih šolah – predstavitev v obliki pedagoške delavnice.
Predavatelji: prof. Wolfgamg Findeisen
gospa Findeisen, profesor
prof. Wagner, vsi iz Nemčije
Drugi sodelavci: trije prevajalci, pianist, dva demonstratorja na akustičnih napravah.
Kraj in čas: Ljubljana, 14. in 15. januar.
Tri skupine.

■ **TEHNIČNA VZGOJA**
Električni krog pri tehnični vzgoji
Program:
Pregled vsebin iz elektrotehnike v osnovni šoli. Konstruktorstvo kot metoda za razvijanje tehnične ustvarjalnosti. Zasnova tehničnih sestavljenk za elektrotehniko in tehnične rešitve.
Metode in oblike dela: predavanje, demonstracije, reševanje problemov, skupinsko delo, praktični pouk.
Predavatelji: Marjan Ban, dipl. inž.
Marjan Tomšič, prof.
Franc Uljan, prof.
Niko Golob
Franko Florjančič
Milena Učakar – predmetni učitelji
Enodnevni seminar bo potekal med zimskimi počitnicami po organizacijskih enotah. 20 skupin.

■ **GOSPODINJSTVO**
Za učitelje v OE Ljubljana, Maribor, Novo mesto in Celje.
Program:
Nova priporočila za prehrano. Alternativne oblike prehrane. Viri informacij o prehrani. Projektno delo pri gospodinjstvu. Katalog znanj za 6., 7. in 8. razred.
Oblike dela: Plenarno in v pedagoških delavnicah.
Izvajalci: dr. M. Adamič
dr. Pavčič, dipl. inž.
dr. Helena Novak
T. Dominič
M. Sintič
Marta Hrovatin
- predmetna skupina za gospodinjstvo
- predmetni učitelji

Kraj in čas: Ljubljana, 29. in 30. 1. 1991
Maribor, 31. 1. in 1. 2.
Novo mesto, 4. in 5. 2.
Celje, 6. in 7. 2.
Datumi so zgolj orientacijski, o natančnih datumih bodo šole obveščene kasneje.

5. USPOSABLJANJE UČITELJEV OTROK IN MLADOSTNIKOV Z MOTNJAMI V TELESNEM IN DUŠEVNEM RAZVOJU

■ **Za ravnatelje**
Program:
Kako predlog ustave rešuje problem oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Zakon o socialnovarstvenih pravicah. Strateške razvojne usmeritve v socialnem varstvu. Zakon o socialnovarstveni dejavnosti. Zakon o zavodih. Uvajanje individualnih programov dela. Znanstveno delo na področju oseb z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Strateške razvojne naloge na področju usposabljanja.
Izvajalci: predstavnik ustavne komisije
predstavnik sestavljalca predloga
D. Dominkuš, dipl. rehabilitacijski svetovalec
doc. dr. Egidija Novljan
doc. dr. Anton Kotar
S. Kociper, dipl. sociolog
dr. Mirko Galeša
dr. Darko Opara
dr. Janez Vivod
prof. def. Majda Končar
dr. Ivan Škoflek
Kraj in čas: Lovran, 10., 11., 12. januar
Dve skupini, skupaj 40 ur.

■ **Otroci z lažjimi motnjami v duševnem razvoju** (za učitelje 1. in 2. razreda)
Program:
Predstavitev učencev in njihovih individualnih posebnosti in potreb. Hospitacijske ure in analiza pri pouku spoznavanje narave in družbe v 1. razredu. Ustno in pisno sporočanje ob uvajanju novega učbenika Spoznavanje narave in družbe in govorno sporočanje.
Izvajalci: razrednik
dr. Ante Kotar
Milena Vukmirovič, prof.
Berta Golob, prof.
Kraj in čas: Kranj, 12. 2. 1991 – za učitelje organizacijskih enot Zavoda RS za šolstvo – Ljubljana, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica, Koper
Maribor, 14. 2. 1991 – za učitelje OE Zavoda RS za šolstvo Maribor, Murska Sobota, Slovenj Gradec, Celje
Dve skupini po 6. ur.

■ **Seminar za učitelje tehnične vzgoje na osnovnih šolah s prilagojenim programom**
Program:
Kemijska osnova in tehnologija umetnih mas. Vsebina, cilji, metode in oblike pri pouku o umetnih masah v osnovni šoli s prilagojenim programom. Orodje in pripomočki za delo. Praktično delo (individualno in skupinsko).
Izvajalci: Marjan Tomšič, prof.
Zdenko Puncer
Marija Vaš
Valentin Špes
Mateja Penca – predmetni učitelji
Kraj in čas: Ljubljana, 30. 1. 1991 – za učitelje iz organizacijskih enot Zavoda RS za šolstvo Novo mesto, Nova Gorica, Kranj in Koper
6. 2. – za učitelje in organizacijske enote Ljubljana, Žalec,
29. 1. – za učitelje iz OE Murska Sobota, Slovenj Gradec, Celje
Osem skupin po 8. ur.

■ **Mogoče oblike sporočanja učno-vzgojnih vsebin z gibom**
Za specialne pedagoge – surdopedagoge na razredni ter predmetni stopnji ter ostale strokovne delavce.
Program:
Oblike in metode sporočanja s pomočjo giba
Izvajalka: Ljubica Podboršek, strokovna delavka za področje znakovnega jezika
Metode in oblike dela: predavanje, praktični krpikaz, pogovor
Kraj in čas: enodnevni seminar bo v Ljubljani 1. 2. Ena skupina

■ **Drugačni otroci in mladostniki – drugačne metode**
Za vzgojitelje in strokovne delavce vzgojnih zavodov.
Program:
Mladi danes v svetu in pri nas. Teoretične predpostavke in stvarnost zavodske (pre)vzgoje. Stanovanjske skupine namesto zavoda za usposabljanje. Analiza vzrokov in motenj, ki so se pojavile pred odhodom v vzgojni zavod.
Izvajalci: dr. Mirjana Ule
mag. Janez Bečaj
dr. Ivan Škoflek
dr. Bojan Dekleva
Jožica Toler, dipl. psihologinja
Romana Nečimer, specialna pedagoginja
Jana Mesec, specialna pedagoginja
Kraj in čas: Lovran, od 7. do 9. 2. 1991.
Dve skupini.

■ **Osebe z motnjami v duševnem razvoju v bolnišnici.**
Za specialne pedagoge in druge delavce, ki so neposredno v stiku s takšnimi otroki.
Program:
Metode in oblike dela s to populacijo otrok.
Izvajalka: dr. Egidija Novljan
Enodnevni seminar bo potekal ob predavanju in pogovoru v Ljubljani, 22. 3. 1991. Ena skupina.

6. ŠOLSTVO NARODNOSTI

Narodnostno mešano slovensko-italijansko območje Obale

■ **II. seminarsko srečanje učiteljev italijanskega jezika** kot drugega jezika v vzgojno-varstvenih organizacijah in šolah na narodnostno mešanem območju slovenske Obale.
Program:
Uvod, predstavitev tem, ugotavljanje potreb in pričakovanj, oblikovanje skupin.
1. skupina:
Zgodnje učenje jezika 2: govor in mišljenje otroka – dr. Ljubica Marjanovič (VVO in razredna stopnja osnovne šole)
2. skupina:
Costruire la scrittura: La relazione – prof. Luciana Brasca (predmetna stopnja osnovne šole)
3. skupina:
Književnost pri pouku drugega jezika – predavatelji Pedagoške fakultete v Pulju.
Kraj in čas: Koper, februar ali marec
Seminar bo enodneven. Tri skupine.

7. RAČUNALNIŠTVO

■ **a) QUATTRO PRO**
Začetni in nadaljevalni tečaj za učitelje osnovne in srednje šole.
Program:
Delo z datotekami. Delo z menuji. Oblika in grafika. Delo z bazami.
Izvajalci:
Predavatelji Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Pedagoške fakultete v Mariboru ter učitelji mentorji.
Seminar bo dvakrat po dva dni, 15 skupin, organiziran bo po organizacijskih enotah.

■ **b) LOGO-S**
Začetni in nadaljevalni tečaj za učitelje osnovne in srednje šole.
Program:
Ukazi. Editor. Bloki. Barve. Zvok.
Izvajalci:
predavatelji že omenjenih fakultet ter učitelji mentorji.
Seminar bo organiziran po organizacijskih enotah, dvakrat po dva dni, 15 skupin.

■ **c) WORDSTAR** 6.0 začetni
Za učitelje osnovnih in srednjih šol
Program:
UREJEVALNIK BESEDIL
- Osnove urejanja besedila
- Delo z bloki
- Delo z datotekami
- Izpisi

Izvajalci: učitelji mentorji
Seminar bo organiziran po organizacijskih enotah, 15 skupin po dva dni.

■ **č) WORDSTAR 6.0**
Nadaljevalni tečaj za učitelje osnovnih in srednjih šol.
Program:
Urejanje besedil. Oblike izpisov. Različice printerjev. Metodično-didaktična navodila.
Izvajalci: Predavatelji obeh fakultet ter učitelji mentorji.
Seminar bo organiziran po organizacijskih enotah, 15 skupin po dva dni.

■ **d) Uporaba multimedijskega paketa MENTOR:**
Za začetnike pri uporabi računalnikov.
Program:
Smotri uporabe diskete, videokasete, knjige
- Uvod
- Računalniki in periferija.
- Programski paketi.
- Delo s programskimi paketi.

Izvajalci: Učitelji mentorji.
Seminar bo trajal 1 dan in bo izveden v 15 skupinah – denarni prispevek.

■ **e) TURBO PASCAL 5.5 ZAČETNI:**
Za učitelje računalništva.
Program:
Sintaksa. Spremenljivke, nizi. Programi. Ukazi, bloki, funkcije. Testi.
Izvajalci: učitelji mentorji.
Seminar bo dvodnevni in bo izveden v 15 skupinah po organizacijskih enotah.

■ **f) TURBO PASCAL 6.0 NADALJEVALNI:**
Za učitelje računalništva.
Program:
Kazalci. Sortiranja. Metodično-didaktična navodila.
Izvajalci: predavatelji obeh fakultet ter učitelji mentorji.
Seminar bo izveden po organizacijskih enotah, 15 skupin po 2 dni.

■ **g) d BASE IV**
Začetni in nadaljevalni tečaj za učitelje srednjih šol.
Program:
Kaj so datoteke. Spremenljivke. Delo z menuji. Programiranje.
Izvajalci: predavatelji obeh fakultet ter učitelji mentorji.
Seminar bo organiziran v 30 skupinah in bo izveden po organizacijskih enotah zavoda, 2-krat po 2 dni.

■ **h) 150-urni seminar:**
Organiziran bo za učitelje računalništva.
Program:
Uvod v računalništvo. Delo z urejevalnikom besedil. Delo z bazo podatkov. Delo s preglednicami.
LOGO, PASCAL
Izvajalec: mag. Matija Lokar
Seminar bo izveden za eno skupino.
Seminarji od a) do g) bodo v januarju in februarju, seminar pod h) pa v marcu. Učitelji bodo o vsem pravočasno obveščeni.

8. SREDNJE ŠOLE

Za učitelje, ki poučujejo v vseh programih:

■ **a) TEORETIČNE OSNOVE OCENJEVANJA ZNANJA**
Za učitelje srednjih šol
Vsebina:
Teoretične osnove ocenjevanja. Praktični napotki za ocenjevanje. Praktično delo z redovalnico in ocenami.
Način izpeljave: predavanje, individualno delo, pogovor.
Izvajalec: prof. Benjamin Jurman
Kraj in čas:
Ljubljana, Maribor; en dan v semestralnih počitnicah, tri skupine

■ **b) SODELOVANJE UČITELJEV IN UČENCEV Z VIDIKA MODERNIZACIJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA**
Vsebina:
Odnosi med učiteljem in učencem v vseh fazah učno-vzgojnega procesa, od načrtovanja do izvajanja s težiščem na ocenjevanju in preverjanju znanja.
Metode in oblike dela: predavanje, skupinsko delo, individualno delo.
Predavatelj: dr. Martin Kramar
Moderator: prof. Marija Tome
Kraj in čas: Ljubljana, en dan v zimskih počitnicah, 3 skupine.

■ **ANGLEŠKI JEZIK**
Opozorilo: Spremembe šolskega koledarja zahtevajo tudi spremembo organizacije stalnega izobraževanja v okviru Zavoda Republike Slovenije za šolstvo in tujih predstavništev pri nas. Republiškega januarskega seminarja za učitelje angleškega jezika v srednji šoli v šolskem letu 1990/91 **ne bo.** Seminar bo avgusta 1991, o njegovi vsebini in organizaciji boste pravočasno obveščeni.

■ **NEMŠKI JEZIK:**
Nemški jezik in kultura
Seminar je namenjen učiteljem nemškega jezika v srednjih šolah, da bi se le-ti seznanili z načeli medkulturne vzgoje, s pojmom »Landeskunde« v vseh njenih razsežnostih in didaktičnih konsekvencah.
Didaktično komponento seminarja bo sestavljalo projektno delo, govorili pa bomo tudi o uporabi medijev in drugih avtentičnih virov informacij pri delu v razredu.

Spremljevalne prireditve seminarja bodo: razstava strokovne literature in dodatnega gradiva za pouk nemškega jezika, sejem idej, predstavitev zbirke besedil avtoric Romane Šifrer in Karoline Meschingg, informacije o strokovnih združenjih učiteljev nemškega jezika ter pogovor o alternativnih metodah učenja.
Predavatelji: strokovnjaki iz Avstrije, Švice in Nemčije.
Seminar bo predvidoma na Brdu pri Kranju, od 14. do 16. ali od 21. do 23. februarja.
Za seminar je treba plačati prispevek.

■ **Standardi in oblike vrednotenja znanja:**
Enodnevni seminar je namenjen zlasti tistim učiteljem nemškega jezika, ki se ukvarjajo s problematiko zaključnih izpitov in bi želeli pred njihovo izpeljavo uskladiti svoje izkušnje z novejšimi spoznanji s področja vrednotenja znanja, na katerih temelji predlog delovne skupine za pripravo metodologije zaključnega izpita pri predmetu tuji jezik.
Izvajalci: mag. Romana Šifrer, PF v Mariboru, mag. Karoline Meschnigg, Univerza v Celovcu, k sodelovanju pa bomo pritegnili tudi učitelje praktike, ki so člani delovne skupine.
Kraj in čas: Celje, marec 1991
Za seminar bo treba plačati prispevek.

■ **GEOGRAFIJA:**
Regionalna geografija sveta.
Cilj: usposabljanje učiteljev geografije za poučevanje novih vsebin.
Način dela: Predavanje – predstavitev novih vsebin.
Skupinsko delo – reševanje vaj.
Izvajalci: avtorji vsebinskega sklopa
dr. F. Lovrenčak: Afrika – 5. 1.
dr. M. Pak: Evropa s SZ – 5. 1.
dr. M. Klemenčič: Južna Amerika – 9. 2.
dr. Jeršič: Severna Amerika, Avstrija – 13. 3.

■ **FIZIKA:**
Astrofizika zvezd (15. in 16. februar 1991)
Seminar je namenjen strokovnemu spopolnjevanju učiteljev fizike, astronomije in matematike v srednjih in osnovnih šolah.
V soboto, 16. 2. 1991 bo popoldan delovala astronomska delavnica, če se bo prijavilo 20 do 30 udeležencev. Vsi, ki se je želite udeležiti, se prijavite najpozneje do 30. 12. 1990 na naslov: Oddelek za fiziko, A. Čadež, Jadranska 19. p. p. 64, 61111 Ljubljana. Na njej nameravamo obdelati fotometrične podatke sistema SS433 z Evropske južne zvezdarne v Čilu in podatke z novega merilnika ccd z Golovca, modelirati zvezde v mladih kopicah in jih primerjati z opazovalnimi podatki.
Seminar bo v predavalnici 1 na Fakulteti za elektrotehniko in računalništvo, Tržaška 25 v Ljubljani.
Program:
Kaj merimo v astronomiji. Fizikalni podatki, ki jih daje svetloba zvezd. Vesolje na različnih velikostnih lestvicah. Zvezdne kopice. Astronomske delavnice.
Izvajalci: učitelji astronomije na VTO fizika, FNT Martin Čopič, Andrej Čadež, Tomaž Zwitter.
Za seminar bo treba plačati prispevek.

■ **UMETNOSTNA VZGOJA:**
Predstavitev didaktičnega gradiva za učitelje glasbene vzgoje v srednjem izobraževanju.
Izvajalci:
mag. Ivan Vrbančič, profesor metodike glasbene vzgoje na PF Maribor
dr. Breda Oblak, prof. metodike glasbene vzgoje na AG Ljubljana
Kraj in čas: Ljubljana, 11. februar
Maribor, 18. februar (2 skupini)

Za učitelje, ki poučujejo v tehniških šolah

■ **ZDRAVSTVO:**
Vsebina:
Osnovni elementi osebnosti. Človeške potrebe kot temelj razumevanja človeškega obnašanja. Emocije. Uravnotežena osebnost – zdrava osebnost. Temperament in značajske poteze. Človeške sposobnosti. Okolje in osebnost.
Način izvajanja: predavanje in pogovor.
Izvajalec: prof. Pavel Kogej
Kraj in čas: enodnevni seminar bo organiziran v Ljubljani v zimskih počitnicah.

■ **STROJNIŠTVO**
Metodika dela pri računalniško podprtem konstruiranju:
Specialna didaktika za učitelje predmetov mehanike s transportnimi napravami in tehniškega risanja s strojnimi elementi v programu strojništvo. Delo bo potekalo v skupinah.
Izvajalci: dipl. inž. Anton Vrabič – predavatelj
dipl. inž. Igor Razbornik – demonstrator
dipl. inž. Karli Ivhart – predavatelj
študenta Strojne fakultete – demonstratorja
Kraj in čas: enodnevni seminar bo v krajih:
Novo mesto, 12. 1.
Maribor, 14. 2.
Nova Gorica, 16. 3.

■ **Za ravnatelje in učitelje kemije v VIP strojništvo**
Vsebina:
Spremljava predmeta kemija z gradivi. Novi materiali. Zbirka materialov za predmet.
Izvajalci: Metka Zevnik, dipl. inž.
Marija Osredkar, dipl. inž.
dr. Vladimir Barbič
Kraj in čas: Kranj, marec 1991
2 skupini po 6 ur

Za poklicne šole

■ **PSIHOLOŠKI IN DIDAKTIČNI VIDIKI POUČEVANJA**
Za učitelje dveletnih in triletnih programov poklicnega izobraževanja.
Vsebina:
To, kar se dogaja med učiteljem in učencem, njun odnos, je prav tako pomembno, kot tisto, kar poučujemo. Učitelji bodo spoznali zakonitosti teh odnosov.
Poučevanje učiteljev, učenje učencev in preverjanje znanja so temeljne prvine, ki vplivajo na izide učnega procesa. Metode in oblike dela: predavanje, delo v skupinah, individualno sporočanje izkušenj.
Izvajalci:
strokovnjaki Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani.
Kraj in čas: Ljubljana, zimske počitnice, 2 skupini
Maribor, zimske počitnice, 1 skupina
(enodnevni seminar)

■ **KMETIJSTVO**
Za učitelje strokovnih VIP kmetijstvo, smer kmetovalka – gospodinja – za učitelje predmetov oz. dejavnosti: rastlinska in živalska proizvodnja, ekonomika, kmetijski stroji, zdravstvena vzgoja, gospodinjstvo, praktični pouk; mentorji proizvodnje – delovne prakse; vzgojitelji doma učenk.
Program:
Učni cilji za naš svet – evropski prijem pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela (prof. Urška Margan).
Projektno zasnovano delo v poklicnih šolah (dr. H. Novak)
Oblike dela: plenarna predavanja, pedagoške delavnice.
Kraj in čas: Dvodnevni seminar bo 15. in 16. marca 1991 (orientacijsko) na Kmetijski šoli Šentjur pri Celju.

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE

61000 Ljubljana, Gotska 18
Telefon: 061/559251, 556164

Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše bo izvajal januarja, februarja in marca 1991 na šolah in v Svetovalnem centru tele izobraževalne seminarje za učitelje:

I. KRAJŠI SEMINARJI

■ **UTRUJENOST IN OBREMENJENOST V ŠOLI**
Nosilka:
prim. dr. Anica Mikuš-Kos
Sodelavka:
dr. Marjana Šalehar, spec. šolske medicine
Marija Kavkler, prof. def.
Zora Burnik, klin. psih. spec.
Kraj, čas, število ur:
- Osnovna šola Ljubo Šercer, Ig pri Ljubljani
  9. in 10. 1. 1991, trajanje 16 ur
- Osnovna šola Majde Vrhovnik Ljubljana
  14. in 15. 1. 1991, trajanje 16 ur
- Združene osnovne šole v Celju
  15. in 16. 1. 1991, trajanje 16 ur

■ **KAKO ZMANJŠATI STRES V ŠOLI**
Nosilka: dr. Anica Mikuš-Kos
Sodelavke: Vida Sterle, klin. psih. spec.
Zora Burnik, klin. psih. spec.
Marija Kavkler, prof. def.
dr. Marjana Šalehar, spec. šolske medicine
Kraj, čas trajanje:
- Osnovna šola Adolfa Jakhla, Zalog
  21. 1. do 22. 1. 1991, trajanje 16 ur
- Osnovna šola Ig pri Ljubljani
  20. do 21. 3. 1991, trajanje 16 ur
- PTT Srednješolski center Ljubljana
  13. 2. do 14. 2. 1991, trajanje 16 ur
- Svetovalni center Ljubljana, Gotska 18
  15. in 16. 2. 1991, trajanje 16 ur

■ **MOTIVACIJA ZA UČENJE**
Nosilki:
mag. Lidija Magajna, psihologinja
Marja Strojin, dipl. psihologinja
Kraj, čas, trajanje
- Svetovalni center Ljubljana, Gotska 18
  4. in 5. 2. 1991, trajanje 16 ur
- Osnovna šola Miren pri Novi Gorici
  1. in 2. 3. 1991, trajanje 16 ur

■ **INDIVIDUALIZACIJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA NA ŠOLI**
Nosilka:
Anica Uranjek, klin. psih. spec.
Sodelavci:
Marija Kavkler, prof. der.
Svetina Janez, dipl. psih.
Milka Žalik, učiteljica
Kraj, čas, število ur
- Osnovna šola Polhov Gradec
  5., 6. 2. 1991, trajanje 16 ur

V Svetovalnem centru bo razpisan seminar: 5. in 6. marec 1991
Sodelavci: Anica Uranjek, klin. psih. spec. – nosilka
Janez Svetina, dipl. psih. – sodelavec
Lidija Magajna, mag. psih.
Marija Kavkler, prof. def.
in 7 predmetnih učiteljev matematike in fizike
- Osnovna šola Dolenjske Toplice
  4. 3. 1991 ob 12. uri
- Osnovna šola Ivančna gorica
  5. 2.1991, trajanje 16 ur
- Osnovna šola Milke Šobar Novo mesto
  15. in 16. 2. 1991, trajanje 16 ur

■ **BRANJE ZA UČENJE**
Nosilka:
Ana Gradišar, prof. ped.
Sodelavki:
mag. Lidija Magajna, psih.
Marija Kavkler, prof. def.
Kraj, čas, trajanje
- Osnovna šola Dragotin Kette, Ilirska Bistrica
  1. 2. 1991, trajanje 8 ur
- Svetovalni center Ljubljana
  29. in 30. 1. 1991, trajanje 16 ur

■ **SPECIFIČNE UČNE TEŽAVE**
Nosilka:
Marja Strojin, dipl. psih.
Sodelavki:
Tereza Žerdin, prof. def.
Ana Gradišar, prof. ped.
Kraj, čas, trajanje
- Svetovalni center Ljubljana
  7. in 8. 2. 1991, trajanje 16 ur

■ **STILI UČENJA IN POUČEVANJA**
Nosilka:
Lidija Magajna, mag. psih.
Kraj, čas, trajanje
- Svetovalni center Ljubljana
  15. 2. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Venclja Perka, Domžale
  12. 2. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Kuzma
  31. 1. 1991, trajanje 8 ur

■ **RAZVIJANJE OTROKOVEGA MIŠLJENJA IN POUČEVANJE**
Nosilka
dr. Darja Piciga
Sodelavke:
mag. Lidija Magajna, psih.
Marija Kavkler, prof. def.
Cirila Peklaj, asist. psih.
Kraj, čas, trajanje
- Osnovna šola šola Šempeter pri Novi Gorici (OŠ Ivana Roba)
  28. in 29. 1. 1991, trajanje 16 ur

■ **KOMUNIKACIJE MED UČITELJI IN UČENCI**
Nosilka:
Anica Uranjek, klin. psih. spec.
Kraj, čas, število ur
- Srednja šola pedagoške in tehniško-naravoslovne usmeritve
  Novo mesto
  9. 2. 1991 ob 9. uri, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Oskar Kovačič, Škofije
  12. 1. 1991 ob 8. uri, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Štefan Kuhar-Bojan
  Puconci, Murska Sobota
  28. in 29. 1. 1991, trajanje 16 ur
  16 ur
- Osnovna šola Šlandrove brigade
  Domžale
  4. 2. 1991 ob 8. uri, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Ivan Grohar, Škofja Loka
  29. 8. 1991 ob 8. uri, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Danile Kumar Ljubljana
  7. in 8. 1. 1991, trajanje 16 ur
- Osnovna šola Mozirje
  3. 1. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Vavta vas
  pri Novem mestu (Straža)
  1. 2. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Ormož
  (3 skupine)
  9. 1. 1991 ob 8. uri, trajanje 8 ur
  10. 1. 1991 ob 8. uri, trajanje 8 ur
  11. 3. 1991 ob 8. uri, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Tone Žnidarič, Ptuj
  11. 1. 1991, trajanje 8 ur

■ **KOMUNIKACIJE MED UČITELJI IN STARŠI**
Nosilka:
Marja Strojin, dipl. psih.
Kraj, čas, trajanje
- Osnovna šola Dušana Bordona, Semedela, Koper
  15. 3. 1991, trajanje 8 ur
- Združene osnovne šole Celje
  21. in 22. 2. 1991, trajanje 10 ur
- Osnovna šola Borisa Vinterja, Zreče
  1. 2. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Dr. J. Mencingerja, Bohinjska Bistrica
  30. 1. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Bratov Žvan, Gorje pri Bledu
  31. 1. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Slovenjegoriške čete, Juršinci
  22. 3. 1991, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Puconci
  28. 1. in 29. 1. 1991, trajanje 16 ur
- Osnovna šola Tone Žnidarič, Ptuj
  8. 1. 1991, trajanje 8 ur
- Svetovalni center Ljubljana
  29. 3. 1991, trajanje 8 ur

■ **DELO Z VEDENJSKO PROBLEMATIČNIMI UČENCI IN ŠOLA**
Nosilec:
Prof. Janez Bečaj, psih.
Sodelavka:
Zora Burnik, klin. psih. spec.
Kraj, čas, trajanje
- Svetovalni center Ljubljana
  28., 29. in 30. 1. 1991, trajanje 24 ur

■ **TELESNA GOVORICA IN NAVEZOVANJE STIKOV**
Nosilka:
Zora Burnik
Kraj, čas, trajanje
- Osnovna šola Duplica pri Kamniku
  16. in 23. 1. 1991, trajanje 16 ur

■ **PREVERJANJE ZNANJA**
Nosilka:
Tereza Žerdin, prof. def.
Kraj, čas, število ur
- Osnovna šola Šempas
  19. 1. 1991, trajanje 6 ur
- Osnovna šola Bistrica ob Sotli in
  Osnovna šola Podčetrtek
  29. 1. 1991, trajanje 6 ur
- Osnovna šola Danile Kumar, Ljubljana
  Ljubljana 28. 2. 1991, trajanje 6 ur
- Osnovna šola Brod Ljubljana
  24. 1. 1991, trajanje 6 ur
- Osnovna šola Heroja Ivana Kovačiča-Efenka, Celje
  28. 1. 1991, trajanje 6 ur

■ **PSIHOMOTORIČNE VAJE IN SPROSTITVENE TEHNIKE V ŠO**
Nosilka
Anica Uranjek, klin. psih. spec.
Sodelavci:
Janez Svetina, dipl. psih.
Kraj, čas, število ur
- Osnovna šola Dolenjske Toplice
  4. 3. 1991 ob 12. uri, trajanje 8 ur
- Osnovna šola Ivančna gorica
  5. 2. 1991 ob 8. uri, trajanje 8 ur
- V Svetovalnem centru bo razpisan seminar z isto vsebino v dneh 27
  28. 2. 1991

Izvajalka:
Anica Uranjek, klin. psih. spec. – nosilka
Sodelavci:
Janez Svetina, dipl. psih.
Breda Kroflič, mag. psih.
Sonja Peternel, učiteljica
Vida Sterle, klin. psih. spec.
Aldo Rupel, predmetni učitelj

II. DALJŠI IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI

■ **TRENING VEČJE UČINKOVITOSTI UČITELJEV**
Nosilec:
mag. Janez Bečaj
Kraj, čas, trajanje:
- Svetovalni center Ljubljana
  Začetek: 6. 3. 1991 ob 16,30 uri
  10 × po 2,5 ure (enkrat na teden)

Nosilka:
Anica Uranjek, klin. psih. spec.
Kraj, čas, trajanje:
- VVZ Lucija, Portorož
  Začetek: 22. 3. 1991, trajanje 20 ur

■ **SENZITIVNI TRENING**
Nosilka:
Zora Burnik, klin. psih. spec.
Kraj, čas, trajanje
- Svetovalni center Ljubljana
  5. in 6. 3. 1991, trajanje 21 ur

■ **DRUŽINSKI POGOVORI ZA STARŠE IN VZGOJITELJE**
Nosilka:
Anica Uranjek, klin. psih. spec.
Kraj, čas, trajanje:
- Svetovalni center Ljubljana
  14. 3. 1991 (začetek), trajanje 20 ur

■ **AVTOGENI TRENING ZA UČITELJE**
Nosilka:
Vida Sterle, klin. psih. spec.
Kraj, čas, trajanje
- Svetovalni center Ljubljana
  Začetek: 7. 1. 1991 ob 17,30

■ **UČENJE BRANJA IN PISANJA:** alternativni prijemi pri poučevanju specifični korektivni načini
Nosilka:
Tereza Žerdin, prof. def.
Sodelavci:
mag. Lidija Magajna, psih.
Ana Gradišar, prof. ped.
Livija Knaflič, dipl. psih.
Kraj, čas, trajanje
- Svetovalni center Ljubljana
  Začetek: 11. 3. 1991 ob 11. uri
  21 ur (7 × 3 ure)

NASLOV IN IME DELOVNE ORGANIZACIJE
Ime: _____
Ulica: _____
Kraj: _____
Telefon: _____

PRIJAVNICA
ZA PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE

NASLOVNIK (fakulteta ipd.): _____
Ulica: _____
Kraj: _____

PRIJAVLJA ZA IZOBRAŽEVANJE KANDIDATA:
Naziv: _____
PRIIMEK IN IME: _____
Diplomant fakultete: _____
Naslov kandidata: _____
Telefon: _____
FAKULTETA: _____
IME IN ŠTEVILKA PROGRAMA: _____
_____
V ČASU: OD _____ DO _____
PISNE INFORMACIJE ŽELIM(O) PREJETI NA NASLOV – IME IN PRIIMEK: _____
_____ ulica: _____
Kraj s poštno številko: ☐☐☐☐☐ _____
KANDIDAT: RAVNATELJ ALI VODJA ENOTE:
_____ ŽIG: _____
ŽELJE IN POJASNILA DELOVNE ORGANIZACIJE ALI KANDIDATA IZVAJALCA PROGRAMA:
_____
_____
_____

RAVNATELJI O DOGAJANJU V OSNOVNIH ŠOLAH V PRETEKLEM LETU

Kaj je res in kaj drugače kot sicer beremo

Ob koncu preteklega šolskega leta smo se sestali z ravnatelji osnovnih šol iz vse podravske regije (OE Maribor). V štirih skupinah so zelo zavzeto obravnavali iz obilja pomembne in aktualne problematike le nekaj pomembnih tem. Menim, da so nekateri poudarki iz bogate razprave zanimivi tudi za širšo javnost. Precej verjetno je, da bi marsikatere ugotovitve lahko posplošili tudi na druge osnovne šole.

Uvodoma so vsi udeleženci zatrjevali, da so gospodarske razmere v šolstvu neugodne, gmotno stanje in oskrbljenost v šolah pa slaba. Dolgoletno administrativno odmerjanje denarja za osebne dohodke, pa tudi za posodabljanje in širitev materialne podlage (prostori, oprema, učila in učni pripomočki, literatura, izobraževanje in spopolnjevanje) je povzročilo neugodno gmotno stanje osnovnih šol in to, da je učiteljev gmotni položaj še bolj podcenjen.

Zdaj je že več kot očitno, da razbremenjevanje gospodarstva z omejevanjem družbenih dejavnosti ni zavrlo propadanja gospodarstva v regiji, to pa pomeni, da v družbi že ves čas ne zdravimo pravih vzrokov »bolezni«.

Največ časa so ravnatelji namenili temeljni šolski temi – oceni učnih in vzgojnih uspehov. Menili so, da tudi učni uspehi odslikavajo razmere v naši družbi. Že več let se statistično zvišujejo (so že skoraj tik pod 100 %), verjetno pa ne kažejo resničnega stanja.

Že na razredni stopnji se iz leta v leto pojavlja veliko odličnjakov, njihov uspeh pa se v nadaljnjem šolanju znižuje. Seveda so ravnatelji menili, da so razlogi za razmeroma ugoden (pretiran !?) učni uspeh v začetnih razredih šolanja: dobra priprava na šolo, veliko otrok edincev (ki se jim starši v začetnem šolanju bolj posvečajo), skrb in pomoč šole pri delu (v oddelkih podaljšanega bivanja, celodnevne šole in pri dopolnilnem pouku).

Zato ravnatelji in tudi mnogi učitelji menijo, naj učencev v prvih treh razredih ne bi ocenjevali.

V razpravi so kritično obravnavali še veliko šolskih problemov, zaznanih že v preteklih, a tudi v zadnjem šolskem letu:

- Hitrejše napredovanje otrok (preskakovanje razredov ali akceleracija) v zadnjih letih vztrajno upada (čeprav menim, da v osnovni šoli ne bi smela imeti prevelikega obsega; to doslej sploh ni bilo problematično).
- Napredovanje učencev z nezadostno oceno postaja nezaželeno ne le pri učiteljih (pri katerih se ni nikoli povsem udomačilo), marveč tudi pri starših (zato je prav, da ostaja kvečjemu kot izjema).
- Čedalje več je otrok, ki bi želeli obiskovati osnovno šolo še 9. in 10. leto in bi uspešno končali vseh osem razredov.
- Šole se še zmeraj otepajo s pretiranim pritiskom staršev na ocene, za katerimi ni ustreznega znanja otrok.
- V oddelkih z veliko učenci (30 in več) učitelji ne morejo toliko individualno pomagati; to najpogosteje čutijo tako učenci z nižjimi umskimi zmožnostmi in vztrajnostjo kot tisti z najvišjimi; učitelji pa še pogosto ugotavljajo, da za delo z njimi niti niso zadosti usposobljeni.

Ni res, da učenci ne marajo šole

Ravnatelji so močno poudarili vpliv (ali soodvisnost) domačih (družinskih) razmer na učni uspeh in vedenje učencev v šoli. Ugotavljajo, da vzgojni problemi izraziteje naraščajo na predmetni stopnji, na razredni stopnji pa se pojavljajo zlasti neprimerni medsebojni odnosi, kot grobosti, nasilniško vedenje, razne oblike izsiljevanj, a vse to se v naslednjih letih umirja. Dokaj spodbudna pa je bila ugotovitev več ravnateljev, da čedalje manj osnovnošolcev neopravičeno manjka pri pouku. Pa še tole mnenje je bilo pogosto slišati (v povezavi s prejšnjim pa je precej stvarno). Ni res, da učenci šole na marajo in jo odklanjajo. Veliko jih še v prostem času ostaja v šoli ali v njeni okolici, mnogim pa je celo »prvi dom« (varstvo, prehrana, pomoč pri učenju), zatočišče, radi so v njej, saj so doma (kot pravijo) veliko sami, brez potrebne skrbi, topline in varnosti. Brez staršev, ki skušajo »s sivo ekonomijo« izboljšati gmotni položaj družine.

Med šolo in starši so se pojavljala tudi nasprotja, pogosto tedaj, ko otroci v šoli niso bili uspešni. V zvezi s to problematiko so ravnatelji izoblikovali tele zahteve:

– Oblast mora problem financiranja šolstva hitreje in ustrezneje rešiti.

– Šola ne more biti odvisna od kratkoročnih nihanj prispevnih stopenj, obravnavana kot večna »poraba« in »breme gospodarstva«.

– Tudi za osnovno šolo naj se vpelje verifikacija; to pomeni, da morajo tudi osnovne šole izpolnjevati določene norme in merila tako glede prostorov, opreme, učil kot glede učiteljev v šoli (vsaj za nacionalni del programa).

– Osnovne šole upravičeno pričakujejo spremenjeno zakonodajo za svoje področje dela, saj ugotavljajo, da jih zdajšnja na mnogih področjih dela omejuje in uokvirja.

– Učiteljevo delo v osnovni šoli je čedalje težavnejše, zato si šole tudi vnaprej želijo čim več kakovostnih oblik izobraževanja in spopolnjevanja.

– Vse spremembe življenja in dela osnovne šole naj se vpeljujejo postopno; biti morajo utemeljene, saj bodo le tako toliko prepričljive, da jih bodo učitelji sprejeli za svoje.

Med učiteljstvom je še zmeraj veliko optimizma

Ravnatelji so nadrobneje razčlenili in osvetlili tudi vlogo učitelja (kot temeljnega nosilca prenove) pri nadaljnjem razvoju osnovne šole. Jasno je, da so vsa naša prizadevanja za spremembe jalova, če jih odklanjajo in odklonijo učitelji (takšno usodo je doživela že marsikatera »kabinetna reforma«, ki ni upoštevala učitelja). Obveljalo je mneje, da je (kljub mnogim zadržkom) med učiteljstvom še zmeraj veliko optimizma.

Po mnenju ravnateljev je večina učiteljev ugodno ocenila prizadevanja pedagoških svetovalcev Zavoda RS za šolstvo, OE Maribor v zadnjih nekaj letih. Zadovoljni so bili predvsem z mnogim pripravljenim gradivom in z aktivnimi tematsko usmerjenimi seminarji, ki so podkrepili prenovitvene težnje slovenske osnovne šole.

Zanimiva je tudi misel, ki se razločuje od vzorčnih medijskih zapisov in izjav. Navajam jo v obliki, kot jo je ena od ravnateljic zapisala: »Pri svojem delu v šolah, tudi ob neposrednih kontrolah, učitelji ne občutijo nobene represivnosti Zavoda, nasprotno, ugotavljajo, da je delo, razmišljanje in usmerjanje Zavoda tako, kot si ga želijo.«

Če sklenemo: Če upoštevamo sprejemljivost mnogih učiteljev in ravnateljev za zamisli in novosti od zunaj (od razvojne in svetovalne službe Zavoda RS za šolstvo) pa tudi mnoga imanentna inovacijska šolska jedra v osnovnih šolah podravskega območja, lahko s precejšnjo verjetnostjo napovemo, da bodo naši pedagoški delavci izpeljali vse tiste prvine prenove, ki bodo dobro premišljene in preskušene. Želijo pa postati sooblikovalci novosti, in ne le poslušni repetitorji. Opozarjajo pa, da je treba cilje sprememb postavljati glede na stvarne možnosti družbe, in ne več na račun učitelja. Prenovitelji naj tudi slede stari pedagoški modrosti, da se novo ne sme graditi ob popolnem zanikanju vsega starega.

Skratka, kulturi dialoga z učitelji je treba dati ustrezno mesto, da bodo prepričanja spreminjali le utemeljeni dokazi, ne pa nasilje.

Pozabljene učiteljeve stiske

Mnogi dejavniki, ki se neposredno ali posredno ukvarjajo s šolstvom in njegovo učinkovitostjo, še pogosto obravnavajo učne načrte in jih primerjajo z zmogljivostjo in sprejemljivostjo učencev. Večinoma pa pozabljajo na učitelja in njegove stiske, vzpone in padce. Zato se nam je zdelo pomembno odpreti tudi to temo.

Razpravljalci so dokaj složno in predvsem ostro izpostavili in obsodili razlike v učni obveznosti, kot jih je prinesel osnutek kolektivnih pogodb. V šolske zbornice je vnesel velik nemir, ogorčenost in stres ob koncu preteklega šolskega leta.

Učitelje pa pri njihovem delu trajno spremlja tudi precejšnja psihična nelagodnost, ki objektivno ali subjektivno temelji na dejstvih, kot na primer:

- popolno nepoznavanje (neartikuliranost) strokovnih in družbenih zahtev pedagoškega dela v bližnji in daljni prihodnosti (nekatere zahteve bodo morebiti tudi v popolnem nasprotju z učiteljevim delom in razmišljanjem). Ob tem pa seveda ne smemo prezreti dejstva, ki je nanj opozoril eden od ravnateljev v svojem zapisu, da je obremenjenost odvisna tudi od same učiteljeve osebnosti, njegove zavzetosti in odgovornosti za delo,
- učitelji so navadno prepozno (zadnji!) in premalo določno seznanjeni z novostmi,
- nezadovoljnost učiteljev pogosto izvira tudi iz paradoksalne nedoslednosti: na eni strani želijo vse predpisano in določeno od zgoraj, na drugi pa tožijo, da so pri svojem delu premalo strokovno samostojni,
- nezadovoljstvo učiteljev, ki opažajo, da so med šolami (med občinami in v isti občini) bistvene razlike za iste elemente učiteljevega dela, ki se kažejo v neupravičenih razlikah v osebnih dohodkih.

Skratka, strah učiteljev, ali bodo zadostili zahtevam staršev, družbe in vsem tistim, ki jih ocenjujejo in nadzorujejo, je pričujoč toliko bolj, ker uspešnost šole ni odvisna le od njih. »Strah jih je otrokove neuspešnosti v srednji šoli, bojijo se zunanjega preverjanja znanja, čeprav bi na drugi strani želeli svojo potrditev,« je zapisal eden od ravnateljev.

Naj končamo: učiteljeva vloga je kaj težka, pedagoški delavci žive in delajo pod nenehnim psihičnim pritiskom, pa naj bo le-ta povzročen objektivno ali subjektivno.

ALOJZ ŠIREC

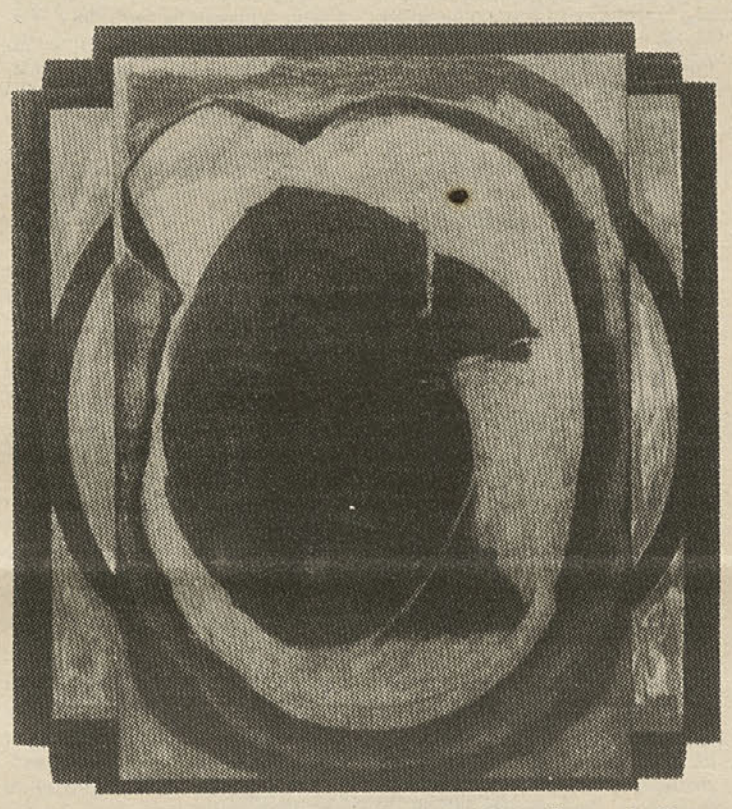

Skriti naravi mesta nahajanja podobe, 1988, mešana tehnika na lepenki in lesu

Vsem pedagoškim delavcem voščimo vse dobro v novem letu z željo, da bi še naprej uspešno sodelovali

Modri Janez
Otrok in družina
DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

odprta šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE

Okus po spoznanju

»Otrok obiskuje tretji razred. V šoli je odličen, le pri slovenskem jeziku ima težave. Dela prav čudne napake. Izpušča črke ali pa piše tiste, ki jih sploh ni. Pa tako rad bi dobro bral in pisal.« Tako je potožila mama prijaznega devetletnega fantiča. Fantič obiskuje pouk v neki hribovski šoli, kjer sedijo v isti učilnici učenci dveh razredov hkrati.

Kadar starši opisujejo težave svojega šolarja, si v mislih oblikujem neko svojo podobo. Na to podobo najbolj vpliva vtis, ki ga name naredi otrok. Ob Franciju se mi je zazdelo, da težave ne morejo biti ne vem kako hude. Njegov pogled je bil živ in zvedav in nekako pričakujoč. V njem je bilo upanje, da bodo kmalu vse težave izginile; kot da mu je to nekdo obljubil. Teh obljub pa se malo bojim. Ne počutim se dobro, kadar vem, da so nekemu otroku ali njegovim staršem obljubili, da bo defektolog kar hitro pomagal, potem pa bo vse lepo in prav. Včasih je to način, kako spraviti starše in otroka nekam, kamor ne gredo z veseljem. Naziv defektolog pa sploh zveni zastrašujoče. Bolje jih je poslati k specialnemu pedagogu, čeprav je to isti človek. Bojim se, da so tudi temu fantku obljubili nekaj takega, kajti pokazalo se je, da so tiste »čudne napake« pri Franciju vse prej kot preproste. Če bi bil otrok s takimi težavami v prvem razredu, bi lahko rekla, da njegov razvoj opismenjevanja malo zamuja. Tako pa je že v tretjem razredu in mu še ne uspe, da bi pri besedi s štirimi črkami naštel vse glasove v pravem zaporedju. Vtis imam celo, da še ni povsem dojel, da so tisto, kar si v izgovorjeni besedi sledi, glasovi, in da ima vsak glas posebej tudi svoje znamenje, svojo črko.

Otroci spoznajo to ponavadi tik pred vstopom v šolo ali pa v prvih mesecih pouka. Jezikovno zavedanje, kot se imenuje to spoznanje, je pogoj za opismenjevanje. Otrok mora vedeti, da je črka znamenje za glas, da je beseda s pomenom, da nekaj predstavlja. Vedeti mora, da je stavek nosilec sporočila.

Franci mnogokrat postavi za dva glasova le eno znamenje. Njegovim besedam manjka toliko črk, da jih včasih ni mogoče prepoznati. Franciju manjka še najnujnejše znanje o jeziku.

Znanje pridobivamo različno: poslušamo besede drugih, jih prepoznavamo, razumemo, spravimo in uporabimo, ko je to potrebno. Nekatere besede spravimo in nanje pozabimo. Ne najdemo jih, ko bi jih potrebovali. Vemo pa, da smo jih nekam spravili. Včasih nam besede ne pomenijo nič. Z ničimer, kar poznamo, jih ne moremo povezati. Šele ko sami doživimo izkušnjo, nam ustvarijo pomen. Nekaterih stvari se zgolj z besedami ne da naučiti. Abstraktni pojmi se zelo težko opišejo, za definicije pa otroci še niso zreli. Otroka na primer ne moremo naučiti, kaj je to glas ali kaj je število. Lahko mu ustvarjamo le možnosti, v katerih bo glas (ali število) doživljal. Ob ponavljanju takšnih situacij se mu bo nenadoma posvetilo. Prižgala se bo lučka spoznanja. Ponavljanje situacij je pravzaprav nekakšno urjenje, na katero gledamo v pedagoških krogih včasih kar preveč prezirljivo. Kakšen dril je bil potreben Franciju, da se mu je prižgala lučka spoznanja o glasovih in njihovem zaporedju?

Imenovala sem mu drugega za drugim vse tiste predmete in dele telesa, katerih imena imajo tri in štiri črke. Na začetku je bila miza m,i,a ali m,i,a,z. Po tridesetih različnih besedah težav ni bilo več. To je vaja, ki je otroku nujno potrebna in je ne more nadomestiti nobena razlaga. Za dvozložne in večzložne besede sva vzela za osnovo zlog kot naravni element ritma besede. Zloge sva najprej »odtolkla«. Preprostejši zlog vsebuje toliko črk, kot jih Franci že lahko pove v pravem zaporedju. Vsak zlog je razčlenil posebej in za glasove nastavil ustrezno število kock. Za prvi zlog je uporabil rdeče kocke, za drugega modre. Ponovno je besedo »odtolkel« ob barvnih skupinah kock in nato dotikajoč se posameznih kock, ponovil vse glasove. Predmeti, ki so bili nosilci pomena teh besed, so bili zmeraj nekje v bližini. Kasneje sva besede še napisala na pripravljene črtice.

S to vajo sva se s Francijem vrnila na začetek opismenjevanja. Težave se verjetno ne bodo uredile tako hitro in verjetno tudi ne bodo povsem izginile, pa čeprav je Franci prišel k nam prav s takim upanjem. Spoznal pa je, kaj je to glas in kako si glasovi sledijo. Nujno pa bo moral tudi na pregled vida in sluha. Tiščanje nosu v knjigo in glasovni problemi (čeprav izgovarja črke povsem pravilno) so precej dvomljivi.

•

Kakšne težave imate na vaši šoli? So starši pripravljeni sodelovati ali pa ne najdejo poti do vas? Opišite nam svoje težave in odgovorili vam bomo strokovnjaki Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani, Gotska 18.

nove knjige

PRISPEVEK K BEVKOVEMU JUBILEJU

France Bevk

Janez Dolenc in France Koblar, Založba Partizanska knjiga, Ljubljana 1990

Častitljiva stota obletnica rojstva in hkrati dvajseta obletnica smrti pisatelja Franceta Bevka je bila vsekakor trenutek, ki je ob različnih slovesnostih in jubilejnih ponatisih oziroma novih izborih Bevkovih spisov terjal tudi bolj temeljit prikaz njegove življenjske poti pa tudi bolj poglobljeno analizo izjemno obsežne in raznovrstne literarne zapuščine. Te nikakor ne lahke naloge se je lotil profesor Janez Dolenc, dober poznavalec Bevkovega pisateljskega opusa in tistih predelov Primorske, ki so bili prizorišče večine pisateljevih romanov in povesti.

Ob zbiranju, pregledovanju in urejanju dostopnega bio-bibliografskega gradiva pa se je kmalu izkazalo, da za celostno preverjanje in ponovno strokovno vrednotenje množice Bevkovih spisov in vsega, kar je o njem zapisano, kratkomalo ni dovolj časa, če naj bi pričujoča knjiga izšla ob letošnjem pisateljevem »okroglem« jubileju. Obenem je Janez Dolenc že od prej dobro poznal delo, ki ga je na tem področju zlasti v petdesetih in šestdesetih letih opravil France Koblar (1889–1975), ugledni kritik in literarni zgodovinar ter – to je bilo pri vsem skupaj najpomembnejše – urednik Bevkovih Zbranih del in posameznih pomembnejših izdaj pa tudi pisateljev dolgoletni prijatelj in mentor. Zato se je pri oblikovanju pričujoče monografije, še zlasti v njenem osrednjem delu Delo za odrasle, oprl na Koblarjeve ugotovitve in bistveno v njih tudi dobesedno povzel. Sam je napisal začetni del – Življenjska pot – in sklepno poglavje – Delo za mlade; pri tem se, kot sam poudarja, njegovi in Koblarjevi pogledi na Bevka povečini ujemajo.

Ob tem jedru je v monografijo – poleg sklepnih seznamov in pregledov – uvrščen še koristen Pregled dogodkov, v katerem so na eni strani nanizani pomembni trenutki iz Bevkovega življenja, na drugi pa jih spremlja sočasno navajanje dogodkov v širšem kulturnem in političnem dogajanju, iz katerega je pisatelj pogosto zajemal snov za svoje spise. Ilustrativni dodatek so tudi izbrane dokumentarne fotografije ter faksimile nekaterih značilnih oprem in ilustracij iz Bevkovih knjig.

Delo je dobrodošlo ne le zaradi svoje informativnosti, obogatilo je popularno zbirko monografij Znameniti Slovenci, poleg tega pa kot prvo vpeljuje tudi njen spremenjeni videz: dolgoletno opremo s simboličnim Robbovim vodnjakom je zamenjala strožja, a tudi bolj konkretna podoba s portretom osebe, o kateri govori knjiga. Tako spremenjene platnice so delo Janeza Suhadolca.

IZTOK ILICH

NOVI PARTLJIČEVI KNJIGI PRI MK

Prelesti prelesti in Slišal sem, kako trava rase

Tone Partljič je že več let eden najvidnejših književnikov, če ne že kar prvi med tistimi našimi sodobniki, ki imajo za svoj zaščitni znak satiro in humor. Širša javnost najbolje pozna njegove komedije, neredki poznavalci pa nič manj ne cenijo njegove – ne zgolj humorne – proze in se radi zabavajo ob mnogih posrečenih časnikarskih utrinkih, s katerimi se sproti odziva na naše vsakdanje kulturniške in politične zgode in nezgode. A čeprav se Partljičeve zgodbe večinoma dogajajo tukaj in zdaj, praviloma niso le trenutno aktualni ironično zabavljivi ali posmehljivi komentarji, temveč presegajo te okvire in so satirično priostreni ali humorno ukrivljeni prikazi splošnoveljavnih medčloveških razmerij, povrhu vsega pogosto začinjeni z zabavnimi »cvetkami« iz naše marsikje še zmeraj žive socrealistične prakse.

*Za prizorišče dogajanj v knjigi **Prelesti prelesti** si je Partljič, kot že tolikokrat prej, izbral slovenskogoriško zaledje Maribora. V tiste, v vseh pogledih zaostale kraje je poslal študenta, absolventa obramboslovja Fonzija Suhiča, z nalogo, da razišče, kakšno je stanje tako imenovane reproduktivne kinematografije na podeželju. Kmalu pa se izkaže, da je nedolžno in na videz preprosto zbiranje podatkov o tem, kdaj so v tej ali oni vasi v zadružnem domu predvajali zadnji film, kakšni so bili ti filmi in zakaj so jih nehali vrteti, ne le vznemirljivo, temveč celo nevarno početje. Na neizkušenega fanta prežijo številne pasti, od pretirano vnetih civilnozaščitnikov do lokalnih veljakov in osamljenih žensk. Naposled se vendarle izmota iz vseh kočljivih položajev, bogatejši za spoznanje: »Saj ne bi vedel, kako prelestna je moja dežela, če ne bi bil prevzel te ankete.«*

Knjigo je opremil Julijan Miklavčič, kratko spremno besedo na ščitnem ovitku pa je prispeval Vasja Predan.

*Partljič pa je »še bolj Partljič« v svojih izrazito avtobiografskih spisih, takšna je bila na primer že zbirka črtic Hotel sem prijeti sonce in takšna je, kot njena dopolnitev in nadaljevanje, tudi knjiga **Slišal sem, kako trava raste.** V njej opisuje vedre, a tudi bridke spomine na svoje otroštvo in fantovska leta. Pri tem seveda ne more iz svoje kože: je igriv in šegav, ljubeč, a tudi zajedljiv in kritičen. Ne more si tudi kaj, da se ne bi, seveda v nekoliko drugačni zvezi, vrnil tudi k nekaterim motivom in epizodam, znanim predvsem iz igre Moj ata, socialistični kulak, ki je spravljala v smeh tako gledališko kot filmsko občinstvo. Vendar pri tem ne gre zgolj za ponavljanje in premlevanje že povedanega, temveč za dva povsem različna prijema. Če je bila namreč na odru marsikatera resna človeška dilema podrejena trenutnim komičnim učinkom, je avtor v tukajšnje zgodbe vložil veliko več čustev; njegovi spomini na rojstno Pesnico – »kjer so še zmeraj njegovi ljudje, h katerim se je in se še vrača« – in še posebno na oba starša, so globoko občutene, intimne izpovedi, nastale v tihotnih trenutkih samote v praznem stanovanju ali brezosebni hotelski sobi, kjer je postal stik z nekdanjo domačijo in svojci nenadoma spet bolj živ in pristen.*

Z zanimivimi dokumentarnimi fotografijami Pesnice in njenih prebivalcev včeraj in danes popestreni knjigi je pospremil z besedo Tone Pavček, oblikoval pa jo je Pavle Učakar.

IZTOK ILICH

Otrokom – za takšen in drugačen začetek

Novosti iz otroškega programa Mladinske knjige – zbirke Čebelica, Velika slikanica, Pedenjpedov vrtiljak, Deteljica, Cicibanov vrtiljak, Sončnica, Zlata ptica, Mladi oder

*V tem predprazničnem času, ko marsikdaj v zadregi obtičimo pred še kar raznoliko izbiro knjig, ki jih knjigarnarji ponujajo našim najmlajšim za prvo črkovanje in uživanje ob slikah v njih, ko si skušamo predstavljati, ali bo katera od slikanic, ki smo jo izbrali, otroka pritegnila prav tako, kot je pritegnila nas, da smo med vsemi ponujenimi izbrali prav tisto, in nobene druge. Resda je otroški okus težko predvidljiv, saj ne zna razmejevati med »dobrim« in kičem in si išče v svojem razvoju povsem svoje poti. Pa vendar je treba priznati, da imamo v slovenskem prostoru že kar lepo število knjig, ki jim ni mogoče oporekati niti kakovosti niti neprivlačnosti. Na področju leposlovne ustvarjalnosti za otroke ima založba Mladinska knjiga prav gotovo posebno mesto, saj dosega prav posebno kakovostno raven tovrstnih slikanic in ta del svoje knjigotržne dejavnosti nepretrgoma razvija in ohranja. Letos so natisnili v založbi v tem delu programa za najmlajše, ki ga ureja Niko Grafenauer, skupaj s ponatisi in novostmi kar 32 del; od teh je izšlo v zbirki **Čebelica** 9 knjižic s pravljicami in sodobnimi ugankami. Z bogato slikovno opremo so te knjižice sicer neznatne velikosti, pa vendar pomembne na začetni stopnji otrokovega razvoja. Letos je zbirka bogatejša še za nekaj pravljic, kakršna je na primer slovenska ljudska z ilustracijami Ančke Gošnik Godec Pšenica – najlepši cvet, afriška ljudska pravljica Kaj je najboljše in indijska ljudska Drozg in lisica.*

*Iz zbirke **Velika slikanica** naj omenimo zlasti slikanico Velike misli malega muca, sto izrekov z vseh vetrov; ki je pravzaprav nekakšno avtorsko delo Marjana Mančka, saj je ta izreke izbral in jih ilustriral. V povsem novi ilustrativni preobleki iz duhovitih ilustracij Dušana Petričiča se znova predstavlja Grimmova pravljica Krojaček hlaček, verzi Otona Župančiča in Nika Grafenauerja pa vodijo skozi knjižico Abeceda na polju in v gozdu; s svojimi značilnimi ilustracijami jih je pospremila Jelka Reichman.*

*V založbi so precejšen del svojih knjižnih izdaj za najmlajše zložili v komplet. Knjižica je tako pospremljena s kaseto ali pa je mogoče kupiti po šest kaset skupaj v plastificirani »knjigi«. Te, zdaj s kasetami opremljene knjižice so imele v preteklosti velik odmev; bile so najboljše, posebna odlika kaset pa je, da sodelujejo pri njihovem nastavku uveljavljeni sodobni glasbeniki. Tako dopolnjene so na primer knjižice v zbirki **Cicibanov vrtiljak** – Vžigalnik Hansa Christiana Andersena z ilustracijami Kostje Gatnika, Zrcalce Grigorja Viteza z ilustracijami Marjana Mančka, Rdeča kapica bratov Grimm itn., in v zbirki **Pedenjpedov vrtiljak** – Pravljice po telefonu Giannija Rodarija, ruska pravljica Ivanček bedaček, ki jo je glasbeno opremil Ivo Meša, slovenska ljudska pesem Pleši pleši črni kos z glasbeno opremo Mihe Dovžana, glasba pa je delo Boruta Lesjaka v kaseti ob knjižici Helene Bechlerowe O žabicah v rdečih hlačkah.*

*V zbirki **Deteljica** sta izšli letos le dve knjižici, ena od obeh so kratke fantastične pravljice Polonce Kovač Kaj se komu sanja, z ilustracijami Milana Eriča, druga pa je Potovanje račke Dine, besedilo avtorja Sama Kuščerja; nastajalo je med njegovim popotovanjem v pismih, ki jih je v obliki zgodbe v nadaljevanjih pisal svojemu sedemletnemu sinu.*

*Zbirka **Sončnica** prinaša predvsem knjigo Čarovnica in mavrična mačka, to so zbrane sodobne angleške pripovedi za mladino. Ifigenija Zagoričnik in Veseljko Simonović sta vanjo zbrala dvajset sodobnih angleških avtorjev, ki so objavljali od začetka 20. stoletja do danes. V tej zbirki objavlja svoje pravljice iz zadnjih desetih let ustvarjanja tudi Ela Peroci. S knjigo Prisedite k moji mizici pisateljica tako sklepa svoj pravljični opus od svoje prve knjige za Lahko noč.*

*V zbirki **Zlata ptica** smo letos dobili pravljice etiopskih ljudstev Sol in zemlja, ki jih je izbrala in prevedla Silvestra Rogelj-Petrič. Zbirka **Mladi oder** je pridobila novo knjigo, tokrat so to slovenske ljudske naštevanke, odštevanke, igre in poigranke, nagajivke in posmehulje Ura je ena, medved še spi, ki jih je izbrala, uredila in poslikala Marija Vogelnik.*

*Izšel je tudi prvi ponatis del **Walta Disneya** Zgodbe za vsak dan v letu, zunaj zbirk pa so izšle tudi **Biblijske zgodbe**, najznamenitejše pripovedi za otroke in mladino, ki jih je po Stari in Novi zavezi priredila Pat Alexander, ilustriral Lyndon Evans, prevedel pa Uroš Kalčič.*

VLASTA KUNEJ

LEPOSLOVNA KNJIGA KOT UČBENIK

Srednja leta

Josef Haslinger, Mohorjeva družba, Celovec 1990

Pred nedavnim je Mohorjeva družba iz Celovca predstavila v Ljubljani svojo knjižno posebnost: v zbirki AUSTRIACA je izšla knjiga Josefa Haslingerja Srednja leta. Bralce preseneča s svojo nenavadnostjo, hkrati sta v knjigi skupaj natisnjena izvirno besedilo v nemščini (Die mittleren Jahre) na levi strani in slovenski prevod (Srednja leta) na desni. Prevajalec France Verbinc, je svoje delo opravil brezhibno, na predstavitvi pa je zaupal občinstvu, da se ni zavedal, v kakšen preskus se spušča, ko je prevzel prevajanje knjige. Šele kasneje je zvedel, da bodo izvirno besedilo in prevod združili v eno knjigo. Gotovo je prevodu namenil še dodatno pozornost, ko je zvedel, da bodo bralci lahko neposredno primerjali odstavke in stavke, ki so v knjigi eden zraven drugega, od strani do strani. Pred tako preskušnjo se prevajalci znajdejo le redkokdaj, zlasti če pomislimo, da bodo knjigo jemali v roke ljudje, ki so bolj ali manj »dvojezični«, bodisi v Celovcu ali v Ljubljani. Zato zasluži prevajalec še posebno priznanje. Nehote je postal učitelj vsem, ki bodo poskušali svoje znanje jezika (slovenščine ali nemščine) tudi s pomočjo branja te knjige nekoliko izboljšati.

Kdo je pisec knjige? Josef Haslinger se je rodil v Zwettlu na Spodnjem Štajerskem leta 1955. Študiral je filozofijo, germanistiko in gledališko umetnost. Promoviral je za doktorja filozofije. Kot soizdajatelj revije VESPENNEST in kot generalni tajnik graške avtorske zveze je imel priložnost spoznavati literaturo z raznih strani in je doslej objavil že šest knjig. Živi in deluje na Dunaju.

Sama zgodba je zasnovana preprosto, fabulativno. Pripoveduje o Gruberju, trdnem kmečkem gospodarju in njegovi družini – ženi in šestih otrocih. Čas dogajanja je pomaknjen v sedemdeseta leta, ko se začne Gruber, dejaven, nadarjen in napreden kmet in poveljnik vaških gasilcev bojevati s smrtonosno boleznijo.

Bolezen sprejme takšno, kakršna je, se ji pogumno upira in se skuša čim dlje oklepati življenja.

Pri tem veliko misli na svoje bližnje; skrbi ga, kako jim bo brez njega. Ob koncu, ko ga bolezen premaga, se poslovi od ljudi in življenja, zmirjen s svetom in s seboj.

Povest bi lahko nastala tudi kjerkoli v kaki od slovenskih vasi. Bralec zasluti, kako blizu sta si miselnost avstrijske in slovenske vasi. Nekaj, kar nas kulturno zbližuje.

Že na začetku sem poudarila velik izobraževalni pomen te knjige. Na predstavitvi so zastopniki založbe in tudi prevajalec poudarjali zlasti pomen dvojezičnega besedila za koroške Slovence, ki bi lahko z njeno pomočjo obnovili svoje znanje slovenščine. Ko bodo brali povest v slovenskem prevodu, in če ne bodo razumeli pomena kake besede, bodo lahko pogledali na levo stran knjige v nemški stavek in tam našli ustrezen nemški izraz.

Bralci se bodo najbrž razdelili na nekaj skupin. Manj ambiciozni bodo hiteli z branjem na tisti strani in v tistem jeziku, ki ga bolj obvladajo. Morda bo marsikateri koroški Slovenec raje povest hitro prebral v nemščini, drugi Slovenci, v Ljubljani in drugje, ki si jim nemščina še zatika, pa bodo uživali preprosto samo v slovenskem besedilu.

Ne smemo pozabiti, da so ljudje iz dneva v dan za svoje izobraževanje pripravljeni storiti čedalje več. V zadnjem času izredno hitro narašča povpraševanje po učenju nemščine po vsej Sloveniji. Učiteljev nemščine je že zdavnaj zmanjkalo, pomagajo študentje. Marsikomu se izredno mudi do znanja nemščine, pa tudi odrasli utirajo razna osebna pota pri svojem učenju, ker ne morejo vsi na tečaj. Prav za te izobraževalno ambiciozne, ki se samostojno uče tujega jezika, je knjiga dragocen pripomoček. Brez uporabe slovarja in nepotrebne izgube časa omogoča, da bralec povest razume in ji do podtankosti sledi. Dela sam – primerjalno med levo (nemško) in desno (slovensko) stranjo knjige. Knjiga omogoča samostojno in ustvarjalno učenje.

Mohorjeva družba v Celovcu zasluži posebno priznanje za to, da je izdala besedilo na tako izvirren način, ki omogoča večstranskо uporabo. Pričakujemo, da bodo prvi taki dvojezični izdaji sledile še druge nove, po katerih bodo segali bralci. Menim, da bi jo morale redno uporabljati šole pri pouku nemščine in ustanove za izobraževanje odraslih pri nadaljevalnih tečajih nemščine. Marsikdo bo kar sam segel po knjigi in si tako obudil znanje nemščine, čeprav ne bo šel na tečaj.

Knjiga bo kmalu naprodaj v vseh knjigarnah.

ANA KRAJNC

Izbrana poezija in tista za primerjavo

»Knjiga« Stephana Mallarméja in Antologija ruske poezije 20. stoletja, Cankarjeva založba, Ljubljana 1990

*V zbirki Cankarjeve založbe Bela krizantema je izšla izbrana prevodna poezija **Stephana Mallarméja**. Marko Crnkovič, ki je to poezijo izbral, uredil, pripravil opombe in napisal spremno besedo, jo je naslovil **Knjiga** – po Mallarméjevi zamisli, ki se je porodila kot ena skrajnih idej njegove simbolistične poetike:*

»Knjiga« je pesnikova nikoli uresničena ideja o totalni umetnini, ki bi bila edina in ena sama, in v kateri bi bilo vse, kar je, razumljivejše. »Knjiga«, kakor jo je iz izbrane Mallarméjeve poezije oblikoval Crnkovič, obsega skoraj vse bistveno, izbrano iz tistega, kar je ustvaril ta simbolistični pesnik devetnajstega stoletja: to so njegove zgodnje pesmi, mladostne pesmi v prozi, Heoridada, Favnovo popoldne, Met kock, objavljeni pa so tudi skoraj vsi soneti, pisma (o pesništvu in eksistencialističnih izkušnjah) in eseji, ki so skorajda bolj podobni člankom, ter Odgovori na anketna vprašanja. Crnkovičeva spremna študija k poeziji je zasnovana kronološko in dovolj poljudno. Mallarméjevo sugestivno in artistično poezijo, ki je močno zaprta zaradi nenavadnih konstrukcij, novih besed in besednih zvez in stavkov, posebne metaforike in postaja sčasoma vse abstraktnejša, osvetljuje z različnih strani in si prizadeva, da bi bila njegova interpretacija zaradi izmuzljivosti in večpomenskosti Mallarméjeve poezije kar najbolj nenasilna.

Prevedena poezija, ki je pred nami, ponuja torej ne le užitek ob branju te hermetične poezije za sladokusce, ki je je v naši prevodni književnosti tako zelo primanjkovalo, ampak je bralcu na voljo tudi za primerjavo. Letos, pred nekaj meseci, je izšla v zbirki Lirika založbe Mladinska knjiga poezija istega pesnika, le da jo je prevedel Boris A. Novak; zanimivo je primerjati uspesnjevalni in subjektivni avtorski način obravnave, saj sta prevajalca vsak po svoje pripomogla k poslovenjanju Mallarméjeve poezije, obenem pa lahko bralec, ki ne zna francosko, dojame polnost in iregularnost misli.

Oboje namreč poleg drugega pomembno oznamuje poezijo, objavljeno v knjigi.

***Antologija ruske proze 20. stoletja** je pravzaprav le nadaljevanje antološke tradicije, ki jo goji omenjena založba. Doslej so izšle za jugoslovansko antologijo še ameriška, španska in zdaj ruska, v pripravi pa je sodobna nemška poezija 20. stoletja, ki bo segala od Rilkeja do sodobnikov našega časa. Ruska antologija je pravzaprav prva antologija te vrste pri nas. Pripravil jo je Tone Pavček, svoj izbor pa je začrtal od Solovjova – ta je postal s svojo mistično, simbolno zaznamovano poezijo nosilec in znanilec novega – prek starejše ruske simbolistične generacije, kamor uvrščamo V. J. Brjusova, do Bunina, Vološina, Bloka kot vodilnega predstavnika ruskega simbolizma in srebrnega obdobja v ruski poeziji, prek Hlebnikova, utemeljitelja ruskega avantgardizma, Mandelštama, Severjanina, Majakovskega, Pasternaka, Jesenina, Bagrickega, pa vse do novejših pesnikov, kakršni so Gobrovski, Voznesenski, Jevtušenko do zadnjega nobelovega nagrajenca Brodskega, ki pomeni vrnitev k moderni klasiki; z njim se antološki pregled tudi končuje. Izbrano poezijo spremlja informativna kronološka študija, ki na kratko predstavi vsakega od ustvarjalcev, pripravil pa jo je Aleksander Skaza.*

VLASTA KUNEJ

BORIS LIPUŽIČ

Vtisi s poti v Srednjo Ameriko

Evropa v Karibih

»Johann Sebastian Bach«, letalo DC 10 nizozemske KLM, se je natančno po voznem redu dvignilo z amsterdamskega Shiphola. Začela se je več kot deveturna vožnja čez severni Atlantik v Srednjo Ameriko. Cilj prvega dela poti je bil otok Curaçao v nizozemski posesti Malih Antilov. Ta smer je za potnike iz Srednje Evrope v daljno medmorsko Ameriko pravzaprav najbližja in najhitrejša. Zemljevid na koncu prostrane potniške kabine je imel označeno pot poleta, ki je v rahlem loku najprej potekala bolj proti zahodu, nato pa se je kakšnih 600 km od Azorskih otokov usmeril proti jugozahodu, tako da je diagonalno prečkal ocean. Vse odtlej, ko smo se poslovili od irske obale, je bila, kamor je seglo oko, eno samo neizmerno vodno prostranstvo. Z nekaj domišljije sem slutil na svoji desnici precej oddaljen zlovešči Bermudski trikotnik. Ozračje na višin i 10.000 m nad zemljo je bilo tistega avgustovskega dne popolnoma mirno. Večina poti vse do rakovega povratnika je bila brez oblakov. Ob pogledu skozi okno ni bilo mogoče zaznati nikakršnega znamenja življenja. Kot da bi lebdeli nekje med oceanom in nebom.

Brnenje letalskih motorjev je bilo tako enakomerno, da se je potem, ko se je uho privadilo, skoraj povsem izgubilo v tišini navideznega mirovanja. Po šestih urah je bilo sonce še zmeraj visoko na obzorju, saj smo se od Greenwicha že za tretjino premaknili na zahodno poloblo.

Nazadnje je tišino pretrgal kapitanov glas. Povedal je, da se bližamo Portoriku v Velikih Antilih. To pa je bilo tudi znamenje, da se končuje dolga pot čez Atlantski ocean. Potnike je prevzela običajna vznemirjenost, saj so se mnogi bližali svojemu domu nekje v prostranih Karibih, drugi pa pričakovali prvi stik z neznanim tropskim otokom.

Potem ko je ostal za nami Portoriko, je bilo Karibsko morje večinoma prekrito z oblačno odejo, na obzorju pa so se risale nenavadne gmote kumulov in nimbov, značilne za tropsko podnebje. Ozračje ni bilo več tako mirno kot prej. Naša zračna ladja se je začela polagoma spuščati, in to je povsem pregnalo občutek negibnosti v ozračju.

Med potniki je bilo sorazmerno malo Evropejcev. Rasna raznolikost karibskih domačinov z raznoterimi barvnimi odtenki polti in mali jezikovni babilon so prava paša za geografa ali antropologa pa tudi za primerjalnega jezikoslovca. V vsej tej prepletenosti ras in narodov so najštevilnejši mulati (mešanci med črnci in belci), ter zambi (mešanci med Indijanci in črnci). Domačini Curaçaa in sosednjih otokov govorijo med seboj papiamento – svojevrsten jezik, ki je nastal ob mešanju španščine in portugalščine z jezikom doseljenih afriških črncev, ima pa tudi sestavine nizozemskega, francoskega in angleškega jezika. Poznavalci pravijo, da je slovnica papiamenta zelo preprosta. Povsod govorijo tudi nizozemščino. Čeprav ima Curacao samo nekaj več kot 170.000 prebivalcev (od tega 5.000 Evropejcev), se uče vsaj še enega od svetovnih jezikov – angleščino in španščino. Te nadrobnosti so mogoče za primerjavo z razmerami pri nas v Evropi zanimive, ker prav znanje več jezikov majhnim narodom utrjuje svetovljansko zavest, premošča osamljenost zaradi geografske oddaljenosti ter preprečuje manjvrednostni občutek zaradi ozemeljske in številčne majhnosti.

Šestdeset kilometrov dolgi in 5 do 15 kilometrov široki Curaçao, na pragu Južne Amerike, le 70 kilometrov od venezuelske obale, ima ugodno prometno lego. Je čezoceanska letalska postaja, zlasti za letalsko družbo KLM pa tranzitna točka med Evropo, Južno in Srednjo Ameriko. Velike razdalje med posameznimi prostranimi predeli antilskega otočja in gosta naseljenost so pospešili razvoj letalskega prometa. Tako je na letališču v Curaçau živahno ves dan, na njem pristajajo in vzletajo letala vseh velikosti. Čeprav ima otok veliko morsko pristanišče, je tudi letalski tovorni promet zelo razvit. Dobre zveze s svetom so povsem zabrisale občutek, da so ti otoki oddaljeni od razvitih dežel, saj so na vsakem koraku dosegljiva sodobna tehnična sredstva današnje elektronske civilizacije. Zato ni bilo težko dobiti zvezo z Ljubljano iz letališke telefonske govorilnice za tri antilske guldne ali 24 din. Pri nas bi bilo žal to brezupno početje. Ob odhodu sem na brniškem letališču potreboval več časa, da mi je uspelo telefonirati v Ljubljano, kot pa dan kasneje iz 6 tisoč kilometrov oddaljenega Curaçaa. Zdi se, da je ta otok bolj povezan z evropsko civilizacijo kot Jugoslavija, in je geografsko del Evrope in bi se rada tudi gospodarsko in politično včlanila v nastajajočo novo evropsko skupnost. Že pred petnajstimi leti mi je strokovnjak za informatiko na področju izobraževanja v Washingtonu v ERIC-u (Education Research Information Center) dejal: »Uporaba računalnikov v informatiki se začne in konča s telefonijo...«

Zgled rasne in verske strpnosti

Curaçao je zanimiv in za razmere v Jugoslaviji poučen tudi drugače. Predvsem bi nam lahko bil zgled v rasni in verski strpnosti. Na 443 kvadratnih kilometrih živi v sožitju 40 narodnosti. V tem nedvomno prekašajo Vojvodino, s katero smo se tako radi ponašali.

Štiristoenaindevetdesetletna zgodovina Curaçaa ni zapustila sledov le v narodnostni strukturi in pogovornem jeziku domačinov. Zgodovinske plastnice različnih evropskih kultur, zlasti nizozemske, se prepletajo z današnjimi vplivi sosednje Venezuele in Združenih držav. Najizrazitejši arhitektosnki pečat so dali Nizozemci glavnemu mestu nizozemskih Antilov, Willemstadu.

Poročnik Alonso de Ojeda iz spremstva ene od odprav Krištofa Kolumba je odkril otok leta 1499. Za Španci so se na njem naselili Nizozemci. Guverner otoka je bil celo Peter Stuyvesant, ki je nekaj let zatem ustanovil New Amsterdam, kasnejši New York. Med zavojevalci Curaçaa so se zvrstili tudi Angleži in Francozi, Nizozemcem pa so otok vrnili leta 1815. Ti so, potem ko so odkrili velike zaloge nafte v bližnji Venezueli, med prvo svetovno vojno postavili na Curaçau eno največjih rafinerij nafte na svetu, ki ji je sledil tudi eden največjih naftnih terminalov na zahodni polobli. Otok pa je verjetno še bolj znan v svetu po likerju Curaçao, ki ga pripravljajo iz pomarančnih lupin in ruma.

Kljub vročini iznajdljivi in delavni

Druga najmočnejša gospodarska dejavnost je v zadnjih desetletjih turizem. Zanj so iznajdljivi Nizozemci izrabili vso primerno otoško obalo in tam so uredili tudi bogat morski akvarij, 15 kilometrov jugovzhodnega obalnega pasu so razglasili za podvoni park s koralnimi kolonijami in grebeni ter raznolikim morskim živalstvom, ki je pravi paradiž za morske biologe. Vse bolj so se mi na Curaçau vsiljevale primerjave, kaj vse bi lahko storili pri nas, da bi obogatili turistično ponudbo. Najbrž sta dolgoletno umno gospodarjenje ter vzgoja in izobraževanje pod nizozemsko upravo vplivala na odnos do dela, ki je kljub 27 stopinjam Celzija povprečne letne temperature ustvaril razmere, v katerih je delovna produktivnost skladna z nizozemskimi merili.

Nizozemske oblasti skorajda ni opaziti, saj v vseh službah, tudi na odgovornih mesti, prevladujejo domačini. Nizozemski Antili imajo popolno notranjo samoupravo. V mednarodnih odnosih sicer ne morejo nastopati samostojno, imajo pa veliko prednost v primerjavi z drugimi samostojnimi antilskimi državami. Najbrž zato, ker so dosegli višjo stopnjo razvitosti in življenjske ravni. Upravna samostojnost temelji na parlamentarni demokraciji; imajo svoj zakonodajni svet in vlado, nizozemsko kraljico pa zastopa guverner. Čeprav kratko, vendar zelo zanimivo in poučno poletno popoldne na Curaçau je bilo zadosten razlog za razmišljanje o tem, kako je samostojnost nekdanjih kolonij v resnici relativna.

Za tropske kraje je značilno, da se tudi poleti zgodaj in naglo zmrači. Tako smo drugi del približno 1600 kilometrov dolge poti od Curaçaa do San Joseja v Costa Rici nadaljevali ponoči. Pridružil sem se znancem iz Evrope in Afrike, ki so prav tako potovali v Kostariko na skupščino WCOTP – Svetovne konfederacije učiteljskih organizacij. Po dveh urah poleta ob venezuelski in kolumbijski obali ter prek Paname smo ob 21. uri po krajevnem času pristali na mednarodnem letališču Juan Santamaria v San Joseju, prestolnici Kostarike.

(Se nadaljuje)

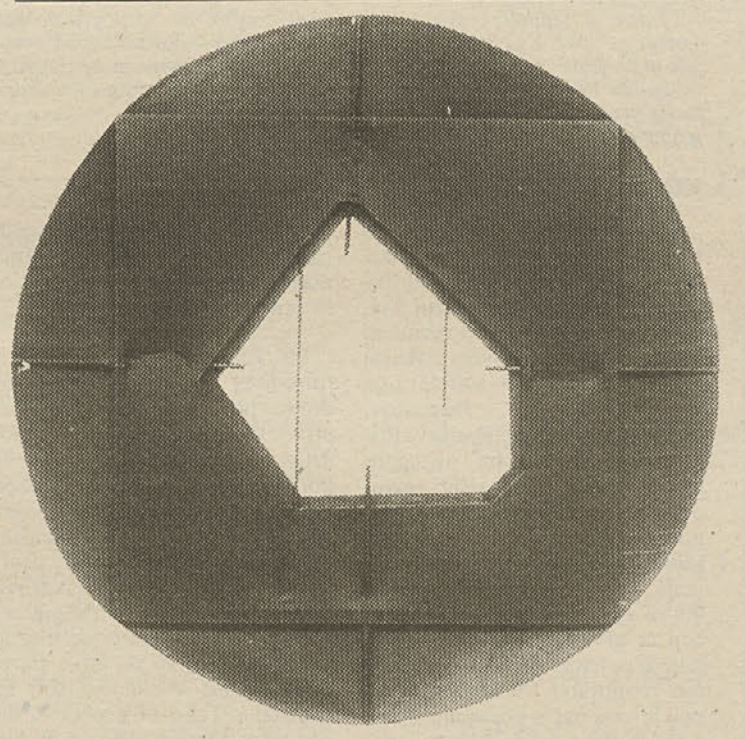

Dol v sredino, 1982, akril na platnu

skozi okno

Peter odličnjak

Recimo mu Peter. Prihodnje leto naj bi končal osnovno šolo. Saj jo bo, pogojnik tu ni potreben. Samo kako? Mogoče tako, da bo, čakaje po črki zakona na dovoljšnjo starost, rešen šolskih muk. Pa tudi njenih številnih muh.

Kaj vse je že za njim? Marsikaj, a najhujše od vsega je gotovo očetov grob. Kaj je pred njim? Nekaj, kar je mogoče predvideti, in to, česar ni mogoče do konca doslutiti. Vmes pa je tukaj in zdaj materina bolezen. Taka za smrt.

V šoli je Peter slab učenec.

Zjutraj nakrmi vso živino, zvečer tudi. Seje, orje, kosi, žanje, drvari in po malem celo gospodari.

Z velikimi motnimi očmi se ozira v mamo. Mama zre vanj. Kako dolgo še? Nad hišo leži neizmerljiva bridkost.

Peter bi moral v šoli znati toliko kot drugi, če bi hotel dobiti dobro oceno. Razumljivo: red je red in pravičnost je pravičnost.

Peter mora reševati enako težke naloge kot odličnjaki.

Z okorno zgarano roko se krotoviči skozi nesmiselne teste. Niti enkrat niti en učitelj zanj ne pripravi majčkeno lažjih testnih vprašanj.

Roko na srce: ta obsodba je vendar krivična! Saj Peter že nekaj let zdeluje s podarjenimi dvojkami.

Zakaj se humanizem šole kaže v te vrste usmiljenju? Zakaj se učitelji ne potrudijo, da bi deček lahko doživel pohvalo za tisto, kar se je zmogel naučiti? Čemu mora vse leto teči v maratonu z drugimi, ko je jasno, da ne bo mogel doseči cilja? Ko bi v znanju tekel na krajše proge, bi bil kdaj pohvaljen, ker bi napor zmogel. In dvojke na koncu leta ne bi bile samo podarjene.

Peter, za moje merilo si velik odličnjak. Odličnjak življenja. Sprijaznjen s smrtjo najdražjih obračaš traktor z eno roko precej spretneje kot kak tvoj učitelj svoje pero.

BERTA GOLOB

Devetdeset let Cilke Šorli – Vračko

Štirinajstega novembra 1990 je praznovala svojo devetdesetletnico v krogu svojih otrok, vnukov in pravnukov učiteljica Cilka Šorli-Vračko. Ob tem visokem jubileju je izšel v samozaložbi tudi izbor njenih poetičnih razmišljanj – Pesmi – o prehojeni poti »skozi cvetje in trnje«, hkrati s prigodniškimi pesmimi o rodbini.

Noč božična, pridi!
Noč božična,
kako si tiha,
kako si lepa
v dalji sinji!

Duša vsa nemirna
hrepeneče tebe čaka:
pridi!
Srečo, mir, ljubezen diha

v srca naša
sama misel nate.
Eno željo hranim zate:
Dahni mi v srce
poljub miru!

(1921)

Narodni motiv
Šla sva med breze,
breze zelene,
pelo srce je:
»Ljubi le mene.«

Svojemu fantu
vse sem verjela,
v sladke besede
sem se ujela.

Šla bom med breze,
zdaj so rumene,
morda spet našla bom
nade izgubljene...

(1969)

Suha knjiga

Tretješolci so napolnili šolsko knjižnico in iščejo knjige za domače branje in bralno značko. Med njimi je tudi Teja z Zgodbami iz mesta Rič-rač pod pazduho. Mislim, da pri naslednji knjigi potrebuje mojo pomoč.

»S čim ti lahko pomagam?« se ji ponudim »kaj bi rada?«

»Suho knjigo,« mi nakratko razloži.

Možgansko kolesje že deluje, saj učenci iščejo knjige Vodovodni sin namesto Vdovin sin, Hlapca Jerneja zamenjajo s Hlapcem Martinom, Ptičke brez gnezda s Sršeni brez gnezda, Lukec in njegov škorec postane Lukec s kletko in Dečka z rožo namesto Sončnico na rami. Če sklepam, potem išče Teja Cankarjevo knjigo Pehar suhih hrušk. Brez obotavljanja jo vzamem s police, ji ponudim in pripomnim; »Verjetno misliš Pehar suhih hrušk.« »Ne, suho knjigo!« vztraja pri svojem.

»Na srečo so vse suhe, saj nas ni prizadela poplava,« si jemljem čas za razmišljanje. Kaj naj bi to pomenilo? Suho knjigo?

»Aha, ti želiš knjigo, ki bo imela malo listov, povrhu vsega pa več ilustracij kot besedila,« mislim, da sem uganila. Teja pa kima in se nasmehne

»Ja, ja, a tenka se reče. Tenko mi dajte, ampak Pehar suhih hrušk sem že brala, da veste!«

Zapodiva se med police in iščeva tenke knjige. Tudi te so vredne branja.

FRANCKA ŽUMER

Etični in pedagoški temelji šolske zbornice

Ko govorimo o šolski zbornici, ne govorimo o posamezniku, ampak o modelu skupnosti... To so bile besede, s katerimi je v soboto, 15. decembra, v Dravljah začel predavanje prof. Justin Stanovnik.

Da spoznamo značilnosti človeške skupnosti in tako zbornice, moramo seveda spoznati njene sestavine in značilnosti posameznikov o tej celoti, skupnosti, ki jo s tem, ko vanjo vstopajo, tudi sooblikujejo.

Če je šola organizem, potem je zbornica središče zavesti tega organizma, tisto telo, ki poleg ravnatelja in učencev najodločilneje vpliva na življenje celotne ustanove. Je duša šole in miselno jedro. Če to ni, začne usihati njena eksistenčna energija, dokler ni samo še enercija in birokracija, ki živi svoje zoženo življenje.

Šolska zbornica je specifični prostor v katerem se zrcali celotna kultura, ki pripravlja mlade ljudi in jih usmerja, kako naj kulturno živijo. Ni dovolj, da zbornica kulturo pozna, ampak mora biti sama prenašalka in ustvarjalka te kulture. Njenim besedam in dejanjem se mora poznati, iz katere hiše prihajajo. Vedeti mora, da se kultura v njej in po njej udejanja v novih človeških prostorih.

Tako lahko šolska zbornica postane prostor, kjer bo poleg zakonodaje, teoretičnih spoznanj znanosti in vpliva staršev veljala avtoriteta besede. Z govorjeno – svobodno besedo bo šola zavzemala stališče do stvari, dogodkov, ki jo obdajajo, z njo bo znala izoblikovati utemeljen in uravnotežen pogled na nemirno dogajanje sveta.

Seveda tega ne bo naredila vsaka beseda, ampak le tehtna, takšna, ki ne bo dovoljevala vstopa vsem novostim, ampak le tistim, ki bodo postale vredna prvina sveta.

Žal naša šola, kljub temu da se v njej dela, da so tam izobraženi in nadarjeni ljudje, ki znajo spretno vzgajati in imajo veselje do poučevanja mladih ljudi, kaže prav iz teh vidikov neveselo podobo.

Zakaj? Ker se je učitelj vdal in ni poslušal resnice. Učitelj in z njim zbornica je prenehal misliti, zato njeno središče ne deluje več.

Da bo zbornica postala spet središče, ki bo mislilo, morajo ljudje v njej, ki vedo, kaj hočejo, izoblikovati govoreče jedro, ki ni nujno enoumno. Pomembno je, da se ideje primerjajo in misli se bodo zgoščale v argument. Zbornica bo začela komunicirati.

Ne smemo več dopustiti, da bodo v naših zbornicah delovale klike. Če se bo v njih izoblikoval zdrav organizem, bomo kliko prepoznali in jo osamili. Onemogočili ji bomo, da bo še nadalje vplivala na to, da bo pravo življenje zamrlo, se bolj zožilo zasebništvo, krepilo zaprtost in s tem odpiralo prostor sovraštvu in egoizmu. Če bo zbornica res govorilnica duha, ji bo uspelo obdržati enotnost v različnosti, ki je enotnost v svobodi, ta bo dala šoli moč, da vzgoji narod in njegovo mladino.

Zavedamo se, da bo moral biti začetnik in nosilec zdravega jedra zbornice prav ravnatelj. O tem bomo razmišljali ob predavanju dr. Vospernika, ravnatelja celovške gimnazije za Slovence: Ravnatelj etični in pedagoški vodja šole.

Predavanje organizira Sekcija pedagogov pri Ljubljanskem škofijskem odboru za izobražence v soboto, 12. januarja 1991, ob 15. uri v Župnijskem domu v Dravljah, Vodnikova 279.

MARIJA ŽABJEK

dopisniki poročajo

Marija Primožič

Pomlad je bila. Za mnoge čisto navadna pomlad, a za Marijo je bila zadnja.

Vsi smo na tihem upali, toda – bolezen je bila močnejša. Premagala jo je kruta bolezen in Marija nas je zapustila tiho, skoraj brez slovesa. Za njo je ostala žalost njenih najdražjih in nas, sodelavk in sodelavcev Osnovne šole Prešernove brigade.

Nam, ki smo delali z njo, je bila Marija dobra, iskrena sodelavka in prijateljica. Skromnost, delavnost in požrtvovalnost so bile njene odlike. Kogar sprejemamo tako, ta ostane za zmeraj naš in z nami, ta nikoli ne odide.

Hvaležno se je bodo spominjali tudi učenci. Poučevala in vzgajala je veliko rodov. Vsem je podarila košček sebe, saj je bila skrbna, natančna in razumevajoča učiteljica.

Dolžni smo ji zahvalo za njeno plemenito delo. Vsi, ki smo Marijo poznali, se je bomo še dolgo spominjali.

Kolektiv Osnovne šole Prešernove brigade Železniki

Kristina Perlič-Žiberna

(1942–1990)

Tina je bila naša dolgoletna sodelavka in prijateljica. Vsem, ki so z njo odraščali, študirali in delali, bo ostala v spominu.

Rodila se je v delavski družini na Premu, med vojno se je z mamo in sestro preselila v Košano, ker jim je okupator požgal hišo, oče pa se je vrnil k njim šele po vojni. Osnovno šolo je obiskovala v Košani, v Postojni nižjo gimnazijo in učiteljišče v Kopru. Službovati je začela v Zagorju pri Pivki, od leta 1963 pa je s svojim znanjem bogatila otroke košanske doline. Njeno delo učiteljice je lahko vsem nam zgled, kako človek otrokom in mladim posveti vse svoje življenje, življenjsko moč in ves svoj trud. Večino let je delala v prvem in drugem razredu, poučevala pa je tudi različne predmete na predmetni stopnji in pomagala vedno in povsod, kjer je bilo treba.

Prepletenost njenega dela v šoli in kraju samem kažejo njene številne dejavnosti: sodelovala je pri delu v krajevni skupnosti, kordinacijskem odboru Rdečega križa in z mladimi člani na osnovni šoli; za to je prejela lani zlato priznanje. Bila je delegatka v družbenopolitičnem zboru občine, občinski in republiški izobraževalni skupnosti ter dejavna sindikalistka. Za resnično zgledno delo učiteljice je bila leta 1973 nagrajena z občinsko nagrado prosvetnih delavcev.

Devetindvajset rodov je ljubeče in dosledno učila abecede, pisanja in računanja, pa tudi abecede življenja.

Njena tiha mladostna želja, biti učiteljica, se ji je uresničila in z odgovornostjo in ljubeznijo je vzgajala mlade. Samo oni najbolje vedo, kako jih je pripravljala in učila skrivnosti življenja.

Med nami je ostalo zelo veliko njenega, in to nas bo za zmeraj spremljalo. Ne bo pa več njene ljubeznivosti, odločnosti in dogovorov o novih in novih nalogah.

Naša nekdanja sodelavka, ki je bila mnogim tudi prijateljica, nam bo ostala v spominu kot svetel zgled, kakšen mora biti učitelj, vzgojitelj in človek.

Njeni sodelavci iz Osnovne šole Košana

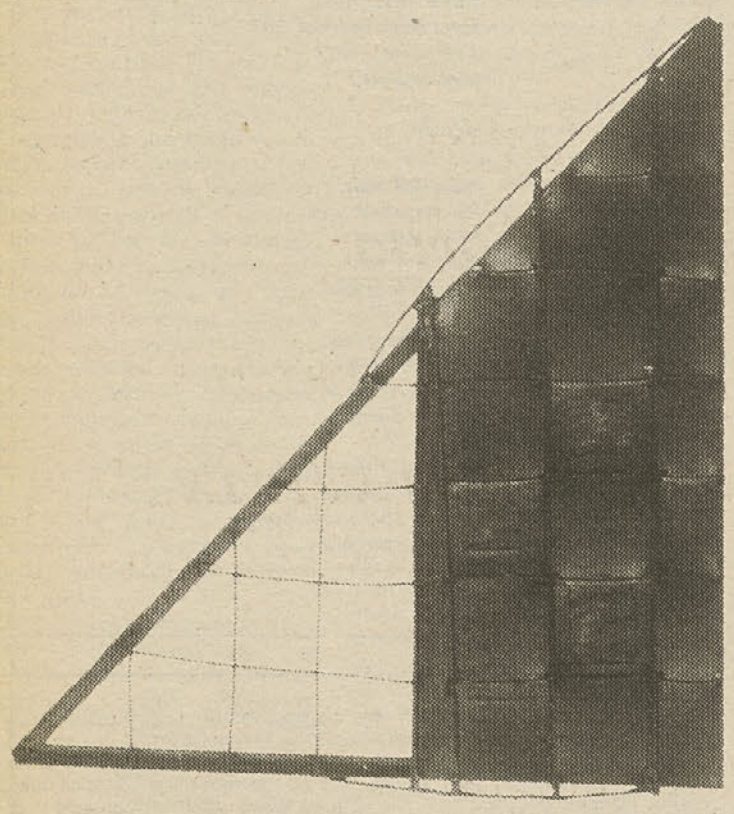

Slika, 1982, akril na platnu, gaza, aluminijev profil in žica

OSNOVNA ŠOLA HEROJA BRAČIČA V TRŽIČU

razpisuje prosta dela in naloge

– UČITELJA MATEMATIKE
(predmetni učitelj ali profesor)

s polnim delovnim časom za določen čas od 4. 2. 1991 do 30. 6. 1991. Od 1. 9. 1991 je mogoča zaposlitev za nedoločen čas.

Rok za prijavo: 15 dni po objavi razpisa.
Dvosobno stanovanje v podružnični šoli Leše.

Ne uči me ubijati!

Mi otroci, ki rastemo ob televizorjih, pogosto gledamo, kako ubijajo živali in ljudi. Mi otroci, ki rastemo ob videonapravah, lahko celo večkrat na dan gledamo pokole ljudi in živali. Ubijanje postaja običajen pojav v našem življenju. Toda, ali smemo uporabiti znanje, ki ga dobimo ob gledanju tega nasilja? Ali želite, da bomo drug na drugega merili s pištolo in se pobili, kadar se spremo na ulici, kakor to počno junaki v nasilniških filmih, s katerimi nas vsak dan zastrupljate? S tem ko nas silite, da gledamo ubijanje in uničevanje, nas učite, da stvari niso nič vredne, da življenje živali in človeško življenje nimata nikakršne vrednosti in da je planet, na katerem živimo, pekel, v katerem lahko vsakdo, če se mu to le zahoče, uniči vse in vsakogar.

Mar kaj zaleže, če nas starši svare pred nasilnim ravnanjem, ko pa čarobna škatla prikazuje nekaj drugega?

Mar lahko dopuščamo, da nas sosed trpinči, ko vemo, kako nindže (sicer plačani morilci) obračunajo s tistimi, ki so jim napoti?

Mar so lahko učiteljeve besede močnejše od »pesmi« magnuma in strojnic, ki se razlega iz televizorjev?

Nikar ne recite, da radi gledamo nasilniške filme. Poprej jih je moral nekdo posneti, nekdo kupiti, nekdo tretji njihovo predvajanje odobriti, nekdo četrti pa nam jih vsiljuje in nas nanje navaja.

Zato svarimo:

Ne ubijaj! Ne uči me ubijati in uničevati!

Uči me ustvarjati, dajati, razumeti, ljubiti!

Sodelavci Dečjega dnevnika

Z besedilom, ki ga objavljamo, začenjata Dečji dnevnik in Novosadska kronika zbirati podpise otrok, staršev in učiteljev proti prikazovanju nasilja na televiziji in v filmih za otroke, mlajše od 18 let.

Akcijo podpirajo Komisija za otrokove pravice pri Zvezi prijateljev mladine, Zveza prijateljev mladine in Zavod RS za šolstvo.

Podpise zbiramo do konca leta, pošljejo pa jih lahko šole, delovni kolektivi in posamezniki. Vse zbrane podpise bomo s tem besedilom poslali na naslove institucij, na katerih lahko sprejemajo ustrezne ukrepe.

Podpise pošljite na naslov: **Dečji dnevnik, Bulevar 23. oktobra 31, Novi Sad, z oznako: Protiv nasilja na filmu i televiziji.** Ob podpisih morajo biti navedeni tudi naslovi podpisnikov.

Jernej Kopitar in naš čas

Kopitarjevo društvo Ljubljana je izdalo knjižico Jernej Kopitar in naš čas, s katero predstavlja svojo dejavnost, programska izhodišča, ob bogatem slikovnem gradivu pa tudi dve študiji svojega podpredsednika Vladimirja Gajška JERNEJ KOPITAR IN NAŠ ČAS ter JERNEJ KOPITAR IN VPRAŠANJE JEZIKA. »Dandanes vemo, da si je pridobil učenjak Jernej Kopitar evropsko in slovensko veljavo, ki si jo je nacionalno in kulturno zaslužil,« je med drugim napisal Vladimir Gajšek, in določneje: »Ključ za razumevanje Kopitarjeve jezikoslovnosti je dobra jezikovna praksa sama.« Iz izhodišč in pravil Kopitarjevega društva Ljubljana zvemo, da sodeluje društvo v kulturnem, družbenem in jezikoslovnem življenju ter pri določanju in uresničevanju slovenske kulturne politike, da predlaga jezikoslovno bralno značko za višje razrede osnovnih šol in za srednje šole z imenom Jerneja Kopitarja. V času ko se vračajo na naše šole intenzivneje humanistične vede ter ob žlahtni občutljivosti slovenskega jezika ali jezikovnega pouka ter slovstva, je kulturno-izobraževalni namen Kopitarjevega društva Ljubljana v svojem prvem koraku s knjižico JERNEJ KOPITAR IN NAŠ ČAS že dosežen.

Društvo je zapisalo v svoj program med drugim, da bo pripravilo tudi nastope po šolah z gledališko skupino ter s kratkim pregledom Kopitarjevega dela in življenja. Zavod Republike Slovenije za šolstvo je prva institucija, ki je omogočila Kopitarjevemu društvu Ljubljana uresničevanje programa. Publikacija stane dvesto dinarjev.

JOŽE PETERNEL

KOPITARJEVI ŠTUDIJSKI DNEVI

Petindvajsetega oktobra je bila v Cankarjevem domu prireditev z naslovom Kopitarjevi študijski dnevi. Ta vsakoletni kulturni dan, ki je potekal takrat za šesto leto, je ponovno nakazal nekaj možnosti za sodelovanje učencev, dijakov, študentov, profesorjev in raziskovalcev. Prireditev je enodnevna, pritegniti pa želi tako učence višjih razredov osemletke kot tudi dijake in njihove profesorje. Težko je poiskati skupne teme in način podajanja, ki bi bil zanimiv in razumljiv za vse, vendar pa je pomemben že prvi stik učencev in dijakov z govorjeno besedo literarnih teoretikov. Nekateri izmed njih bi svoj način podajanja snovi morda lahko malce bolj prilagodili zanimanju najmlajših. Tako je ljubezenska tema dr. Matjaža Kmecla Franc Levstik in Franja Koširjeva ob značilno duhovitem predavanju pritegnila največjo pozornost. Vendar pa so tudi mnogo bolj zahtevne teme učenci spremljali z zavzetostjo, ki prav preseneča.

Dr. Jože Mahnič je predstavil prireditev Kopitarjeve študijske dneve, pri kateri ostaja ime »Kopitarjevi«, posvečena pa je tudi drugim pomembnim umetnikom. Tako je le Martina Orožen govorila neposredno o Kopitarjevi slovenski slovnici, dr. Vasilij Melik, dr. Matjaž Kmecl, prof. Janko Moder in prof. Adrijan Lah pa so govorili o drugih temah. Pri izbiri tem bi se morda lahko bolj opirali na novo snov, ki jo učenci v osnovni šoli že spoznajo. Tako bi učenci in dijaki svoje znanje lahko predvsem poglobili in o vprašanju, ki so ga v šoli že obravnavali, začeli razmišljati še drugače.

BARBARA HANUŠ

Svet
PRVE OSNOVNE ŠOLE CELJE
razpisuje dela in naloge
– RAVNATELJA ŠOLE
– POMOČNIKA RAVNATELJA ŠOLE

Zahtevani pogoji:
Kandidati morajo izpolnjevati splošne z zakonom določene pogoje, in imeti:
- najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu
- opravljen strokovni izpit
- organizacijske in strokovne sposobnosti za vodenje šole.

Začetek dela 23. 3. 1991.
Ravnatelj in pomočnik bosta imenovana za 4 leta.
Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: PRVA OSNOVNA ŠOLA CELJE VRUNČEVA 13 63000 CELJE
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po poteku razpisnega roka.

Uspešno srečanje otrok, staršev in učiteljev

Prvi petek v oktobru je bil za prvošolce Osnovne šole Leskovec pri Krškem slovesen dan; sprejeli so jih v šolsko skupnost učencev. Učitelji so si zamislili novo, sodobno in sproščeno obliko, ki je bila očitno všeč otrokom in njihovim staršem.

Slovesnost za prvošolce na podružnični šoli v Velikem Podlogu se je začela že dopoldan, na centralni šoli pa so jo pripravili ob 17. uri istega dne. Ravnatelj šole je uvodoma navzočim sporočil, kaj želijo doseči z novimi oblikami dela.

Predvsem je treba šolskemu ozračju vdihniti več sproščenosti in življenjskosti, saj je dozdajšnja šola pogosto označena kot suhoparna in toga. Poleg tega želijo neprisiljeno pritegniti v vzgojno-izobraževalni proces tudi starše, saj sta bili njihova pripravljenost in sposobnost doslej premalo upoštevani. Starše pojmujemo naslednjih osem let kot partnerje, je poudaril ravnatelj. Dan prvošolcev pa so si na Osnovni šoli Leskovec pri Krškem zamislili tudi kot nadomestilo za preživeto in politično obarvano sprejemanje v pionirsko organizacijo, ki smo jo letos v Sloveniji ukinili.

Navsezadnje, oktober je bil mesec, ko smo izražali povečano skrb za otroke. Letošnji teden otroka je bil oznamovan s pomembnim dogodkom v OZN, saj je bila sprejeta deklara o otrokovih pravicah. Upa da bosta to deklaracijo potr tudi naše državno predsedstv skupščina.

Ko je Anja Rostohar, uče 8. razreda, razglasila sprej v šolsko skupnost, smo bili p priče sprejemu brez zaobljub ideoloških simbolov (rutice, pice). Razredničarke so uč cem izročile spominska dar prvič pa smo lahko ob taki ložnosti slišali zastopnika s šev, ki je izrazil svoje zadov stvo, ob dogodku ter jih spod dil k sodelovanju.

Opisani slovesnosti je sle pravo otroško zabavno in d žabno srečanje; v sproščen nastopu so učenci peli in telo dili, učitelji in starši so jim pravili bogat srečelov, spreml pa smo tudi pravi kviz, v k rem so tekmovali otroci sku s svojimi starši.

Na Osnovni šoli Leskovec Krškem so posebno veseli, da tako na podružnični kot na c tralni šoli starši radi sodelov pri pripravi in izpeljavi dneva vošolcev. Hvaležni smo tudi pomoč, ki so jo ponudila dom podjetja, številni obrtniki in slovneži. Minulo prireditev b temeljito razčlenili, saj že v prihodnje pripraviti še usp nejša srečanja otrok, staršev učiteljev.

IVAN MIRT

ŠENTJUR PRI CELJU

Kmetijska šola, stara 80 let

Šestega oktobra je kmetijska šola v Šentjurju praznovala častitljiv jubilej 80-letnico obstoja in ob tej priložnosti izdala bogato ilustrirano knjižico, ki obsega 74 strani.

Statut in učni načrt šole iz leta 1910 natančno določata namen zavoda; to je: izobraževanje sinov štajerskih kmetovalcev. Na desetmesečnem tečaju naj se kmečkim mladeničem utrdi in spopolni v ljudski šoli pridobljeno znanje. S primerno prikrojenim teoretičnim poukom o naravoslovju in strokovnih predmetih (živinoreji in mlekarstvu, poljedelstvu, travništvu, sadjarstvu, vrtnarstvu, gozdarstvu, kmetijskem gospodarstvu in knjigovodstvu) pa tudi s praktičnimi vajami na šolskem posestvu. Poudarek je tudi na izobraževanju ženskega naraščaja v gospodinjskih tečajih, nadalje izobraževanje starejših kmetovalcev v posebnih tečajih.

Obsežno posestvo šole podpira uspešnost teh namenov tako, da je nekakšno zgledno gospodarstvo, v katerem se gospodarsko-tehnična sredstva primerno uporabljajo kmetu v spodbudo in pouk, da neposredno vpliva na zboljšanje kmetijskih razmer z oddajo plemenskih živali in rastlin. Nedvomno so v tem skrajšanem statutu, napisanem pred 80 leti, v kratkih besedah brez odvečnega leporečja opisane vse naloge zavoda.

Množica absolventov te šole, ki se giblje okoli 3000, zelo uspešno širi njeno poslanstvo domovini.

Pri zidavi stavbe leta 1910 s zgledovali po stavbi kmetij šole v Grottenhofu v Avstriji; je značilna predalčasta zid s štukaturnim portalom glavn vhoda z lepo girlando. Poslo gospodinjske šole so sezidali 1931, leta 1983 pa je bil zgra dijaški dom, ki povezuje stavbi.

Za visoki jubilej sta bili starejši stavbi obnovljeni v slo v katerem sta bili zgrajeni; novo je bila postavljena t ograja z značilnimi stolpiči.

Ustanovo so od leta 1910 današnjih dni vodili ravnate Belle, Kropivšek, Petkovš Lah, Cizelj, Jenšterle, Resman Cmokova z vrsto zelo dobrih u teljev. V knjižnici so tudi obj ljeni spomini še živečih ravn ljev in sodelavcev zavoda. Re bliški sekretar za kmetijstvo Jože Osterc je ob jubileju u nove zapisal:

»Šola naj s svojim posestv učitelji in znanjem postane ostane vabljivo žarišče znanja vse ukaželjne mladeniče in m denke iz bližnje in daljne okol šole, središče in pravi naslov vse vedoželjne kmete in kmet ki jim znanje in razvoj pome potrebo in vrednoto. Šola m biti mesto novih idej, iskanj spoznanj.«

ERNEST REČNIK

Svet
VZGOJNO-VARSTVENEGA ZAVODA ŠOŠTANJ
razpisuje dela in naloge

– PEDAGOŠKEGA VODJE

Za pedagoškega vodjo je lahko imenovan kandidat, ki:
- izpolnjuje pogoje, določene z Zakonom o združenem delu in z Družbenim dogovorom o oblikovanju kadrovske politike v občini Velenje:
- je vzgojitelj predšolskih otrok ali: pedagog, psiholog, socialni delavec, učitelj;
- ima najmanj 3 leta delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu, od tega najmanj 2 leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok in
- organizacijske in strokovne sposobnosti, ki zagotavljajo, da bo s svojim delom pripomogel k uresničevanju smotrov in nalog v VVZ.

Kandidate prosimo, da prijavi in dokazilom priložijo še program, v katerem naj opišejo svoje dejavnosti in naloge v štiriletnem mandatnem obdobju.
Prijave pošljite na naslov: Vzgojno-varstveni zavod Šoštanj, z oznako »Svet zavoda«, Koroška 13, Šoštanj, v 15 dneh po objavi razpisa. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po imenovanju.

D. P. DELO PRODAJA TITOVA 35 61000 LJUBLJANA

V naši založbi imamo v zalogi po ugodnih cenah knjige, za otroke in mladino, za dom in družino, družboslovje, monografijo ter priročnike.

MONOGRAFIJE

1. SLANA, 231,00 din (monografije)
2. KORENINE ŽIVE (nemš. slov.) 50,00 din
3. FOTO ZGODBE 30,00 din

PROGRAM ZA MLADINO

4. UGANKE, NEUGANKE 25,00 din
5. OSTRŽEK (kompl. 4 knjige) 80,00 din
6. OSTRŽEK (kompl. 3 knjige) 30,00 din
7. LOV ZA ZAKLADOM (otr. igrica) 42,00 din
8. MUMUNBAJ 30,00 din
9. POLETJE V ŠKOLJKI 245,00 din
10. PREGL 136,00 din
11. SNEŽEK 40,00 din
12. GOZDNI PRIJATELJI 40,00 din
13. ROBOTI 45,00 din
14. LASERJI 45,00 din
15. VESOLJE 45,00 din
16. ZAJČEK 120,00 din
17. M. MUSTER – knjiga III, IV 84,00 din
18. VILINSKI KONJIČ 10,00 din
19. KRALJEVIČ MARKO 10,00 din
20. MAU MAU 35,00 din
21. ČUK NA PALICI 20,00 din
22. ŠOLA SMUČANJA 14,00 din
23. ZELENI PUJSEK 120,00 din
24. ČUDOVITO PRIJATELJSTVO 120,00 din
25. SREČNI OSEL 120,00 din
26. RADOVEDNI PIŠČEK 120,00 din

ZA DOM IN DRUŽINO

(človek, družina, družba)

27. INTELIGENČNI KVOCIENT 50,00 din
28. ROJSTVO BREZ NASILJA 50,00 din
29. ŠOLA, UČITELJ, MATI, OTROK 50,00 din
30. OČETJE KJE STE 50,00 din
31. DROGA V SVETU IN PRI NAS 50,00 din
32. ŽENSKA, CERKEV, DRUŽINA 50,00 din
33. NEGA IN VZGOJA OTROKA 250,00 din
34. DRUŽINA, SORODSTVO, SPOLNOST 40,00 din
35. BONTON 99,00 din

DRUŽBOSLOVJE

36. UVOD V PRAVO OKOLJA 40,00 din
37. SOCIALNI DELAVEC IN ALKOHOLIZEM 40,00 din
38. EKOLOGIJE, ENERGIJA, VARČEVANJE 40,00 din
39. ZNANOST V DRUŽ. VREDNOTNEM SVETU 40,00 din
40. PO KOROŠKIH KOLOVOZIH 37,00 din
41. SAMOUPRAVNA ORG. DELA 40,00 din
42. SKUPNI SLOV. KULTURNI PROSTOR 40,00 din
43. KAJ VEM O ALKOHOLIZMU 40,00 din
44. SODOBNA VARNOST 30,00 din
45. ZGODOVINA ŠOLSTVA 3 knjige, 300,00 din
46. MLADINA IN IDEOLOGIJA 20,00 din
47. SEDMA SILA 20,00 din
48. MOTIVACIJA ZA IZOBRAŽEVANJE 20,00 din

POLJUDNO ZNANSTVENA LITERATURA

49. ZBOGOM LIBERTY BELL 30,00 din
50. RAČUNALNIŠKI IZZIV 30,00 din
51. BUKOVI GOZDOVI NA SLOVENSKEM 100,00 din
52. LJUBLJANSKI ORIGINALI 20,00 din
53. NADSTROPJA AMERIKE 40,00 din
54. MED NEBOM IN PEKLOM 20,00 din
55. RULETA NA ATLANTIKU 28,00 din
56. LEVITAN 56,00 din
57. TRUBARJEVO BERILO 28,00 din
58. MARKETING V NABAVI 60,00 din
59. MARKETING V TURIZMU 60,00 din

PRIROČNIKI

60. ALERGIJA NA HRANO 72,00 din
61. KUHAJMO ZA ZDRAVEGA OTROKA 72,00 din
62. ARTRITIS 72,00 din
63. JOGGING 35,00 din
64. SLASTI SLOV. KUHINJ 105,00 din
65. ZMAGA V ŽELODCU 105,00 din
66. ZDRAVJE PRIHAJA IZ KUHINJE 72,00 din
67. PRVA POMOČ 60,00 din
68. PRAVO ORODJE 36,00 din
69. IGRAJMO BRIDGE 112,00 din

POEZIJA

70. LIPUŠ 2 knjigi 20,00 din
71. KOPRIVE 20,00 din

PESMARICA

72. PEVEC IZPOD OBIRJA 90,00 din

Naročilnico pošljite na naslov ČGP DELO – Prodaja, Titova 35, 61000 Ljubljana. Vse informacije dobite po tel. (061) 315-366 in 26-96 ali 28-22. Poštnino plača kupec.

NAROČILNICA

Pri ČGP DELO – Prodaja nepreklicno naročam naslednje knjige
(navedite št. izvodov in zaporedne številke):

.....

Knjige pošljite na naslov: .....

.....

Naročene knjige bom plačal po povzetju!

Datum .....

Čitljiv podpis .....
(za pravne osebe žig)

Slovenski koledar

Slovenska izseljenska matica 1991

Slovenska izseljenska matica je založba, ki izdaja strokovne in druge knjige za slovenske izseljence in tako vsaj deloma pripomore ohranjanju stikov s Slovenci po svetu. V ta namen je izšel letos – že 38. po vrsti – Slovenski koledar, ki objavlja publicistično, leposlovno in znanstveno gradivo o slovenskem izseljenstvu in diaspori. Koledar obsega raziskave slovenskega izseljenstva, kot so se klasificirale v zadnjem času – sociološke, etnološke in zgodovinske, letos pa ugotavljajo, da bo treba več pozornosti nameniti raziskovanju spornih zadev, zlasti tistih, ki so se pojavile v obdobju povojnega izseljevanja (na primer povojnemu izseljevanju, navideznemu začasnemu delu idr.).

Koledar je vsebinsko razdeljen takole: v uvodnem delu je obravnavana problematika v matični domovini. Najprej je opisano delovanje Slovenske izseljenske matice, ki praznuje letos 40-letnico svojega delovanja, del prispevkov govori o delovanju slovenskih duhovnikov po svetu in zamejskih Čedermacih, duhovnikih ob meji. Tak je prispevek zgodovinarke Dorice Makuc, Tomaža Bukovec pa z etnološkega stališča obravnava slovenske velikonočne običaje ipd. Naslednji prispevek uvodnega domovinskega dela je Jurčičev; v njem obravnava avtor heraldiko na Slovenskem. Poleg vsega drugega objavljenega pa je v tem delu posebno pomembno, da je z besedilom Vladimirja Klemenčiča Družbenogospodarska preobrazba na Slovenskem prvikrat nadrobneje predstavljen novi center za slovenski jezik kot tuji jezik na Filozofski fakulteti, na ustanovi, ki organizira tudi poletno šolo slovenskega jezika za zamejce.

Osrednji del, literarni almanah, prinaša izbor mlade proze, ki se je pojavila v slovenski revialistiki lea 1983, kasneje pa tudi v knjižnih izdajah; sledi ji vrsta avtorjev iz t.i. diaspore s proznimi besedili in poezijo, ki odsevajo človekovo stisko, ker je morda razseljen za vedno in je mogoče za zmeraj izgubil svojo domovino. Takšni so: zapis Teda Kramolca, pisatelja, pesnika in likovnega umetnika – proza Vlak v Paternion, poezija Milene Merlak in proza argentinskega pisatelja Pabla Štuklja – Neznana roka, ter novela Kača, ki jo je napisal Lev Detela (ki živi na Dunaju), nagrajena pa je bila na natečaju Mladike. Tem besedilom pa sledijo objave naših piscev, ki delujejo v Sloveniji in katerih besedila se tematsko navezujejo na izseljenstvo; med njimi so kratka besedila Marjete Novak, Marjana Tomšiča in Ivana Cimermana.

V letošnjem koledarju je zgodovinska tematika urejena v zadnjem delu celotne publikacije, začenjajo pa ga publicistični zapisi Leva Detele o značilnostih slovenske zdomske proze v povojnem obdobju. Posebne vrednosti je prispevek Franceta Papeža, enega najvidnejših zdomcev v diaspori – piše o treh Slovenijah – matični, zamejski in zdomski – pa prispevek Marjana Peršiča, slovenskega zdomskega publicista, ki razmišlja o desetletjih svojega bivanja v tujini, itn. V tem delu je tudi več prispevkov, ki obravnavajo izseljenstvo iz zgodovinskega zornega kota; takšni so prispevki Andreja Vovka, dr. Petra Klinarja, dr. Jerneja Petriča in še nekateri drugi.

Kakorkoli: že ob bežnem prebiranju prispevkov v koledarju in listanju po njem danes morda bolj kot v kateremkoli času občutimo vso pretresljivost in zapletenost zdomskega življenja, ki ima morda premalo prostora v naši zavesti, saj se morda ne zavedamo dovolj, da je ta zgodovina v tem času še posebno naša. Živo namreč prizadeva kar tretjino Slovencev, ki so se v preteklem času izselili iz svoje matične dežele.

V. K.

Zaupni telefon

Poznate telefonsko številko (061) 323-353?

To je telefon ZATE (ZAupni TElefon), ki že od letošnjega marca deluje pri Asociaciji žensk – neformalni, samostojni in neinstitucionalni skupini ljudi. Zaupni telefon je namenjen vsem, ki so v stiski in ne najdejo sami odgovorov na najrazličnejša vprašanja. Številčnico lahko zavrtite tudi vi, kadarkoli med 16. in 21. uro, z vami pa se bodo pogovorili prijazni ljudje, polni dobre volje in nasvetov. Nanje se obračajo mladi, otroci, ženske, starši: iščejo uteho, ker so bili trpinčeni; potrebujejo pomoč, ker bi radi iz zasvojenosti; sami ne najdejo poti iz ljubezenskih težav; zanima jih marsikaj v zvezi s spolnostjo, pa se nimajo s kom pogovoriti. Nekateri kličejo zaradi osamljenosti, ne vedo, kam v prostem času...

Pri acosiaciji žensk (sedež imajo na Zvezi prijateljev mladine, Miklošičeva 16 v Ljubljani) so se odločili še za en korak: izdali bodo brošuro Kam? Kdo? Kdaj? – mali vodnik in priročnik za mlade in njihove najbližje, ko bodo potrebovali pomoč in nasvete. Veseli bodo vaši predlogov o tem, kakšna naj bi bila brošura in kaj vse naj bi vsebovala. Prav tako pa bi radi sprejeli medse nove sodelavce, prostovoljke in prostovoljce, ki so pripravljeni pomagati ljudem v stiski.

Pričakujejo vas pri telefonu v popoldanskih urah, lahko pa jim tudi pišete.

sporočila

SAP

SMUČANJE S SAPOM

Turistična agencija SAP Ljubljana ponuja enodnevne smučarske pakete za skupine (mladine in odraslih) po izredno ugodnih cenah. Prevoz je mogoč na vsa naša smučišča. Celodnevna smuka na Krvavcu samo 200 din (prevoz in smučarska karta). Enaki popusti veljajo tudi za druga smučišča.

Izrabite ugodnosti smučanja v skupinah. Pokličite nas takoj. Potujte z nami!

Informacije: Turistična agencija SAP, Titova 38, Ljubljana, tel. (061) 317 931, 310 868.

POTUJTE Z NAMI

TURISTIČNA AGENCIJA SAP, LJUBLJANA, TITOVA 38, TEL.: 061/317 931, 310 868, 310 954, TELEFAX: 315 389, TELEX: 31 221

BIRO STIK d.o.o. PRODAJA RAČUNALNIŠKE OPREME IN PISARNIŠKE MEHANIZACIJE

63000 CELJE, PARTIZANSKA 35, TELEFON: 063/21-614, FAX: 26-089, ŽIRO RAČUN: SDK CELJE 50700-601-13859

POTREBUJETE KAKRŠEN KOLI PODATEK TAKOJ?

Kupite si RAČUNALNIK?

POTREBUJETE FOTOKOPIJO?

Rešitev je FOTOKOPIRNI STROJ!

VAM JE ZMANJKALO PAPIRJA, OBRAZCEV...?

Pri nas dobite VSE!

KONKURENČNE CENE IN POOBLAŠČENI SERVIS ZAGOTAVLJA

biroservis SLUGA

63000 Celje, Partizanska c. 35, Tel.: 063/21-614, Fax: 26-089

POKLIČITE NAS! TEL.: (063) 21-614 FAX: (063) 26-089

ZRSŠ

ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ŠOLSTVO

Vesele praznike, srečno in uspešno novo leto 1991 želi vsem učencem, učiteljem, vzgojiteljem in staršem

Založniški center Zavoda Republike Slovenije za šolstvo

Poljudnoznanstvena revija za vse generacije

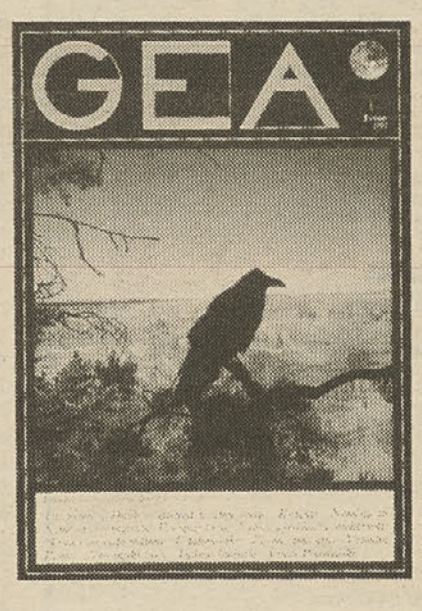

Svet ni črno-bel. Zato je GEA odslej vsa v barvah.

Številka revije stane 50 dinarjev. Naročniki imajo 10% popusta.

NEPREKLICNO NAROČAM REVIJO GEA – PD

Ime in priimek:

Naslov:

Poštna številka, kraj:

Podpis:

Naročilnico izrežite in jo v ovojnici ali nalepljeno na dopisnici pošljite na naslov: MK – ZALOŽBA, SOK, Šmartinska 152, 61000 Ljubljana.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA

CANKARJEVA 1/II
61001 LJUBLJANA
JUGOSLAVIJA

☎ 061/210732
☎ +38 61 210732
✉ p. p. 169
FAX 061/210732

VEZI MED SLOVENCI NA TUJEM IN SLOVENCI DOMA

SLOVENIJA

je četrtletna barvna serija v *angleščini.*
Namenjena je:
– učiteljem angleščine kot učni pripomoček
– vsem tujcem, ki imajo kakršenkoli stik z našo deželo
– potomcem Slovencev v tujini, ki ne znajo več slovensko

RODNA GRUDA
je mesečna revija za Slovence na tujem, v slovenščini s prilogo in španščini.

Je:
– informativna
– poučna
– bogato ilustrirana

Celoletna naročnina za vsako revijo je 250,00 din, posebej zaračunamo poštnino, kamor revijo pošiljamo!

Naročila pošljite na naslov:

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA, Cankarjeva 1, 61000 LJUBLJANA ali po tel. 061/210 757.

Revijo Slovenija ☐ Rodna gruda ☐ pošljite na naslov

Položnico za plačilo darila pošljite na naslov:

Podpis:

Za vsestranske smučarje, z zahtevo po udobju